

MATICA

**“LIKOVNA BAŠTINA
OBITELJI PEJAČEVIĆ”**
u Galeriji likovnih umjetnosti u Osijeku

18. “Dani hrvatskoga filma”
u Orašju

Razgovor s Mirjanom Piskulić
konzulicom RH u Sydneyju

40. obljetnica Hrvatske
katoličke misije Bern

MATIČA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LXIII
Broj / No. 10/2013

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Marin Knežević

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print:
Znanje, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
www.matis.hr

Naslovnica:
Lieder: "Obitelj Pejačević"
(GLUO)

www.matis.hr

Posjetite stranice web portala Hrvatske matice iseljenika!

Web stranice
HMI čitaju se
diljem
svijeta,
dostupne su na
tri jezika
(hrvatski,
engleski,
španjolski)
i bilježe
stalan porast
posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim
iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim
Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:
■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matris.hr

- 4 Obljetnica Glasa koncila
- 5 Predsjednik Josipović s američkim Hrvatima
- 6 Dani hrvatskog filma u Orašju
- 8 Pula: Beatifikacija vlč. Bulešića
- 10 Rešetarački susreti pjesnika
- 12 Klapa Pasika gostovala u Chicagu i Sacramento
- 14 Izaslanstvo HMI-ja u Švicarskoj
- 16 Problemi s oporezivanjem inozemnih mirovina
- 18 Tradicionalno okupljanje moravskih Hrvata
- 20 Dubrovnik: Izložba Antona Pericha iz SAD-a
- 22 Obljetnica misije u Bernu
- 24 Obnovljena hrvatska nastava u pokrajini Hessen
- 26 Okupljanje iseljenih Kotorvarošana
- 28 Razgovor: Mirjana Piskulić
- 32 U spomena na Vlatka Markovića
- 33 Matičin vremeplov
- 34 Osijek: Likovna baština obitelji Pejačević
- 36 Novi roman Jagode Marinić
- 38 Razgovor s Marijom Kosović iz Australije

- 44 München: Izložba kolekcionara Želimira Ilića
- 48 Budimpešta: Obilježena obljetnica Miroslava Krleže
- 50 Izložba "Gnalić – blago potonulog broda iz 16. stoljeća"
- 54 Beč: Dominikanac Varga proslavio 100. rođendan
- 56 O knjizi "Hrvatski iseljenički duhopis"
- 58 Hrvatski nogometni talenti u Njemačkoj
- 63 Karlovac: 6. Four River Film Festival

KOLUMNE

11 Globalna Hrvatska (Vesna Kukavica)	40 (S)kretanja (Šimun Šito Ćorić)	42 Naši gradovi (Zvonko Ranogajec)	52 Povijesne obljetnice (Željko Holjevac)	62 Govorimo hrvatski (Sanja Vulić)	60 Glas iz tuđine (Jozo Župić)
---	---	--	---	--	--------------------------------------

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiss.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
Običnom poštom / regular mail:
Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države / other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države / other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Radnička cesta 50

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
IBAN: HR80 2390 0011 1000 21305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICA je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Poticaj za hrabri korak u drugu polovicu stoljeća

Glas koncila postao je svojevrsno zrcalo života i djelovanja Crkve, a to posebice vrijedi za ona željezna vremena komunističke strahovlade kad je Glas koncila često bio ne samo jedini prepoznatljivi glas Crkve, nego i osamljeni, proganjani i osporavani glas Crkve

Biskup Franjo Komarica, nadbiskup Ivan Devčić, kardinal Josip Bozanić, glavni urednik Glasa koncila mons. Ivan Miklenić i mons. Đuro Hranić

Tekst: IKA Snimke: Hina

Prigodom nacionalne proslave zlatnoga jubileja Glasa koncila u dvorani "Vijenac" Nadbiskupijskoga pastoralnog instituta u Zagrebu u utorak, 1. listopada, održan je akademski čin. Na svečanosti su uz sadašnje i nekadašnje djelatnike, mnogobrojne suradnike, čitatelje, podupiratelje i prijatelje Glasa koncila nazočili i zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić, predsjednik Odбора HBK za sredstva društvenih komunikacija riječki nadbiskup Ivan Devčić, predsjednik Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine banjolučki biskup Franjo Komarica, đakovačko-osječki nadbiskup Đuro Hranić i još desetak biskupa, izaslanik apostolskog nuncija u RH, predsjednik HAZU-a akademik Zvonko Kusić, rektor Hrvatskoga katoličkog sveučilišta dr. Željko Tanjić i dekan Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu dr. Tonči Matulić.

U uvodnome dijelu prigodnim ton-skim zapisom o svom doživljaju Glasa koncila govorili su današnji djelatnici.

Izričući čestitku, kardinal Bozanić posebno je čestitao i pozdravio don Živka Kustića i fra Bonaventuru Dudu, kao i aktualnoga urednika te poželio da ta proslava i spomen bude poticaj za hrabri korak u drugu polovicu stoljeća Glasa koncila.

Provincijalni ministar Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda fra Željko Železnjak podsjetio je na početak Glasa koncila, koji je kao bilten "Glas s koncila" nastao u okrilju kaptolskoga samostana. Prvi broj objavljen je 4. listopada 1962. godine, a uz početak se vežu imena članova Provincije fra Zorislav Lajoš, fra Bonaventura Duda i fra Gabrijel Đurak, te kapucin fra Tomislav Šagi Bunić.

ENG Zagreb was the venue for the celebration of Glas koncila's golden jubilee. On hand for the event were many dignitaries, former and current employees, numerous associates, readers, supporters and friends of this weekly newspaper.

Dekan KBF-a dr. Matulić spomenuo je kako u impresumu Glasa koncila stoji da mu je osnivač Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu. "No, treba iskreno i s poštovanjem zaključiti da je Glas koncila postao baština cijele Crkve u Hrvatskoj, štoviše cijele Crkve u hrvatskome narodu. Naš slavljениk Glas koncila nije bilo tko, odnosno bilo što. Slobodno možemo reći da je njegovo ime preuzelo na sebe slatko i radosno, ali i tegobno vrijeme poistovjećivanja s Crkvom u hrvatskome narodu", istaknuo je dr. Matulić.

Svoj prinos obilježavanju jubileja dale su i zajednice mladih iz cijele Hrvatske. Tako su članovi Franjevačke mladeži, Studentskoga katoličkoga centra i Forum+, Salezijanske mladeži te mladi iz Ureda za pastoral mladih Zagrebačke nadbiskupije i Studentskoga pastoralna te zagrebački bogoslovi na duhovit način predstavili povijest Glasa koncila.

Prigodom proslave jubileja dodijeljeno je i jedanaest zlatnih plaketa, koje je dobitnicima uručio kardinal Bozanić. Plakete su dobili Vladimir Pavlinić, protijerej stavrofor Živko Kustić, Ruža Sabolić, mons. Mijo Gabrić, mons. Nedjeljko Pintarić, Tomislav Vuković, Vojmil Žic, Željko Hlepin, Vlado Čutura i mons. Ivan Miklenić te Karmel Brezovica.

Na kraju programa riječ zahvale uputio je mons. Miklenić, poručivši okupljenima da je njihova nazočnost djelatnicima Glasa koncila znak poštovanja prema jednome ljudskom djelu u koje su dijelove svoga života, sve najbolje snage uma i srca ugradili i ugrađuju mnogi ljudi posvećeni dobrobiti svakoga čovjeka, crkvene i društvene zajednice. ■

Najbolji spoj s domovinom Hrvatskom

“Htio bih zahvaliti vrijednim članovima Hrvatske bratske zajednice koji neumorno i s ljubavlju čuvaju hrvatsku kulturu i bogatu tradiciju u Americi”, istaknuo je predsjednik Josipović

Predsjednik Josipović i ministrica Pusić s hrvatskim iseljenicima u New Yorku

Razmjena poklona predsjednika Luketicha i Josipovića

Napisao: **Franjo Bertović** Snimke: **HBZ i Hina**

Predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović nakon sudjelovanja u radu Generalne skupštine UN-a u New Yorku, gdje se susreo i s tamošnjim hrvatskim iseljenicima, posjetio je Glavni ured Hrvatske bratske zajednice u Pittsburghu. Visokoga gosta dočekaao je Izvršni odbor HBZ-a na čelu s predsjednikom Bernardom M. Luketichem i poveo na razgledavanje uredskih prostorija i muzeja. Ova naša najstarija i najbrojnija udruga Hrvata u dijaspori posjeduje i opsežan kulturno-umjetnički muzej koji krasi mnogi originalni radovi hrvatskih umjetnika iz domovine i iz Amerike. A i same uredske prostorije ukrašene su djelima naših slavnih slikara: Ivana Generalića, Ivana Lackovića, Josipa Cugovića, Mladena Veže, Branimira Dorotića i mnogih drugih. Pojedine muzejske ekspozite donijeli su i darovali Zajednici mnogi doseljenici i njezini članovi tako da je muzej, koji nosi ime predsjednika Luketicha, velika kulturna riznica naših Hrvata u svijetu i ponos naše bogate kulturne baštine i identiteta. Jedna prostorija posvećena je našem velikanu Ivanu Meštroviću i njegovim djelima. Uz bogatu knjižnicu tu je i jedna od

najvećih glazbenih zbirki izvan domovine Hrvatske koja će se uskoro pojaviti u digitalnoj verziji i biti dostupna mnogim posjetiteljima web stranica Hrvatske bratske zajednice.

Nakon razgledavanja prostorija i upoznavanja s muzejskom zbirkom predsjednik Josipović izjavio je da je duboko impresioniran sa sadržajima i zahvalan HBZ-u da su sačuvali i čuvaju naše kulturne vrijednosti i identitet ovdje u Americi. “Htio bih zahvaliti vrijednim članovima Hrvatske bratske zajednice

koji neumorno i s ljubavlju čuvaju hrvatsku kulturu i bogatu tradiciju u Americi”, istaknuo je predsjednik Josipović.

U dvorani za sjednice održan je i kratki razgovor predsjednika Josipovića i uprave HBZ-a u kojem su sudjelovali predsjednik Bernard Luketich, potpredsjednik Franjo Bertović i tajnik Edward Pazo. Razgovarali su o povijesnome dijelu Zajednice, ali i o trenutnom stanju članstva i Hrvata koji žive u Pittsburghu i okolici. Naglasak je ipak stavljen na kulturne sadržaje, hrvatski jezik, druženja i daljnje jačanje veza između domovinske i iseljene Hrvatske. “Vaš vrijedan rad u polju kulture najbolji je spoj i most s domovinom Hrvatskom i na tome smo vam zahvalni”, rekao je predsjednik Josipović.

U obližnjem restoranu priređen je svečani ručak u čast predsjedniku Josipoviću i njegovoj pratnji. Na ručku je bilo nazočno oko 80 članova HBZ-a, a tamburašku glazbu i zabavni ugođaj priredila je Cobo-skupina ansambla St. George iz Cokeburga pod ravnanjem Marlene Luketich-Kocish. ■

Članovi Glavne uprave HBZ s gostima iz Hrvatske

ENG During his visit to the USA Croatian President Ivo Josipović met with Croatian emigrants in New York and Pittsburgh, including a visit to the headquarters of the Croatian Fraternal Union.

Posavski Hollywood proslavio punoljetnost

Festival dobrih emocija bio je i ove godine magnet za filmaše. Festivalski niz dug 18 godina ispunjen je projekcijama filmova s Pule, umiljatim zvucima tamburica, zvucima marijachija, Indijanaca, odličnom hranom u prirodnom ambijentu i gostoljubivošću Posavaca

Svečano otvaranje 18. dana hrvatskoga filma u Orašju

a ta ljubav je zarazna pa se u ovaj projekt uključe mnogobrojni pomagači, volonteri i tako manifestacija traje godinama. U najkraćem, ova filmska priča jako me veseli i zato sam u njoj - kaže nam legendarni glumac Ivo Gregurević.

I kako su se nizali festivali, tako su i sadržaji filmske smotre proširivani. Ciljevi su ostali isti: ostati autentičan, zadržati prirodnost i druženje glumaca i lokalnog stanovništva kao glavni moto, a uz sve to pružiti vrhunski kulturni sadržaj stanovnicima Posavine i mnogobrojnim gostima i filmofilima koji će u Dane hrvatskoga filma posjetiti Orašje. To je uspješno provedeno u djelo pa je festival ostao bez natjecateljskog dijela, ali sadrži festivalske nagrade. Zlatne dukate Posavci daruju u posebnim prigodama

Napisala: **Nada Koturić**

U Orašju, već 18 godina zaredom, niže se festivalska filmska priča koju je iznjedrila ljubav glumca Ive Gregurevića prema Posavini. Deset filmova različitih žanrova, koje je pogledalo više od 3.000 posjetitelja, jedne od najvećih regionalnih manifestacija "Dana hrvatskog filma", rekordan broj od oko stotinu filmaša, među kojima 20-ak glumaca elite hrvatskog glumišta, desetak redatelja i mnogobrojnih kolega Ive Gregurevića, osnivača festivala, te mnogobrojni visoki uzvanici, gosti i prijatelji festivala i Posavine - kratak je saldo ovogodišnje filmske fešte u Orašju koja je dostojno obilježila svoju punoljetnost. Uz veliki broj visokih dužnosnika iz BiH i RH u Orašju je bio i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Marin Knezović kao predstavnik institucije koja sustavno i ustrajno svih 18

godina prati veliku filmsku feštu, odnosno koja kao glavni pokrovitelj osigurava da filmske vrpce iz Pule budu preseleljene u Orašje.

UMJESTO ODMORA FESTIVAL

- Naravno da sam zadovoljan još jednom festivalskom smotrom filma, velikim druženjem koje se pamti i kojemu se svake godine vraća sve veći broj mojih kolega. Ovo je za nas glumce mali odmor jer nema žurbe niti natjecanja, svi se opuste i druže s Posavcima u prirodnom okruženju i sve teče u laganome posavskom ritmu. Unatoč obvezama, svake godine u ljeto dolazim u rodnu Donju Mahalu i tada započne uobičajena užurbanost koja, naravno, zahtijeva veliku organizaciju i odricanje. Ali, kada se to radi s ljubavlju, sve se može odraditi na najvišoj profesionalnoj razini koja ne zaostaje za velikim manifestacijama. Zapravo, umjesto laganoga ljetnog odmora odabrao sam festival jer ga volim,

Ivo Gregurević

samo najdražima. Zato su upravo dukati od zlata određeni kao nagrada osobama koje su pridonijele razvitku filmske umjetnosti. Budući da se nagrade nalaze u postolju od hrasta abonosa, koji je star i više od 5.000 godina, jedinstvene su u svijetu. Ove godine nagrade su primili: dvojac Vedran Mlikota i Goran Navojec, koji su također u svojim sredinama osnovali slične festivalske fešte. Među glumcima i redateljima u Orašju bili su: Lukas Nola, Dražen Žarković, Filip Šovagović, Robert Orhel, Bobo Jelčić, Vinko Brešan, Leona Paraminski, Slaven Knezović, Mia Begović, Ankica Dobrić, Nives Ivanković, Danko Ljuština, Sandra Lončarić, Zvonimir Ker...

SKELA, GLAZBA, GASTRONOMSKA PONUDA

Jedan od tradicionalnih pratećih sadržaja festivala je događaj ili plovidba savskom skelom. Ona je simbol Posavine. Od davnina je prevozila ljude s lijeve na desnu obalu rijeke i obrnuto. Imala je povijesnu važnost i tijekom Domovinskoga rata, a danas je gotovo pala u zaborav. Festival filma otvorio je njezino novo poglavlje. Za festivalsko druženje ponovno oživi, dobije novo ruho, ukrase, odjekuje pjesmom, zabavom i nezaboravnim druženjem, mjestom gdje se glumci umjetnički nadahnjuju i spre-

Marin Knezović

Nagrada Vedranu Mlikoti

Društvo na savskoj skeli

mnije dočekuju nove izazove. Glazba i gastronomska ponuda bitna je sastavnica filmskog druženja. Posavina je podneblje gdje sviraju najbolji tamburaši, odjekuju poskočice na tamburi, violini i šargiji, priprema se najbolji čobanac i fiš, nudi odličan kulen. Festivalski meni bio je prožet domaćim delicijama, a takva etnografska ponuda, tvrde organizatori, važna je festivalska karika koja svake godine oduševi goste.

- Nastavite s tom tradicijom umjet-

Orašje - grad festivala

Orašje je grad triju festivala. To su "Dani hrvatskoga filma" koji se najdulje održavaju. Lutkarski festival također ima zapaženo mjesto u kulturnoj ponudi za osnovce, a upravo je filmski festival iznjedrio i "Dane kazališta" u Orašju. Na prvome ovogodišnjem festivalu utemeljeno je Gradsko kazalište Orašje, a Iljo Benković je najviše pridonio tome kao glavni lik festivala odnosno Gregurevićev pomoćnik. U cijeloj festivalskoj priči značajnu ulogu ima i Hrvatska matica iseljenika koja ustrajno prati filmski projekt Orašja. Osobito ističemo zalaganje Nives Antoljak u ime HMI-ja od prve festivalske manifestacije. HMI prati također i kazališne događaje u Posavini. Filmski festival dao je ideju o kazalištu u Orašju, a Hrvatska matica iseljenika dala je Benkoviću osnove kazališnoga umijeća na organiziranome seminaru za kazalištarce na otoku Školjčju, koji je vodila Nina Kleflin.

ničkih događaja vrhunske organizacije i prepoznatljive topline kojom nas dočekate u Orašju. Nama glumcima je gušt i čast pokloniti se pred takvom zahvalnom publikom koja razumije i zna pratiti kako kazalište tako i film, a puna kinodvorana potvrđuje zaljubljenost Posavaca u umjetnost. Uvijek se rado vratim u Orašje bez obzira na to o kojem je festivalu riječ - rekla nam je prvakinja Drame HNK Osijek Sandra Lončarić-Tankosić. ■

ENG The 18th Days of Croatian Film were held in Orašje (Bosnia-Herzegovina) featuring the screening of ten films of varying genres viewed by over 3,000 visitors.

Istarski svećenik - hrvatski mučenik

Kardinal Amato podsjetio je na svećeničko poslanje Miroslava Bulešića i predanost pastoralnome radu, u čemu je nailazio na suprotstavljanje komunističkih vlasti

Misi je nazočilo više od 670 svećenika

Tekst: **Uredništvo (izvor IKA)**

Snimio: **David Ivić**

Na svečanome misnom slavlju u pulskoj Areni, koje je predvodio Papin izaslanik prefekt Kongregacije za kauze svetih kardinal Angelo Amato, proglašen je blaženim hrvatski svećenik i mučenik za vjeru, sluga Božji Miroslav Bulešić.

Nakon pjesme "Gospodine, smiluj se" porečki i pulski biskup Dražen Kutleša zamolio je Papina izaslanika da proglasi blaženim Miroslava Bulešića, nakon čega je ukratkro predstavljen lik i živo-

Na misi su pjevali zborovi grada Pule, rodne župe Miroslava Bulešića, te pjevači iz župa Trviž, Žminj i Umag

topis toga hrvatskoga mučenika, kandidata za beatifikaciju. Biskup Kutleša istaknuo je kako je jedini povod za nasilje koje je dovelo do Bulešićeve smrti bila činjenica da je sluga Božji bio kršćanin i svećenik. Drugih objašnjenja nema, ni političkih, ni etničkih. Stoga njegovi progonitelji nisu imali nikakav drugi povod za opravdanje svoga zlodjela. Sveto je umro praštajući iz sveg srca svim svojim neprijateljima i progoniteljima. Svoj mučenički život prikazao je kao dragovoljnu žrtvu za Crkvu Božju, rekao je biskup Kutleša.

NA MISI 20.000 VJERNIKA

Kardinal Amato zatim je svečano pročitao apostolsko pismo pape Franje i proglasio vlč. Miroslava Bulešića blaženim. Nakon čitanja bule na latinskome i hrvatskome jeziku otkrivena je velika slika Miroslava Bulešića. Relikvijar novoga blaženika, tkaninu natopljenu krvlju, na liturgijski prostor donio je blaženikov brat Josip Bulešić. Relikvijar je predao porečko-pulskome biskupu u miru Ivanu Milovanu, za čijeg je mandata dovršen postupak za proglašenje blaženim sluga Božjega Miroslava Bulešića. Biskup Milovan relikvijar je predao kardinalu Amatu, koji ga je zatim blagoslovio te mu iskazao čast, a narod je pjevao svečanu zahvalnu pjesmu "Budi hvaljeno". Blaženikovu sliku otkrio je Petar Matika iz Žminja, a Marko Grgić, župljanin župe sv. Antuna na čijem se teritoriju i događa proslava beatifikacije, podignuo je zastavu u čast novome blaženiku.

U koncelebraciji na svečanoj misi beatifikacije bili su prisutni svi hrvatski biskupi, biskupi iz susjednih zemalja, redovnički poglavari te više od 670 svećenika. Na misi pjevaju zborovi grada Pule, zatim zbor iz rodne župe Miroslava Bulešića, te pjevači iz župa Trviž, Žminj i Umag. Ukupno je oko 210 pjevača kojima ravna preč. Rudi Koraca, pročelnik dijecezanskog vijeća za liturgiju

ENG Croatian priest and Servant of God Miroslav Bulešić was declared blessed at a mass celebrated at Pula's Roman amphitheatre led by papal envoy and Prefect of the Congregation for the Causes of Saints Cardinal Angelo Amato.

Iz propovijedi

"Odmah možemo reći da je današnja beatifikacija don Miroslava Bulešića, svećenika i mučenika, svetkovina mira nad ratom, bratstva nad podjelama, oprosta nad mržnjom, božanske ljubavi nad ljudskom zlobom. To je pozitivna poruka, evanđeoska, duboko božanska, koja pokreće naša srca da čine samo dobro", istaknuo je u propovijedi Papin izaslanik kardinal Amato. Rekavši da je don Miroslav doslovce živio Isusovu zapovijed ljubavi prema bližnjima, posvjedočio je da je blaženi Bulešić istinski junak Crkve u Hrvatskoj, koja je četrdesetih godina prošlog stoljeća pretrpjela žestoki progon. "Povjesničari navode da su u vašim biskupijama barbarski ubijena čak 434 svećenika (biskupijska i redovnička), a još dvadeset i četvorica su umrli od mučenja i patnji podnesenih u neljudskim uvjetima zatvora. Bio je to pravi pokolj. Pobijeno je 17% ondašnjega hrvatskog klera. Osim toga: ubijena su 73 sjemeništara, 22 brata laika iz raznih redovničkih zajednica i 30 časnih sestara. Jedno ime poznato čitavome svijetu jest ono blaženog Alojzija Viktora Stepinca, kardinala Svete Rimske Crkve", istaknuo je u propovijedi kardinal Amato, svjedočeći da Crkva ne zaboravlja hrabrost i snagu tih svojih sinova i sjeća ih se s poštovanjem i zahvalnošću.

Kardinal Amato zatim je podsjetio na svećeničko poslanje Miroslava Bulešića i predanost pastoralnome radu, u čemu je nailazio na suprotstavljanje komunističkih vlasti. "Poznato je da je završetkom Drugoga svjetskog rata 1945. godine u vašoj zemlji nastupilo sustavno i nemilosrdno progonstvo Crkve i svećenika... Svećenici i vjernici bili su izrugivani. Evanđelje ismijavano", rekao je kardinal podsjetivši da je don Miro hrabro isticao građanskim vlastima mnogobrojne slučajeve netolerancije prema vjeri. Papin izaslanik također je podsjetio na Papine riječi u apostolskome pismu u kojemu uz ime Miroslava Bulešića stoji: "Svećenik i mučenik, marljivi pastir, revni odgojitelj mladih i neustrašivi svjedok Evanđelja."

i crkvenu glazbu. Na kraju mise, nakon završetka popričesne pjesme, izvedena je i novoskladana himna blaženome Miroslavu Bulešiću.

U liturgiji u Areni dominira crvena boja – simbol mučeništva, te motiv ljiljana koji je preuzet s mladomisničke štole Miroslava Bulešića – kao simbol čistoće i nevinosti.

Prema procjeni na svečanoj misi beatifikacije nazočilo je oko 20.000 vjernika pristiglih iz svih krajeva Hrvatske i Bosne i Hercegovine, te iz susjednih zemalja i iseljenštva. ■

Polis duhovnosti i uljudbe

Poseban doprinos požrtvovnosti bilo je otvorenje izložbe hrvatskoga iseljeničkog slikara Kristiana Krekovića čiji je opus za sudionike ovih susreta bio neviđeno otkriće i izazvao neskriveno udivljenje

Otvorenje izložbe slikara Kristiana Krekovića u Rešetarima

Napisala: Ljerka Galic

Hrvatska matica iseljenika (kao i predsjednik RH i Ministarstvo kulture te Brodsko-posavska županija) od samih početaka podržava i financijski potpomaže vrijednu inicijativu entuzijasta i organizatora male slavonske općine Rešetari na čelu s Ivanom de Villom, koji svake godine, već šesnaesti put, održavaju u lipnju likovne, a u rujnu pjesničke susrete autora iz hrvatskih iseljeničkih zajednica diljem svijeta, a kojoj je cilj njegovanje i čuvanje hrvatske pisane riječi ma gdje Hrvati u svijetu živjeli te povezivanje hrvatskih iseljenika s domovinom. “Književno likovno društvo Rešetari javlja se i ostvaruje kao zaseban polis duhovnosti i uljudbe, scenskim pokretom, slikom, notama, stihom”, svojedobno je napisao pokojni pjesnik Lujo Medvidović.

Tako su i tijekom posljednjeg vikenda u Rešetarima održani XVI. rešetarački susreti na kojima je ove godine sudjevalo dvjestotinjak autora iz 18 zemalja diljem svijeta; predstavljeni su zbornikom njihovih radova pod nazivom “Kamen i odmaci” o kojem je detaljno, ali i kritički, govorio prof. Ivan Slišurić, jedan od selektora.

U popodnevним satima održane su promocije knjiga dviju spisateljica i to Marije Kosović Makić (živi u Sydneyu) koju je predstavio drugi selektor prof. Đuro Vidmarović, a naslovljena je “Matice domovini”, te Ljerke Toth Naumove (živi u Skoplju) pod naslovom “Nemir

tropektivnih izložbi u Zagrebu prigodom 110. godišnjice slikareva rođenja. O projektu je govorila autorica Ljerka Galic, voditeljica Odsjeka iseljeničke baštine pri HMI-ju.

Na pjesničkoj večeri u dvorani osnovne škole pjesnici iz dijaspore i susjednih županija sami su čitali svoje pjesme objavljene u spomenutom XVI. zborniku rešetaračkih susreta, a prethodili su im i govori potpore domaćina i gostiju: Ivana De Ville - predsjednika KLD “Rešetari”, Zlatka Age - načelnika Općine Rešetari, Fabijana Lovrića - predsjednika Društva književnika Herceg-Bosne, Petra Hategana - predsjednika Demo-

Promocija knjiga Marije Kosović i Ljerke T. Naumove

koji nije imao ime”, a koju je predstavila prof. Sanja Vulić.

Poseban doprinos požrtvovnosti bilo je otvorenje izložbe od sedamnaest crteža laviranim tušem (iz donacije 1991., koji su pohranjeni u Modernoj galeriji u Zagrebu), te jedan portret “Indiosa s vunenom kapom” (iz donacije 1994. u vlasništvu HMI-ja) hrvatskoga iseljeničkog slikara Kristiana Krekovića, čiji je opus za sudionike ovih susreta bio neviđeno otkriće i izazvao neskriveno udivljenje dvije godine nakon otvorenja velikih re-

kratskoga saveza Hrvata u Rumunjskoj. Okupljenima se u ime Hrvata u Kanadi obratio Antun Kikaš, donator Zbirke mladih pjesnika, zatim Dubravka Severinski iz Ureda Vlade RH za iseljene Hrvate, u ime Zajednice Hrvata u Makedoniji Ljerka Toth Naumova, Dijana Mašala Perković u ime Hrvatske matice iseljenika i na kraju brodsko-posavski župan Danijel Marušić koji je ovu večer i otvorio. Nastupom su je oplemenili članovi hrvatske pjevačke skupine “Slavča” iz Nove Gradiške. ■

ENG The XVI Rešetari Meeting of Poets was staged in Rešetari with some two hundred authors from eighteen countries participating this year. The CHF presented an exhibition of emigrant painter Kristian Kreković.

LOKALNO I UNIVERZALNO U CRKVENIM MEDIJIMA

Život hrvatskih vjernika u svijetu u proteklih pet desetljeća autentično je opisan u *Glasu Koncila* s čijih stranica i danas možemo pratiti, prigodom proslave zlatnoga jubileja toga čitanoga katoličkog tjednika, prinose naših raseljenih ljudi dobrobiti čovječanstva

Sve hrvatske katoličke misije, zajednice i župe u svijetu u suvremeno doba imaju na Internetu vlastita višejezična glasila od običnih e-župnih listića u pdf formatu do mnoštva kvalitetnih priloga na novim medijima, besplatno dostupnih na *You Tubu*. Živopisan primjer je elektronički *Parish Bulletin/Župni vjesnik* koji objavljuje stogodišnja HKŽ sv. Jeronima iz Chicaga, čiji su kreatori svećenici Ivica Majstorović i Stipe Renić. Iz ove perspektive, kad informacije pristižu iz najudaljenijih krajeva svijeta u virtualnoj zbilji u realnom vremenu, zvuči trivijalno raspravljati o značaju zlatnoga jubileja tiskanoga tjednika za život iseljenika od Aljaske do Ognjene zemlje pa sve do Australije i Novoga Zelanda. Međutim, za bolje poznavatelje hrvatskih medijskih (ne)prilika, paradoksi su normalna stvar. I danas kao i nekoć da biste bili informirani o dijaspori morate istodobno pratiti ateistične (čitaj - državne) i vjerske (čitaj - crkvene) medije. Ovi drugi demokratičnije prate nerijetko ateistični svijet novijega obrazovanog iseljeničtva koje je odnio snažan migracijski val u posljednja dva desetljeća iz RH i BiH, dok ateistički mediji ustrajno zaziru od životnih priča vjernika.

U postkomunističkom društvu u RH vjerski mediji ponegdje se još doživljavaju kao nešto nazadno, unatoč činjenici da objektivnije prate razvitak hrvatske građanske demokracije. Urednički tim *Glasa Koncila* i novinari, poput mons. Ivana Miklenića, briljantnim su se kritičkim analizama društvenih fenomena uvrstili među prva pera recentne publicistike. Tjednik *GK*, primjerice, jedini u RH sustavno piše o nerješavanju statusa Hrvata u Sloveniji, kojih ima 54.000, i nepriznavanju njihovih ljudskih prava kao što je obrazovanje na materinskome jeziku unatoč činjenici da to pravo paralelno uživaju deset puta

Piše: Vesna Kukavica

malobrojnije manjinske skupine poput mađarske, koja u Sloveniji ima 6.243 osobe, ili pak talijanske, čija zajednica ondje ima točno 2.258 pripadnika.

Zanimljivo, 22 godine od uspostave demokratske RH u sličnoj smo točki medijskoga dijaloga s konfesionalnim zajednicama kao i 1968. kada je ondašnji predsjednik Matice iseljenika i komunist

Većeslav Holjevac objavio prvu znanstvenu monografiju *Hrvati izvan domovine* u kojoj su vjernici tek spomenuti, a urednik *Glasa Koncila* Vlado Pavlinić te iste godine sa svojim timom dopisnika vjero(m) dostojno je progovorio o (ne)snažanju hrvatskih radnika u tuđini u rubrici pod naslovom *Hrvati u inozemstvu*. Bio je to prozor u svijet oko 700.000 razdvojenih obitelji, koji su na gradilištima diljem Europe čeznuli za bližnjima, slobodom i kruhom. Nadničareći, ti su naši *gastarbajteri* slali novac bližnjima za hranu i školovanje djece te za izgradnju zavičajne infrastrukture, od mjesnih crkvi i domova zdravlja do lokalnih vodovoda. Za te radnike na tzv. privremenome radu *GK* je bio jedina pouzdana veza sa zavičajem, a zahvaljujući napisima iz te rubrike hrvatska javnost dobivala je, ipak, informacije o životu naših ljudi u tuđini.

Od 70-ih naovamo slijede tri desetljeća koja pamtimo po medijskom djelovanju ravnatelja dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu mons. Vladimira Stankovića, čiji su rezultati vidljivi na stranicama *GK* u mnogobrojnim putopisima. Prateći na pastoralnim pohodima HKM-a u svijetu kardinala Franju Kuharića i ostale biskupe, mons. Stanković bio je pronicljiv izvijestitelj *GK*, vješto animirajući i misi-onare na spisateljsku karijeru. Tada *GK* izvješćuje da u Zapadnoj Europi djeluje 105 hrvatskih katoličkih svećenika, u Au-

straliji i Novom Zelandu njih 18, u Južnoj Americi 44, a na sjevernoameričkom kontinentu više od stotinu. Budući da je broj misija rastao nakon II. vatikanskog sabora, rastao je i broj priloga u rubrici *Naši ljudi izvan domovine*, kojoj je vrhunac kada izlazi kao duplerica, pretvorivši taj tjednik u snažan forum povezivanja svih vjernika gdje god oni živjeli u demokratskim sredinama ondašnje hladnoratovske planete. Stankovićev medijski žar, nakon devedesetih, vratio se u list početkom 2004. g. kad kreće rubrika *GK* pod nazivom *Iz života hrvatskih vjernika izvan Hrvatske*. U novoj rubrici prati se u prilogima novinara laika Vlade Čuture i Tomislava Vukovića složena fenomenologija identitetskih značajki hrvatskih iseljenika i njihovih potomaka, progovarajući o izazovima s kojima se susreću suvremeni migranti, spominjući pri tome i globalne prijetnje poput akulturacije. Očekivano je stoga da se među 11 nagrađenih prigodom proslave zlatnoga jubileja *GK* u Zagrebu 2. listopada našao i istaknuti dvojac koji obrađuje naše izvandomovinstvo - Čutura i Vuković.

Priznanja su, također, dobili iz ruku kardinala Josipa Bozanića V. Pavlinić, Ž. Kustić, Ruža Sabolić, mons. M. Gabrić, mons. N. Pintarić, V. Žic, Ž. Filetin i mons. I. Miklenić te Karmel Brezovica. U ime dobitnika riječi zahvale uputio je bivši glavni urednik *GK* Živko Kustić koji je, prisjećajući se početaka, istaknuo kako su nastojali da *GK* budu novine za svakog čovjeka. "Mi smo to vrijeme znali upotrijebiti da narodu kažemo što se u Katoličkoj crkvi i svijetu događa. Nismo se bavili ni teorijama, ni velikom mudrošću, nego smo izvješćivali što se događa. A onda se stvarno događala Crkva, narod Božji", rekao je Kustić. *Glas Koncila* od pokretanja lista do danas, uz posjećen web portal, pojavljuje se i kao izdavačka kuća koja je objelodanila više od 600 knjiga domaćih i stranih autora. ■

ENG Since its launch on October 4th 1962 the *Glas Koncila* weekly newspaper has created a popular Web portal and, as a publisher, released over six hundred books by local and foreign authors.

Klupska pisma po ukusu američkih Hrvata

Svečanost u povodu 100 godina Društva Poljičana održana je u Župi svetoga Jeronima u Chicagu 6. rujna. Domaćin je bio fra Stipe Renić, a govor je održao dubrovački biskup Mate Uzinić, rodom iz poljičkog sela Dubrave, koji je za ovu prigodu došao iz Hrvatske

Chicago: Mate Vulić, predsjednik Društva Poljičana prima poklon od Duje Perića iz klape Pasika

Osim tradicionalnih i modernih klapskih pjesama, klapa Pasika ima i bogat crkveni repertoar.

Svečanost u povodu 100 godina Društva Poljičana održana je u Župi svetoga Jeronima u Chicagu 6. rujna. U crkvi je klapa održala svoj prvi koncert. Domaćin je bio fra Stipe Renić, a zatim je govor održao dubrovački biskup mons.

Fra Jozo Grbeš

Napisala: **Branka Bezić Filipović**

Uspomenu na kraj iz kojeg su potekli Poljičani su u Chicagu prije sto godina osnovali zavičajno društvo, koje je tijekom povijesti mijenjalo nazive, da bi se od 1946. godine kao *Klub Poljica* skrasilo u sklopu crkve sv. Jeronima. Klub je osnovan kao socijalna, religiozna i društvena zajednica s ciljem okupljanja Poljičana u Chicagu, a pomoć koju su slali u domovinu bila je uglavnom upućena poljičkoj župi, osim što su za vrijeme Domovinskoga rata pomagali i ratnim žrtvama. U djelovanju Kluba osvješćuju se mladi naraštaji o postojanju Poljičke republike koja je samostalno djelovala od 13. do 19. stoljeća, a na čijem je području bilo 12 sela. Jedno od njih je i Kostanje, odakle je došla klapa Pasika koju su čikaški Poljičani pozvali da im pjeva na obljetnici.

NA MISI ZA ZVONKA BUŠIĆA

Klapu Pasika osnovali su članovi mjesnoga crkvenog zbora 1998. godine. Klapa se proslavila mnogobrojnim nastupima i nagradama na *Omiškome festivalu klapa*, na *Večerima dalmatinske pisme* u Kaštelima i na *Festivalu klapa* u Perastu.

Misa za Zvonka Bušića: Klapa Pasika

S fra Ivicom Majstorovićem u Chicagu

Mate Uzinić, rodom iz poljičkog sela Du-brave, koji je za ovu prigodu došao iz Hr-vatske. U ime Hrvatske matice iseljeni-ka nazočnima se obratila Branka Bezić Filipović koja je pročitala pismo Zlatka Ževrnje, splitsko-dalmatinskoga župana. Na kraju se obratio i Mate Matthew Vu-lić, predsjednik Društva Poljičana, koje-mu je klapa uručila prigodne poklone. Završetkom programa u crkvi, proslava je nastavljena svečanom večerom u cr-kvenoj dvorani.

Dva dana kasnije u crkvi svetoga Je-ronima održana je sveta misa koju je predvodio mons. Mate Uzinić, a klapa je pjevala crkvene napjeve. Tada je fra Jozo Grbeš najavio i misu za nedavno premi-nuloga Zvonka Bušića te pozvao župlja-ne da se odazovu u što većem broju, a za-molio je i klapu da pjeva. Osim na misi za Zvonka Bušića, kada je fra Jozo Gr-beš održao nadahnuti govor, klapa Pa-sika pjevala je na još jednoj misi koju je predvodio fra Ivica Majstorović u crkvi blaženog Alojzija Stepinca i čikaški Hr-vati dobro su ih primili. Bilo je i dru-ženja po obiteljskim kućama Poljičana, a klapa se pridružila i muškome dijelu hrvatske zajednice u Hrvatskome radio klubu kada se pratila nogometna uta-kmica Hrvatska - Srbija.

NEZABORAVNI DANI U KALIFORNIJI

Zahvaljujući suradnji Hrvatske matice iseljenika i Hrvatsko-američkoga kultur-nog centra iz Sacramenta, klapa Pasika dobila je priliku da se predstavi i publi-ci u Kaliforniji. Poznati po odličnoj or-ganiziranosti, Hrvati iz glavnoga grada te američke države priredili su klapi ne-koliko nezaboravnih dana, a klapa im se odužila odličnim koncertom u dvorani svog Društva. Predsjednik Društva Mike

Matošević, po zanimanju krojač, svakom članu klape poklonio je kravatu da se sje-te posjeta Društvu.

Članovi Hrvatsko-američkoga kul-turnog društva iz Sacramenta povelili su klapu Pasiku u posjet vinariji hrvatskih vlasnika u dolini Napa, a prva po redu bila je poznata vinarija Miljenka Grgića. Njegov nećak Ivo Jeramaz ljubazno ih je proveo kroz podrum i ispričao o proizvodnji vina. Pokazao je vino koje je prigodno punjeno kada je Miljenko Mike Grgić napunio 90. rođendan. Slu-čaj je htio da navrati i sam Mike Grgić pa mu je klapa otpjevala jednu pjesmu. Zatim je taj vitalni devedesetogodišnjak požurio na sastanak s autorom svoje bi-ografije, koji će sigurno imati što pisa-ti jer je Grgićev Chardonnay još uvijek među najboljima u dolini. A priča o Zin-fandelu, čiji su geni kaštelanski, bit će dobra reklama i za Lijepu Našu među onima koji je slabo poznaju. Kvalitetu

svojih vina Grgić objašnjava rečenicom - *Vinu ništa ne dodajemo, ali i od vina ništa ne uzimamo.*

SUSRET S VINAROM GRGIĆEM

Osim Grgića ima i drugih vinara na po-dručju doline Napa, a klapa Pasika po-sjetila je još *Rutherford Ranch*, vinariju koju već tri generacije drži hvarska obi-telj Zaninović. Za njih je prioritet eko-loški uzgoj, a njihova vina stručnjaci su ocijenili visokim ocjenama.

Klapa Pasika zadovoljila je ukus ame-ričkih Hrvata, a ubrzo ih čeka dalek put u Australiju gdje će zajedno s klapom In-trade nastupiti prvi put, a sigurni smo da će to biti jednako uspješno kao u Ameri-ci. Čikaški Hrvati ove jeseni obilježavaju još jednu veliku obljetnicu, a to je 100 godina postojanja hrvatske crkve sveto-ga srca Isusova. Ovako velike obljetnice podsjećaju koliko je duga povijest iselja-vanja Hrvata iz domovine. ■

Mons. Mate Uzinić

Branka Bezić Filipović s proslavljenim vinarom Miljenkom Grgićem

ENG The Klapa Pasika of Croatia performed at the Club Poljica celebration staged at Chicago's St Jerome parish. The band's US tour also saw them visiting the Croatians of Sacramento.

Plodonosni posjet švicarskim Hrvatima

Članice delegacije HMI-ja predstavile su Matičine projekte na sastanku s predstavnicima hrvatskih udruga i istaknutim pojedincima u Generalnome konzulatu RH u Zürichu, sudjelovale na javnoj tribini u Luzernu i nazočile koncertu u povodu jubileja HKUD-a "Fala" iz Schaffhausena

Pjesmom i plesom kroz Hrvatsku...

klubovima do organizacije različitih priredaba i drugih projekata te osnivanja *Croatian Swiss Business Cluba* s ciljem suradnje s hrvatskim malim i srednjim poduzetnicima.

O OPOREZIVANJU INOZEMNIH MIROVINA

Hrvatska diplomacija daje potporu aktivnostima mnogobrojnih i različitih hrvatskih udruga, klubova i asocijacija, a u prostorijama GK RH u Zürichu predstavnice HMI-ja mogle su razgledati izložbu hrvatske umjetnice Jasmine Sakač.

Generalni konzulat RH je, kao i do sada, spreman pomoći pri ostvarenju projekata Hrvata u Švicarskoj. HMI će, također, sudjelovati u što boljem predstavljanju RH i Hrvata u Švicarskoj. Inicijativa za projekte treba doći iz Švicarske, a HMI će u cilju što jačeg povezivanja i održavanja veza pomoći pri dogovoru i ostvarenju projekata.

Nakon sastanka u GK RH održan je susret s Hrvatima u Luzernu, u prostoru HKM-a Luzern. Na javnoj tribini koju su organizirali HKM Luzern, HKŠD

Napisale: **Diana Mašala Perković i Srebrenka Šeravić**

Udvodnevnome posjetu Švicarskoj Konfederaciji, 21. i 22. rujna, članice delegacije HMI-ja predstavile su Matičine projekte na sastanku s predstavnicima hrvatskih udruga i istaknutim pojedincima u Generalnome konzulatu RH u Zürichu, sudjelovale na javnoj tribini u Luzernu i nazočile koncertu u Thayngenu u povodu jubileja HKUD-a "Fala" iz Schaffhausena.

Na poziv generalnoga konzula RH u Zürichu Hrvoja Cvitanovića, predstavnice HMI-ja Diana Mašala Perković, mag. iur. i Srebrenka Šeravić First, prof., sudjelovale su na sastanku s predstavnicima hrvatskih udruga i istaknutim pojedincima u Generalnome konzulatu RH. Predstavnice HMI-ja predstavile su Matičine projekte te u razgovoru, saslušavši ostale, saznale mnoge pojedinosti o

segmentima društvenih i kulturnih aktivnosti koji su od interesa za Hrvate u Švicarskoj u očuvanju i razvoju hrvatskoga identiteta. Teme su bile različite - od interesa Hrvata i njihovih udruga, njegovanja tradicijske kulture u folklornim društvima, druženja u nogometnim

Nastup dječje skupine

Ruža Studer, Veleposlanik RH u Švicarskoj
Aleksandar Heina sa suprugom, Diana
Mašala Perković i Srebrenka Šeravić iz
Hrvatske matice iseljenika

Tijekom tri i pol desetljeća u radu "Fale" sudjelovali su brojni hrvatski iseljenici, točnije 302 osobe, 252 plesača i 50 tamburaša. U ovome trenutku u ansamblu aktivno rade dvije plesne skupine, tridesetak plesača u stalnoj postavi i petnaest malih folklorista uzrasta do osam godina. Tamburaški orkestar broji osam svirača, no uskoro će im se pridružiti i njih sedmero iz početničke grupe. Starije plesače uvježbava Ivan Tominac, a s dječjom grupom radi Ankica Gomerčić. Tamburaše vode Tomislav Bobinac i Zdenko Majnarić. Zanimljivo je da su mladi voditelji Ivan, Ankica i Tomislav u "Fali" aktivni od svog najranijeg djetinjstva. HKUD "Fala" raspolaže bogatim repertoarom plesnih koreografija, izvode plesove Ražanca, Slavonije, Posavine, Pokuplja, Like, Konavala i Logovac i spremaju se i dalje širiti svoj hrvatski plesni i tamburaški program. Posjeduju i vlastite narodne nošnje. Iznimno su aktivni tijekom cijele godine, održavaju brojne nastupe u Schaffhausenu i širom cijele Švicarske, a osim u Hrvatskoj gostovali su i u drugim zemljama Europe.

Zrinski-Croatia i Misijsko vijeće bilo je govora o oporezivanju inozemnih mirovina koje se isplaćuju u RH, o odredbama Zakona o prebivalištu i zdravstvenoj zaštiti povratnika u RH. Odgovore na dio postavljenih pitanja dao je generalni konzul Hrvoje Cvitanović, a donekle i Diana Mašala Perković, rukovoditeljica Odjela za pravne i opće poslove u HMI-ju. Donesen je zaključak da se za tumačenje citiranih zakonskih odredbi treba obraćati Konzulatu i nadležnim tijelima RH, a osobito Ministarstvu financija – Poreznoj upravi. Večer je završila druženjem s predstavnicima hrvatskih društava i udruga u prostorijama HKŠD Zrinski-Croatia.

PROSLAVA 35. OBLJETNICE HKUD-A "FALA"

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo "Fala" iz Schaffhausena u Švicarskoj proslavilo je u subotu 21. rujna veliki jubilej, 35. obljetnicu svoga rada. Svečani koncert održan je u dvorani Reckensaal u mjestu Thayngen pokraj Schaffhausena, gdje se okupilo gotovo pet stotina uzvanika. Uz brojne sadašnje i nekadašnje članove društva, čuvene "Falaše", pozivu se odazvao i veleposlanik RH u Švicarskoj

Aleksandar Heine sa suprugom, potom generalni konzul RH u Zürichu Hrvoje Cvitanović, predstavnice HMI-ja Diana Mašala Perković i Srebrenka Šeravić, te izaslanici prijateljskih hrvatskih folklornih društava i udruga iz raznih mjesta Švicarske kao i mjesne uprave. Predsjednici "Fale" Ruži Studer na proslavi je uručeno *Priznanje prigodom 35. obljetnice uspješnog djelovanja na očuvanju, razvijanju i promicanju hrvatske tradicijske kulture HMI-ja*.

U tom svečanom ozračju održan je izvrstan koncert kojim je "Fala" zaokružila tri i pol decenije svoga neprekinutoga umjetničkoga rada u širenju i promicanju tradicijske kulture u hrvatskoj zajednici u Schaffhausenu, posebice među mladima, kao i u predstavljanju tih vrijednosti u švicarskome društvu. Već na samome početku gledatelje je oduševio dječji ansambl sa sjajno uvježbanim i osmišljenim koreografijama primjerenim njihovome uzrastu. Naravno, i odrasla grupa pokazala je svojim nastupom,

plesom, pjesmom i narodnim nošnjama kako je moguće, uz ozbiljan i kvalitetan rad i puno predanosti i ljubavi, sačuvati vrijednosti hrvatskoga folklora i izvan domovine.

Na koncertu su nastupili i gosti, prijatelji ansambla "Fala": HKUD "Živa grana" iz Ženeve i Župna glazbena grupa "Raj" iz Schaffhausena.

Na samome kraju službenog dijela koncerta otplesano je slavensko kolo u koje su se osim sadašnjih članova "Fale", i velikih i malenih, priključili i veterani ansambla, ali i gosti poput članica folklorne grupe iz St. Galena. Predsjednica "Fale" Ruža Studer iskoristila je trenutak proslave kako bi svim zaslužnim članovima svoga društva svečano uručila zahvalnice za dugogodišnje članstvo, vrijedan rad i potporu "Fali". A onda su pozornicu preuzeli "Alkari", tamburaški sastav koji je nastavio zabavljati goste do dugo u noć.

Nakon proživljenih svih lijepih trenutaka ove svečanosti, još jednom upućujemo HKUD "Fala" iskrene čestitke povodom 35. rođendana želeći njihovim članovima i voditeljima još puno obljetnica, lijepih folklornih koncerata i zajedništva. Hvala "Fali"! ■

Predsjednica Fale Ruža Studer
prima priznanje Hrvatske matice
iseljenika za 35. obljetnicu

ENG During its two-day visit to Switzerland a CHF delegation presented CHF projects at a meeting held at the Croatian general consulate in Zurich, participated in a round table discussion in Luzern and took in a concert in Thayngen celebrating the 35th anniversary of the Fala Culture & Arts Society of Schaffhausen.

Koliko će iseljenici plaćati porez?

Svima koji planiraju vratiti se trajno u Hrvatsku savjetuje se da pravodobno zatraže pravnu pomoć stručnjaka i nadležnih institucija u objašnjenju pojedinih članaka Zakona te pitanja koja će u trenutku njihova povratka biti aktualna za rješavanje i određivanje poreza na inozemnu mirovinu

cati čitav niz životnih čimbenika, kao i sama činjenica koji će im Zakon o plaćanju poreza biti skloniji.

SVE LIJEPO ZVUČI NA PAPIRU

Zakon o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske koji je stupio na snagu 2011. godine, između ostalog, kaže: *Osnovani su Državni ured i Savjet Vlade RH za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Skrb za Hrvate izvan Republike Hrvatske sastavni je dio unutarnje i vanjske politike RH.*

Hrvati raseljeni izvan RH napominju da svi članci Zakona lijepo zvuče na papiru kao što se i "putem papira" mnogi skrbe i brinu za Hrvate koji žive izvan granica Republike Hrvatske. Međutim, kad zatraže pomoć i savjete, kažu nigdje nikoga. Pouzdane informacije uspiju saznati jedino od djelatnika diplomatsko-konzularnih predstavništava u državi u kojoj žive i rade.

Mnoge raseljene Hrvate istodobno još više zanima tumačenje Zakona o porezu na mirovine budući da se u skoro vrijeme žele trajno vratiti u domovinu, neki kao umirovljenici, ali neki i prije mirovine. Najvažnije pitanje, a koje se odnosi na Zakon, glasi: *Koliki će biti iznos poreza na inozemnu mirovinu?* Kome se obratiti za savjet vezano uz najvažnije pitanje za raseljene Hrvate, a koje će sigurno utjecati i na odluku o povratku u domovinu?

Odgovore na mnoga pitanja vezana uza Zakon o prebivalištu i Zakon o porezu na mirovine saznajemo u kratkom razgovoru s Hrvojem Cvitanovićem, generalnim konzulom RH u Švicarskoj, te s konzulom Igorom Surdichem i Ivom Barukčićem, vlasnikom tvrtke CROMAX Consulting iz Winterthura, koji je za-

Napisala: **Rebeka Mesarić Žabčić**

Hrvatskim iseljenicima teško je razumjeti novi Zakon o prebivalištu i Zakon o porezu na inozemne mirovine budući da dobivaju različite informacije o istoj temi, a sami ističu: "Treba se snaći i u mnoštvu informacija koje se nude na Internetu." Ono što najviše zbunjuje je činjenica da su mnogi Hrvati koji su proteklih mjeseci tražili informacije o Zakonu o prebivalištu i Zakonu o pore-

zu na inozemne mirovine dobili različite informacije!? Pitanje koje su gotovo svi postavljali glasi: *Gdje i kako saznati moramo li se ili ne moramo odjaviti s adrese u domovini?* U MUP-u, kažu, dobili su nepotpune informacije, ponekad i različite od onih dobivenih npr. u konzulatu? Nije lako opredijeliti se za ponudenu opciju u anketnom listiću, tko je privremeno u inozemstvu, a tko trajno naseljen, kažu iseljenici. Također, može se zaključiti kako će na odluku o ostanu u zemlji primateljci ili, pak, na odluku o povratku u matičnu zemlju utje-

Primjer obračuna poreza na mirovinu

OPIS	IZNOS (KN)		
MJESEČNA MIROVINA („BRUTTO“)	12 000.00		
Osobni odbitak	3 400.00		
Porezna osnovica	8 600.00		
Porezna osnovica za primjenu stope 12% (do 2 200.00 kn)	2 200.00	Porez	264.00
Porezna osnovica za primjenu stope 25% (idući 6 600.00 kn)	6 400.00	Porez	1 600.00
Porezna osnovica za primjenu stope 40% (iznad 8 800.00 kn)	-----		-----
POREZ UKUPNO			1 864.00
Prirez grad Zagreb 18% (najviši prirez u državi)			335.50
UKUPNO POREZ I PRIREZ			2 199.50
IZNOS MIROVINE („NETTO“)	9 800.50		

bilježen na internetskoj stranici: www.hrvati.ch.

POVRATAK JE SLOŽEN PROCES

Zaključuje se kako je potrebno isto tako naglasiti da odgovore na sva pravno složena pitanja nije moguće svima dati u kratkom vremenu, ali ipak, u razgovoru (pogledati web stranicu) se pokušalo ra-

zjasniti važnije i najosnovnije stvari vezane uza zakone. Povratak u domovinu, kako zaključuju i svi sudionici rasprave, vrlo je složen proces i treba ga pravodobno planirati. Svaki je povratak individualan, tj. specifičan za pojedinu oso-

bu, stoga je nemoguće dati univerzalnu informaciju koja bi vrijedila za sve koji se planiraju vratiti u Hrvatsku, a isto tako budući da je Hrvatska postala punopravna članica EU-a, neki će se članici Zakona razmatrati te nadopunjavati i dalje u hodu.

Teško je ovog trenutka sa sigurnošću utvrditi i reći ono što iseljenika najviše zanima, koliko će mu se točno odbiti kuna od pristigle inozemne mirovine!? Međutim, svima koji planiraju trajno vratiti se u Republiku Hrvatsku želimo da u što kraćem roku ostvare sva svoja prava kao povratnici u Republiku Hrvatsku te im se savjetuje da pravodobno zatraže pravnu pomoć stručnjaka i nadležnih institucija u objašnjenju pojedinih članaka Zakona te pitanja koja će u trenutku njihova povratka u Republiku Hrvatsku biti aktualna i važna za rješavanje i određivanje poreza na inozemnu mirovinu. ■

ENG Croatian emigrants are having a difficult time deciphering the latest Residency Act and Tax on Foreign Pensions Act, given the differing information received at various addresses.

ISELJENIČKA VIJEST

PROSLAVLJENA GOSPA – ZAŠTITNICA ŽUPE MAIN-TAUNUS/HOCHTAUNUS

NJEMAČKA - Hrvatska katolička župa Main-Taunus/Hochtaunus nedaleko od Frankfurta proslavila je u nedjelju 22. rujna svoju zaštitnicu - Gospu Velikoga hrvatskoga krsnog zavjeta. Svečano misno slavlje tim povodom u punoj crkvi sv. Dionizija u Kelkheimu predvodio je fra Tomislav Dukić u zajedništvu s domaćinom župnikom fra Marinkom Vukmanom. Prije misnog slavlja išlo se u opходу od sakristije kroz dvorište ispred crkve te u crkvu, u kojem su mladi u hrvatskim narodnim nošnjama nosili sliku s reljefom Gospe Velikoga hrvatskoga krsnog zavjeta i položili je ispred oltara. Sve je na početku pozdravio fra Marinko koji je ujedno predmolio posvetnu molitvu hrvatskoga naroda Gospi - kraljici Hrvata. O. Dukić je u uvodnoj riječi rekao kako kao vjernici gledamo Mariju kao uzor i primjer vjere. "Gledamo u nju kao odvjetnicu Hrvatske, kao kraljicu Hrvata. Učimo od nje moliti, vjerovati i biti Kristovi učenici." O. Dukić podsjetio je u propovijedi kako većina hrvatskih katoličkih misija i zajednica u Njemačkoj i u svijetu nosi ili ime bl. Alojzija Stepinca ili se na poseban način utječe Majci Božjoj.

Misno slavlje uvećao je župni mješoviti zbor pod vodstvom s. Magdalene Višić i orguljskom pratnjom Hrvoja Barnjaka. Za sve vjernike ispred crkve priređen je zajednički agape. (Adolf Polegubić)

Kiritof moravskih Hrvata svake godine sve bolji i bolji

Uz više stotina moravskih Hrvata koji nakon progonstva iz rodnoga kraja 1948. žive u sjevernoj i srednjoj Moravskoj, Austriji i drugim zemljama, u Jevišovki su se okupili i pripadnici gradišćanskih Hrvata iz Austrije i Slovačke, a ove godine bio je i rekordan broj posjetitelja iz Hrvatske, njih oko 50

Crkva svete Kunigunde u Jevišovki

Zbor Hrvatica

Napisao: **Marijan Lipovac**

Selo Jevišovka u južnoj Moravskoj u nedjelju 1. rujna ugostilo je 22. put moravske Hrvate i njihove goste koji su se okupili na tradicionalnome Hrvatskome kulturnom danu ili *kiritofu*. Uz više stotina moravskih Hrvata koji nakon progonstva iz rodnoga kraja 1948. žive u sjevernoj i srednjoj Moravskoj, Austriji i drugim zemljama, u Jevišovki su se okupili i pripadnici gradišćanskih Hrvata iz Austrije i Slovačke, a ove godine bio je i rekordan broj posjetitelja iz Hrvatske, njih oko 50. Bili su to članovi Hrvatsko-češkog društva koji već godinama dolaze na svečanost u Jevišovku, kao i članovi društva Hrvatska žena čiji je zbor Hrvatica pjevao na misi u crkvi svete Kunigunde i kasnije u kulturnome dijelu programa kad su svoje pjesme i plesove izveli i članovi folklorne skupine Palava iz Mikulova i grupa Praški fržoni iz Praga.

Od čeških lokalnih i regionalnih vlasti na kiritofu su bili zamjenik *hejtmana* (tj. župana) Južnomoravskoga kraja Stanislav Juránek i načelnica Općine Jevišovka Božena Bošiaková, a s hrvatske strane uz veleposlanika u Češkoj Franu

Mali moravski Hrvat u narodnoj nošnji

Krnića prvi put su na kiritofu bile nazočne i predstavnice Državnoga ureda za Hrvate izvan Hrvatske, savjetnica za hrvatsku manjinu Ivana Goranić i njezina pomoćnica Dubravka Severinski.

U ZNAKU HRVATSKOGA ULASKA U EU

Svečanost je ove godine protekla u ozračju ulaska Hrvatske u EU. Kako je istaknuo predsjednik Udruge građana hrvatske narodnosti u Češkoj Jan Kopřiva, moravski Hrvati očekuju da će zbog toga odnosi Češke i Hrvatske biti još bolji. Ovogodišnji kiritof bio je ujedno i oproštaj od veleposlanika Krnića koji je od početka mandata 2009. redovito bio u Jevišovki svake prve nedjelje u rujnu.

Inače, program kiritofa je uglavnom svake godine isti. Najprije se služi misa u crkvi svete Kunigunde na trima jezicima: češkome, hrvatskome i njemačkome. Misu je predvodio generalni vikar Brnjanske biskupije mons. Jiří Mikulášek, zajedno s mjesnim župnikom Jiřijem Komárekom i župnikom iz Ratištofa u

Gradišću Antom Kolićem koji je održao propovijed na gradišćansko-hrvatskome jeziku. Tradicionalno je na misi pjevao zbor iz Novog Sela u Gradišću uz pratnju tamburaša, ali ovog puta nastupio je zbor Hrvatica koji je pjevao Hrvatsku misu Jurja Stahuljaka.

OHRABRUJU MLADI

Uz pratnju limene glazbe uslijedio je pohod do mjesnoga groblja gdje je podignut spomenik na koji je upisano 120 prezimena Hrvata prognanih iz nekadašnjeg

Veleposlanik Frane Krnić za oproštaj je dobio prigodan poklon, lijevo stoji Jan Kopřiva, a desno Lenka Kopřivová

Frielištova. Nakon ručka uslijedio je kulturni program na kojem su nastupili folklorna skupina *Pálava* iz Mikulova, grupa *Praški fržoni* iz Praga i zbor Hrvatica.

Asimilaciju moravskih Hrvata, kao i svih drugih nacionalnih manjina, teško je zaustaviti, no ohrabrujuće je da ipak

Tragedija je započela prije 75 godina

Hrvati su se doselili u južnu Moravsku u 16. stoljeću (prvi put se spominju 1539.) i u sljedećim stoljećima velik ih se broj germanizirao i bohemizirao. Do 20. stoljeća Hrvati su se uglavnom zadržali u trima selima: Frielištovu, Dobrom Polju i Novoj Preravi, a njihova tragedija započela je prije 75 godina, u jesen 1938. kad su pogranični dijelovi Češke (Sudeti) pripojeni nacističkoj Njemačkoj. Moravski Hrvati postali su njemački državljani i bili su prisiljeni ratovati u njemačkoj vojsci. Mnogi su poginuli na istočnom bojištu i to je bilo dovoljno da nakon 1945. budu proglašeni "nepouzdanim stanovništvom". Prvi progoni Hrvata iz njihovih sela dogodili su se 1946. i 1947., a kad su komunisti 1948. u potpunosti preuzeli vlast u Čehoslovačkoj više im nije bilo mjesta u pograničnom području gdje je zaoštavanjem hladnog rata postavljena željezna zavjesa. Zemaljski narodni odbor u Brnu donio je u lipnju 1948. odluku da se iseli 306 hrvatskih obitelji, a mogli su ostati tek rijetki koji su smatrani lojalnima zbog sudjelovanja u čehoslovačkoj vojsci. Hrvati su iz svoga vinorodnog kraja preseljeni na sjever Moravske gdje prevladavaju šume i raštrkani su u 118 mjesta kako bi se ubrzala njihova asimilacija. U hrvatske kuće naseljeni su uglavnom Slovaci iz Bugarske, a Frielištovu je promijenjeno i ime u Jevišovka prema obližnjem potoku koji se na moravsko-hrvatskome naziva Jajšpica (prema njemačkome Jajspitz). Unatoč progonima, moravski Hrvati ipak su dijelom uspjeli sačuvati svoj identitet i nakon sloma komunizma 1991. osnovali su Udrugu građana hrvatske narodnosti u Češkoj koja svake godine organizira njihovo okupljanje u Jevišovki i brine se o očuvanju identiteta moravskih Hrvata kojih prema procjenama ima oko 600.

Frielištovsko groblje

Nastup folklorne skupine Pálava

ima mladih ljudi koji pokazuju interes za svoje korijene i koji žele učiti hrvatski jezik i kulturu pa neki u Jevišovku vode i svoju djecu odjevenu u narodne nošnje moravskih Hrvata. Budu li imali odgovarajuću pomoć i s češke i s hrvatske strane, kao i iz fondova EU-a, budućnost moravskih Hrvata kao manjine bit će ipak svjetlija i na tu hrvatsku manjinu koja je doživjela najtežu sudbinu neće podsjećati tek stari spomenici i napušteni grobovi. ■

ENG The village of Jevišovka in the south of the Czech Republic was the venue on September 1st for the 22nd meeting of Moravian Croats and their guests, gathered for the traditional Croatian Culture Day.

Dubrovčanin među revolucionarima suvremene umjetnosti

Publici se obratio emotivnim govorom i sam autor, istaknuvši da mu se ostvario dugogodišnji san - iako je čitav život redovito izlagao u Americi i diljem svijeta, ovo je njegovo prvo predstavljanje u domovini

S otvaranja izložbe, autor u društvu domaćih i iseljenih Dubrovčana

O. Nikola Mioč-prior Dominikanskog samostana u Dubrovniku, Maja Mozara, Anton Perich i Cesarina Ferro

Napisala: Maja Mozara

U dominikanskom samostanu u Dubrovniku krajem kolovoza otvorena je izložba Antona Pericha, umjetnika koji je rođen u Konavlima, ali je cijeli život proveo u SAD-u. Riječ je o dosad najsloženijem izložbenom projektu Hrvatske matice iseljenika Dubrovnik, koji se pripremao godinu dana. Veličanstvenim otvorenjem dubrovačkoj publici predstavljen je jedan od najzanimljivijih suvremenih hrvatskih umjetnika iz iseljeništva.

U ime Hrvatske matice iseljenika nazočne je pozdravila Maja Mozara, voditeljica dubrovačke podružnice, iznijevši nekoliko podataka iz autorova života, nakon čega je Marin Ivanović, povjesničar umjetnosti i autor postava, održao govor

Dubrovačka mladež na otvaranju izložbe

Anton Perich
pored svoje slike

o stvaralaštvu Antona Pericha. Pericheve pjesme iz nedavno objavljene zbirke "Vertikale" čitao je Sebastian Vukosavić, a ženska klapa "Amfora" obogatila je program otvorenja vokalnim interpretacijama. Publici se emotivnim govorom obratio i sam autor, istaknuvši da mu se ostvario dugogodišnji san - iako je čitav život redovito izlagao u Americi i diljem svijeta, ovo je njegovo prvo predstavljanje u domovini. Izložbu je otvorio prior dominikanskog samostana u Dubrovniku, o. Nikola Mioč.

Potruga za prikladnim prostorom dugo je trajala, ali zahvaljujući dubrovačkim dominikancima izložba je priređena upravo u klastru samostana sv. Dominika. Pericheve slike velikih formata na sirovome platnu sjajno su kontrastirane srednjovjekovnim kamenim zidovima samostana pa izložba ima i rijetku ambijentalnu vrijednost.

SUDIONIK AVANGARDNIH POKRETA

Anton Perich je kao umjetnik od 1965. do danas bio sudionik mnogih avangardnih pokreta u Parizu i New Yorku interaktivno promišljajući umjetnost kroz medije fotografije, videa, mehaničkog slikarstva na mašini koju je sam izumio 1978. godine (preteća današnjeg ink-jet printera), družeći se i surađujući s najvećim imenima svjetske umjetnosti (Warholom, De Koonigom i drugima), bivajući na taj način najvažniji hrvatski predstavnik u suvremenoj umjetnosti svijeta.

Marin Ivanović zapisao je u predgovoru kataloga: "Anton Perich jedan je od

Anton Perich rođen je 1945. u Dubrovniku. Od 1965. do 1970. godine živio je u Parizu gdje je nekoliko godina bio pripadnik umjetničkog pokreta Letrista, baveći se slikarstvom, poezijom i filmom. U Američkom centru na Boulevard Raspail osmislio je i vodio program međunarodnoga nezavisnog filma tijekom kojega je prikazivao Heliczerove, limurine, Mekasove, Warholove, Lemaîtreove, Bassanove, Auderove filmove i filmove drugih autora.

Preselio se u New York 1970. godine te je ubrzo počeo raditi kao fotograf za časopis *Interview* Andyja Warhola. Izbor Perichevih fotografija iz toga razdoblja danas se nalazi u Warholovome muzeju u Pittsburghu, Zakladi Warhol i u Zakladi Roberta Mapplethorpea u New Yorku.

Prvu samostalnu izložbu fotografija priredio je u siječnju 1972. godine u *Gotham Book Mart* galeriji u New Yorku, a tijekom godina njegove fotografije izložene su u mnogobrojnim galerijama diljem svijeta te su publicirane u mnogim časopisima i knjigama. Iste godine njegovi videozapisi prikazani su u *The Kitchen*, kulturnome njujorškome izlagačkom prostoru nezavisne scene.

Godine 1973. započeo je rad na televizijskome programu na kabelskoj televiziji *Manhattan Cable* gdje je uređivao emisiju koja se pokazala kontroverznom jer je u medijski prostor uvela sadržaje koji do tada nisu postojali na televiziji. Bila je to prva *underground* emisija ikad prikazana na američkoj televiziji pa je nedugo nakon emitiranja cenzurirana, što je izazvalo ozbiljan skandal u američkoj kulturnoj i novinarskoj javnosti te je rezultiralo korjenitim promjenama u funkcioniranju kabelske televizije uopće. Time je Anton Perich postao revolucionarom videoumjetnosti i kabelske televizije, a njegovi videoradovi prikazuju se i danas na televizijskim kanalima diljem svijeta. O njegovu radu nacionalna televizija Zapadne Njemačke (ARD) snimila je jednosatni film *Anton Perich* 1975. godine. Tijekom 1977. i 1978. godine osmislio je i izradio električni stroj za slikanje (prethodnik današnjeg ink-jet printera) te je već sljedeće godine priredio samostalnu izložbu tzv. "električnih slika" u Shafrazi Gallery u New Yorku pa Pericha možemo smatrati pioniriom digitalne umjetnosti.

Započeo je s izdavanjem časopisa *Night* 1978. godine, kao jednog od prvih *underground* časopisa za fotografiju, slikarstvo, esejistiku, poeziju te intervjue s umjetnicima, koji i danas izlazi. Posljednjih godina objavljena je talijanska inačica časopisa *Night*.

Anton Perich priredio je u travnju 2006. godine retrospektivnu izložbu fotografskih i videoradova u centralnoj instituciji za filmsku umjetnost, *Anthology Film Archives* i u *Ocularisu*.

rijetkih Hrvata koji je napustio udobnost i sigurnost vlastita doma da bi tragao za umjetnošću, uzvodno slijedivši njen *mainstream* ne bi li došao *ad fontes*, na izvor ideje (gdje se jedino može pronaći onaj čisti sukus iz kojega je nastala, koji je sam po sebi u trenutku nastanka bio revolucionaran) odnosno u Pariz sredinom 1960-ih godina u kojemu je likovnost već tada promatrana kao integralni vizualni fenomen kojemu su tradicionalna slika, crtež, grafika, film i fotografija samo alati za artikulaciju poruke (koja je, istini za volju, i sama bila autoreferen-

cijalna i hermetična), a 'komuniciranje' još nije bilo zlorabljeni pojam, kao što je to postao u interpretaciji svih daljnjih kretanja u umjetnostima. ...Dvadeseto stoljeće dalo je više povijesnih pravaca nego sve prethodne umjetničke epohe zajedno, ali uz svu silu sljedbenika, složiti ćemo se da je malo pravih predvodnika stilova, kreativnih umjetnika i istinskih revolucionara. Antonu Perichu pripalo je mjesto pionira jednoga likovnog stvaralaštva i svoje je ime mehaničkom kistom upisao u povijest umjetnosti." ■

ENG The Dominican monastery in Dubrovnik was the venue for an exhibition featuring the work of Anton Perich, an artist born in Konavle who has spent the lion's share of his life in the USA. He is one of the most fascinating contemporary Croatian emigrant artists.

Vrijednosti koje krase švicarske Hrvate

Mjesni biskup baselske biskupije, u kojoj je sedam hrvatskih katoličkih misija s više od milijun vjernika u 11 kantona, dr. Felix Gmür, propovijedao je na njemačkome, ali sve misne tekstove i pozdravne riječi uputio je na hrvatskome jeziku, što su hrvatski vjernici s oduševljenjem primili

Nastup
vokalne
grupe Chorus
Croaticus

Među uzvanicima i
Veleposlanik Aleksandar
Heina sa suprugom Zvezdanom
i djelatnicima veleposlanstva

Tekst i snimke: www.hrvati.ch

U nedjelju 8. rujna u crkvi Presvetoga Trojstva (*Dreifaltigkeitskirche*) u Bernu, Hrvatska katolička misija Bern (HKM) proslavila je 40 godina od svog osnutka. Svečanu svetu misu predvodio je i nadahnuto propovijedao baselski biskup dr. Felix Gmür. U koncelebraciji su sudjelovali viceprovincijal hercegovačkih franjevac fra Ivan Ševo, ravnatelj hrvatske inozemne pastve iz Zagreba fra Josip Bebić, mjesni župnik pater Julius Zihlmann, bivši misionar fra Ivan Ma-

tijašević, dekan Bernhard Waldmüller, đakon i voditelj župe crkve Krista kralja u Bielu Stipe Brzović i voditelj HKM Bern fra Gojko Zovko. Pjevao je Misij-ski zbor s Dječjim orkestrom pod ravnanjem Franka Bandere, a za orguljama je bila Marina Miloš. Čitači liturgijskih čitanja i molitve vjernika bili su u narodnim nošnjama.

KOŠARA PLODOVA IZ LIJEPE NAŠE

Mjesni biskup baselske biskupije, u kojoj je sedam hrvatskih katoličkih misija s više od milijun vjernika u 11 kantona, dr. Felix Gmür, propovijedao je na nje-

mačkome, ali sve misne tekstove i pozdravne riječi uputio je na hrvatskome jeziku, što su hrvatski vjernici s oduševljenjem primili. Za veliki jubilej HKM Bern pripravljala se duhovnom obnovom koju je predvodio fra Josip Bebić.

Nakon mise u crkvi je održana akademija na kojoj je sve u ime Berna pozdravio predsjednik gradske vlade Christoph Neuhaus. U ime zemaljske crkve pozdravio je Josef Wäckerle, predsjednik Sinodalnog vijeća, pa Waldmüller. Pozdrav je uputio i nacionalni direktor Migratioa, komisije biskupske konferencije Švicarske Samuel Behloul, predsjednici župnih vijeća crkava gdje Hrvati slave mise. U ime domovinske crkve pozdrave su uputili fra Ivan Ševo i fra Josip Bebić. Predsjednik misijskoga vijeća HKM-a Bern Ante Čorluka zahvalio je biskupu i predao mu košaru plodova iz Lijepe Naše, a voditelj misije fra Gojko Zovko zahvalio je više od tisuću vjernika za nazočnost te biskupu Felixu predao 3.000 švicarskih franaka, dar misije za obnovu katedrale u Solothurnu. Zamjenica predsjednika misijskoga vi-

Od 1973. ovu misiju vodila su šestorica hrvatskih fratara

Dosadašnji misionari bili su: fra Šimo Oreč 1973. – 1976., fra Ivan Matijašević 1976. – 1984., fra Šimun Čorić 1984. – 1999., fra Jerko Penava 1990. – 1994. i fra Ante Pranjić 1995. – 2005. U misiji od 1996. djeluje Ruža Radoš kao katehistica i pastoralna suradnica. Franko Bandera je glazbenik i vodi misijski i dječji zbor u Bernu. Na ove načine misija je bila i ostaje oaza vjere i kulture te zajedništva Hrvata na području kantona Bern. Stoga je i proslava njezine 40. godišnjice zajedno s domaćim biskupom Felixom Gmürom bila jedno veliko priznanje i zahvalnost svim vjernicima i njihovim svećenicima koji ih više od stoljeća prate po bespućima čitavoga svijeta.

Crkva Svetog Trojstva u Bernu za vrijeme mise

jeća Marina Bubić predala je fra Gojku dar misije – liturgijsku tuniku za njegov osobni jubilej - 30 godina svećeništva.

Hrvatski veleposlanik u Švicarskoj Aleksandar Heina zahvalio je našim vjernicima što čuvaju svoju vjeru, kulturu, nacionalnost, jezik i druge vrijednosti koje krase švicarske Hrvate. Viceprovincijal fra Ivan Ševo naglasio je kako hercegovački fratri desetljećima pastORIZIRAJU sve Hrvate i u Švicarskoj, u koju su došli jer nisu imali osnovne uvjete za život u domovini. Fra Josip Bebić želio je biti konkretniji pa je sve pozvao da u domovini primjerom pokažu ono dobro naučeno od domaćina, a odbace sve što ih opterećuje. Poznata klapa *Chorus Croaticus* izvela je nekoliko pjesama iz-

među pojedinih pozdravnih govora. Nakon mise i akademije upriličeno je veselje uz folklornu grupu *Plehan* i sastav *Leuteri* iz Thuna.

MNOGE HRVATSKE UDRUGE

Služila su se domaća jela i pića. Svaka filijalna zajednica misije (Bern, Thun, Langenthal, Interlaken) imala je svoj stol, s kavom, kolačima i domaćim specijalitetima. Misijska vijeća iz Berna i Thuna priredila su domaća jela i pića za tu prigodu. Slavilo se i ostalo u zajedništvu do dugo u noć.

Na području misije djeluju i mnoge udruge koje imaju folklorne i nogometne klubove, glazbene i zavičajne zajednice koje organiziraju svoje susrete. Za Majčin dan i Nikolinje svi priređuju fešte i svaka zajednica u godini ima svoj dan, piknik, koji priređuje u prirodi ili u crkvi. Misija je karitativno aktivna jer svake godine iz kruha sv. Ante ili ostalim aktivnostima vjernika šalje u domovinu potrebitima više od 50.000 franaka. Osobitost misije su i ljetna hodočašća pa vjernici posjećuju samostane u Hrvatskoj i BiH, donoseći darove. To se uvijek održava posljednje nedjelje u srpnju. Dosad su bili na Plehanu, u Kninu, Tomislavgradu, Kraljevoj Sutjesci, Vukovaru, Mostaru i Tolisi. Sljedeće godine su u Konjicu. Svake godine ide se i u Lourdes i druga svetišta poput Rima, Jeruzalema, Padove... ■

Fra Gojko Zovko uručuje poklon biskupu Felixu

Fra Gojko Zovko

Nakon što je preuzeo vodstvo misije 2005. fra Gojko Zovko uveo je i dvaput mjesečno mise u Interlakenu i Meiringenu, pobožnosti prvih petaka, mjesečne dječje mise i mise za mlade na kojima oni muziciraju, a nakon mise prodaju kavu, kolače... Obnovljen je centar na adresi Zähringerstrasse 40, u središtu Berna, koji ima knjižnicu s oko 2.000 hrvatskih i drugih naslova, a u kojoj se može čitati i hrvatski vjerski tisak. Fra Gojko Zovko član je i pastoralne komisije biskupske konferencije Švicarske i svećeničkoga vijeća biskupije Basel. Misija organizira besplatne tečajeve njemačkoga jezika, probe za dječji ansambl i zbor te misijski zbor. Centar je otvoren svaki dan od 10 do 16 sati, tamo su i uredi misionara i pastoralne suradnice. Svaki tjedan održava se i 21 sat vjeronauka u hrvatskim dopunskim školama. Kako je misija u sklopu mjesne crkve, misionar je aktivan i u životu švicarske crkve, na župnim sastancima i služeci mise u crkvi sv. Marije u Thunu.

Molitvu vjernika izrekli su mladi u narodnim nošnjama

ENG The Croatian Catholic Mission in Bern celebrated its 40th anniversary on Sunday, September 8th at the church of the Most Holy Trinity. Mass was celebrated by bishop of Basle Dr Felix Gmür, who delivered an inspired sermon.

Tko zaboravi vlastiti jezik, gubi i identitet

Početkom 2011. predstavnici hrvatskih udruga i roditelji, potpomognuti katoličkim misijama, HSK-om i konzulatom u Frankfurtu, skupili su popis s imenima gotovo 400 djece zainteresirane za pohađanje dopunske nastave na hrvatskome jeziku

Svečana priredba u prostorijama Generalnoga konzulata RH u Frankfurtu

nastavu vodio još u vrijeme bivše države, postavilo se pitanje tko će ubuduće preuzeti hrvatsku nastavu.

PETICIJA RODITELJA I DJECE

Početkom 2011. godine predstavnici hrvatskih udruga i roditelji, potpomognuti hrvatskim katoličkim misijama, Hrvatskim svjetskim kongresom u Njemačkoj i GK RH u Frankfurtu, skupili su popis s imenima gotovo 400 djece zainteresirane za pohađanje dopunske nastave na hrvatskome jeziku. Uz pomoć tadašnjega konzula Damira Sabljaka peticija s imenima djece prosljeđena je u Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta gdje je zatim održan sastanak s predstavnicima pokrajine Hessen. I to s uspjehom. Uz tzv. integrirane učitelje koji su ostali pod ingerencijom Školskoga ureda pokrajine Hessen, hrvatsko Ministarstvo

Napisao i snimio: **Edi Zelić**

O čuvanje hrvatskoga jezika temelj je očuvanja hrvatskoga identiteta i kulture u iseljeništvu. Komunikacija na materinskome jeziku, na žalost, u mnogih pripadnika mladih iseljenika sve lošije funkcionira. Razlog tome svakako treba potražiti u sve većoj asimilaciji mladih u društvu u kojima žive, ali primjerice i u lošoj dostupnosti hrvatskih televizijskih programa, dnevnih novina, knjiga, časopisa i slično u zemljama gdje živi veliki dio hrvatske dijaspor. Vrlo važnu ulogu u očuvanju hrvatskoga jezika u takvoj konstelaciji osim, naravno, roditeljskoga doma, igraju hrvatske katoličke misije diljem svijeta, a svoj dio odgovornosti preuzima i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvat-

ske, primjerice organiziranjem dopunske nastave na hrvatskome jeziku. Odličan primjer u tom smislu je hrvatska nastava u njemačkoj pokrajini Hessen koja upravo ulazi u treću školsku godinu te bilježi sjajne uspjehe i projekte, ali istodobno nailazi i na nove prepreke i teškoće koje treba svladati.

Uspostavljanje dopunske nastave na hrvatskome jeziku u njemačkoj pokrajini Hessen ugodni je primjer i zapravo pravi pokazatelj funkcioniranja civilnog društva i utjecaja civilne participacije u sklopu jedne demokratske političke kulture.

Hrvatska nastava u Hessenu prije tri godine bila je, može se slobodno reći, pred gašenjem. Pošto su njemačke vlasti odlučile ne financirati dolazak novih učitelja iz Hrvatske, nego isključivo koristiti usluge tzv. integriranih učitelja do njihova skorašnjeg umirovljenja odnosno nastavnoga kadra koji je dopunsku

Josip Špoljarić predaje zahvalnice

znanosti, obrazovanja i sporta preuzelo je organizaciju nastave na hrvatskome jeziku te u Hessenu trenutno zapošljava šest učiteljica koje se brinu o nastavi za djecu s hrvatskim korijenima. To su trenutno koordinatorica nastave Smiljana Veselić-Vučina, zatim Ivana Livić, Tatjana Kabač, Ana Kramarić, Jelena Pokos i Aneta Mikulić. Pokrajinske vlasti Hessena hrvatskoj nastavi ustupaju školske prostorije i nastavna pomagala. Samo održavanje nastave, dakle, u nadležnosti je Republike Hrvatske.

Koordinatorica hrvatske nastave u pokrajinama Hessen i Saarland, Smiljana Veselić-Vučina, zadovoljna je trenutnim stanjem. Upravo je krenula treća školska godina. Više od 500 djece sjedi u klupama hrvatske nastave u Hessenu, koja se trenutno održava na 20 različitih mjesta. Pomak je primjetan u svakom pogledu. Osim nastave, učenici sudjeluju i u raznim priredbama, kulturnim manifestacijama, priređene su Sportske igre mladih, organiziraju se kazališne predstave, a krajem školske godine planirano je i izdavanje školskoga časopisa.

IZLOŽBA I NAGRADE

Smiljana Veselić-Vučina ovih dana otvorila je izložbu dječjih radova u prostorijama Generalnoga konzulata RH u Frankfurtu. Riječ je o plakatima s područja zemljopisa, kulture, turizma i povijesti. Prilika je iskorištena kako bi se nagradili i zaslužni pojedinci za uspostavljanje hrvatske nastave u Hessenu. Generalni konzul Josip Špoljarić tako je predao zahvalnice župnicima fra Marinku Vukmanu, fra Ljubi Sesaru, vlč. Stjepanu Zadravcu, fra Marijanu Petričeviću, vlč. Rudolfu Belki, zatim Smiljani Veselić-Vučina, Moniki Adžamić iz udruge CROMAD, Aniti Franić, Mariju Meštroviću, Boži Serdarušiću, Miji Ikiću, Jeleni Carić, Slavenu Ljiljaniću, Ivoni Štrlić, Petru Čosiću, Marijani Blažević, Seniji Sieber-Ivandić, Oliveru Zeki, Klaudiji Lukač i Heinrichu Schmidtu. U posebnome programu sudjelovali su i učenici Lara Bogdanović (na violini) i Paul Sieber (na violončelu), dok su svoje radove nagrađene na natječaju Zlatna ribica Hrvatske matice iseljenika pročitale David Kosec, Lara Kadoić, Ana Maria Klišić i Antonia Baotić.

Postavlja se pitanje kako animirati još više roditelja da šalju svoju djecu u klu-

Izložba dječjih radova u prostorijama Generalnoga konzulata RH u Frankfurtu

pe hrvatske nastave u Hessenu. U tom smislu ulažu se veliki naponi i treba napomenuti da se u mjestima gdje barem za 12 učenika postoji potreba organiziranja hrvatske nastave odmah kontaktiraju njemačke vlasti te se pristupa rješavanju problema.

NOVI IZAZOVI

Međutim, iako hrvatska nastava u Hessenu trenutno dobro funkcionira, uvijek postoje teškoće koje prisiljavaju sve uključene da razmišljaju i gledaju malo

dalje u budućnost. Naime, sveopći trend u Njemačkoj je, a potvrđuju to i aktualni događaji u političkom i društvenom životu, da će sve važniju ulogu u njemačkome obrazovnom sustavu preuzeti cjelodnevne škole. Učenici će, dakle, za pet-šest ili možda tek za desetak godina, ali sasvim sigurno u budućnosti, provoditi cijeli dan u školi uz točno određen raspored i aktivnosti. Postavlja se pitanje kako u model cjelodневnih škola uključiti hrvatsku dopunsku nastavu. Trenutni popodnevni termin u tom slučaju neće biti održiv. Rješenje je, čini se, u integraciji hrvatske nastave u kurikulum njemačkih škola. To je zamislivo, primjerice, u formi tzv. radnih skupina, ali bi za to trebalo provesti i određene reforme kurikuluma, uvesti ocjenjivanje i, naravno, osigurati kvalitetan nastavni kadar.

Hrvati u Hessenu imaju, dakle, točno u vidu što ih čeka u budućnosti i možemo očekivati da će ispravno i pravodobno reagirati i lobirati kako bi se i dalje ostvario njihov cilj, a to je učenje hrvatskoga jezika među mladim generacijama. "Svako je znanje jezika poput otvorenoga prozora koji otvara pogled na svijet i širi horizonte čovjeka", tako glasi jedna mudra izreka koju bi Hrvati u iseljeništvu trebali prihvatiti i po njoj živjeti kako se ne bi izgubilo njihovo podrijetlo, nego kako bi ono obogaćivalo sredine u kojima žive. ■

ENG Croatian language instruction in the German region of Hessen, which faced closure, is seeing a revival after signatures were collected with the names of almost four hundred children interested in attending supplementary language instruction.

Susreti sjećanja, ljubavi i odanosti svome zavičaju

Raseljeni Kotorvarošani iz župa Kotor Varoš, Sokolina i Vrbanjaca okupili su se pod motom "Susresti drage ljude i čuti o rodnome zavičaju". Misu zahvalnicu slavili su za sve stradale, ubijene, nestale i pokojne iz kotorvaroške doline

Misa u župnoj crkvi u Sesevskoj Sopnici kraj Zagreba

Napisaao: **Stipo Tomić**
Snimio: **Mladen Novak Mrkan**

Peti susret raseljenih vjernika kotorvaroške doline u najkraćem bi se mogao sažeti ovako "susret sjećanja, ljubavi i odanosti svome zavičaju". Susret je održan kao i ranijih godina na prvu srpanjsku nedjelju u župnoj crkvi Gospe od Anđela u Sesevskoj Sopnici kraj Zagreba. Misno slavlje predslavio je vlč. Slavo Grgić, Kotorvarošanin, a sada ravnatelj Katoličkoga školskog centra u Bihaću, uz suslavlje kotorvaroškoga župnika fra Ante Šimunovića, domaćina župnika fra Zdravka Dadića i župnoga vikara fra Stipe Kara-

Općina Kotor Varoš nalazi se u središnjoj Bosni u entitetu Republika Srpska

jice te vikara iz posavske Gornje Dubice fra Drage Prgometa.

GODIŠNJI SUSRETI

Raseljeni Kotorvarošani iz župa Kotor Varoš, Sokolina i Vrbanjaca okupili su se pod motom "Susresti drage ljude i čuti o rodnome zavičaju". Misu zahvalnicu slavili su za sve stradale, ubijene, nestale i pokojne iz kotorvaroške doline. Okupljene je riječima dobrodošlice pozdravio župnik fra Zdravko Dadić te izrazio zadovoljstvo što vjernici kotorvaroških župa održavaju i ovogodišnji susret u župi Sesevska Sopnica, koja je povjerena bosanskim franjevcima

koji uz pastoralno i karitativno djelovanje grade i pastoralni centar, a pri tome podržavaju i potiču zavičajna okupljanja i susrete. Misno slavlje skladnim pjevanjem uzveličao je župni zbor pod ravnanjem Monike Blažević, kao i nazočni veliki broj članova župnoga pastoralnog vijeća, FSR-a i Frame, koji su dali veliki doprinos i pomoć u izvedbi drugoga dijela programa kotorvaroškoga susreta ispred župne crkve i kuće u Sesvetskoj Sopnici. Sve nazočne također su svojim dolaskom u narodnoj nošnji rodnoga kraja uvelike počastili na svetoj misi, a i kasnije prigodnim plesovima i pjesmom članovi HKUD-a "Hrvoje Vukčić Hrvatinić" i Udruge raseljenih Hrvata kotorvaroške doline iz Velike, koje su predvodili Ivanka Ivić i Marko Kljajić.

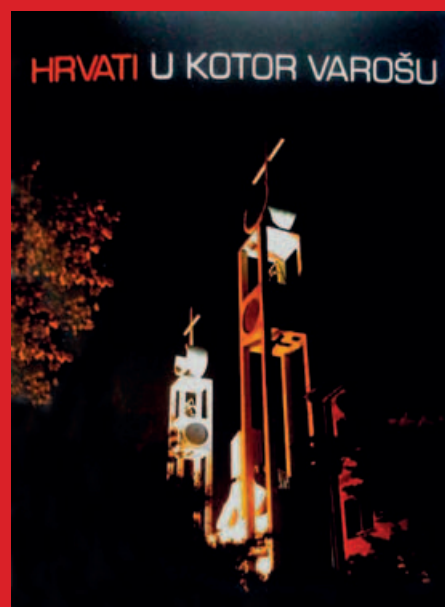
VEZE S RODNIM KRAJEM

Na kraju misnog slavlja kotorvaroški župnik fra Anto Šimunović pozdravio je okupljene Kotorvarošane i sve prisutne vjernike, posebice one iz župe Sesvetska Sopnica i okolice. Pozvao je Kotorvarošane da i dalje održavaju veze s rodnim krajem. Te veze su posebno vidljive prigodom važnijih zavičajnih svetkovina i blagdana kada iz godine u godinu sve veći broj Kotorvarošana hodočasti svojoj Gospi i sv. Roku. Župnik je pozvao vjernike da i ove godine dođu i posjete rodni kraj, obidu grobove svojih bližnjih,

posebno da se okupe sredinom listopada prigodom komemoracije žrtava stradanja i progona Hrvata Kotor Varoša i u skladu s vlastitim mogućnostima financijski pomognu otplatu troškova podizanja spomen-obilježja u Kotor Varošu i njegovoj okolici. Nakon mise, u župnom dvorištu upriličena je okrjepa koju su i za ovu prigodu pripremili Kotorvarošani i njihovi prijatelji, posebno članovi organizacijskoga odbora. Druženje je upotpunjeno pružanjem važnih informacija, kao i pozivom na što veći odziv na ovogodišnji popis stanovništva u BiH u listopadu ove godine.

MINI JUBILEJ

Misi i petome susretu Kotorvarošana nazočili i su predstavnik Državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Ivan Zeba, inače Kotorvarošanin, predstavnik gradonačelnika grada Zagreba Stipe Zeba, gradonačelnik Kutjeva Ivice Nikolić Pašalija, rodom Kotorvarošanin, predsjednik Gradske četvrti Sesvete Marijan Tomurad, predsjednik Mjesnoga odbora Radoslav Dumančić, vijećnik u SO Kotor Varoš Ivice Marčinković, zastupnik u Domu naroda RS-a Dragan Juričević, predsjednik Udruge kotorvaroških Hrvata Marko Bilobrk, predsjednici i predstavnici zavičajnih udruga Prsten, Jajce, Orahova i Hrvata Posavine Marjan Biškić, Pejo Spajić, Marijan Miškić i

Knjiga "Hrvati u Kotor Varošu"

Ovih dana izišla je iz tiska dugo pripremana knjiga pod naslovom *Hrvati u Kotor Varošu*, koju su uredili Ivo Pranjković, fra Stipo Karajica i Luka Vинојčić, a priredio Ivo Pranjković. U toj knjizi mogu se naći mnogobrojni podaci iz političke i kulturne povijesti kotorvaroške doline, sjećanja na događaje iz vremena srpske agresije, popisi žrtava iz Drugoga svjetskog rata i Domovinskoga rata, popisi svih župnika u kotorvaroškim župama od osnutka župe Kotor Varoš do danas, mnogobrojne narodne pjesme s kotorvaroškog područja zabilježene u 19. stoljeću, puno fotografija itd. Vjerujemo da će knjiga uskoro naći mjesto u obiteljskim knjižnicama i domovima svih Kotorvarošana bez obzira na to gdje se danas nalaze. Knjiga se može nabaviti u župnome uredu u Kotor Varošu, franjevačkome samostanu u Jajcu i Udruzi Kotorvaroških Hrvata u Zagrebu.

Druženje Kotorvarošana nakon mise

Ivan Martić te zapovjednik kotorvaroške bojne i vijećnik u zagrebačkoj skupštini Zoran Piličić.

Susret je završen uručivanjem zahvalnica sponzorima i podupirateljima ovoga mini jubilarnoga susreta uza zajedničku želju da ovakvih zavičajnih susreta bude više i da oni budu radost i potreba onima kojima je rodni kraj drag. ■

ENG The fifth meeting of exiled faithful of the Kotor Varoš Valley (Bosnia-Herzegovina) could be summed up as a "meeting of memories, love and loyalty to the native region." The meeting was staged at the parish church of Our Lady of Angels at Sesvetska Sopnica near Zagreb.

Australski Hrvati su jedinstven i poseban dio naše dijaspore

“Ni jedno iseljavanje niti useljavanje nije lako, bilo kada i u bilo koju zemlju, ma kakvi uvjeti bili! Međutim, čini mi se da je ova nova generacija hrvatskih iseljenika možda i najranjivija jer mnogi odlaze s velikom gorčinom”

Mirjana Piskulić dugogodišnja
djelatnica HMI-ja, trenutno je
generalna konzulica RH u Sydneyu

Tijekom Vašeg rada s iseljenicima upoznali ste mnogobrojne hrvatske zajednice. Što je specifično za Australiju, po čemu je zajednica na najmanjem kontinentu drukčija?

— Australija je najmanji kontinent, ali je hrvatska zajednica velika u svakom pogledu! Ima puno činjenica zbog kojih ona može biti ponosna. Nije mi teško to neprestano ponavljati. Dopustite mi da nabrojim neke!

Krenimo s medijima po kojima je hrvatska zajednica zasigurno jedinstvena u svijetu. U cjelokupnome hrvatskom iseljeništvu jedino zajednica u Australiji ima svoje tjednike, i to dva: Boku Cro Press iz Sydneya i Hrvatski vjesnik iz Melbournea. Jedino u Australiji imate radiopostaju koja emitira 24 sata dnevno, postaju Hrvatskoga narodnog radija i televizije, sa sjedištem u Sydneyu, i to satelitski za Australiju i Novi Zeland i na Internetu. U istoj redakciji je i jedina hrvatska televizijska postaja u iseljeništvu s modernim studijem i vlastitim reportažnim kolima. Jedino u Australiji se Dnevnik HRT-a svakog dana prenosi na australskoj televizijskoj postaji, SBS-u. Uz to, program hrvatske redakcije radio SBS-a emitira se u cijeloj Australiji. Koliko je meni poznato, i to je jedinstveno.

U cijelome svijetu sigurno nema grada koji ima toliko hrvatskih klubova, crkava i folklornih društava koliko ih ima u Sydneyu. Samo tri grada u iseljeništvu: Chicago, Melbourne i Sydney, imaju po tri hrvatska katolička centra. Ako bismo Sydneyu pribrojili Wollongong, a Melbourneu Geelong, onda opet zajednica u Australiji vodi. Jedino u Australiji imamo hrvatske umirovljeničke domove, u Sydneyu i Canberri, a evo i Geelong se sprema otvoriti jedan. Od cijeloga svi-

Razgovarao: **Petar Mamić (Boka Cro Press)**

Mirjana Ana Marija Piskulić, generalna konzulica Republike Hrvatske u Sydneyu, dugogodišnja je djelatnica Hrvatske matice iseljenika koja je 2005. godine otišla u Canberu gdje

je u Veleposlanstvu RH radila kao prvi tajnik. Godine 2009. unaprijeđena je u generalnu konzulicu. Tijekom svoga života obišla je i pozna hrvatsku dijasporu na svim kontinentima, a i sama je rođena u dijaspori, u Južnoafričkoj Republici. Intervju koji donosimo objavljen je nedavno u hrvatskome tjedniku iz Australije “Boka Cro Pressu”.

jeta, osim Njemačke i Švicarske gdje je nastava u nadležnosti Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH, u Australiji i Kanadi najveći broj djece hrvatskih iseljenika uči hrvatski.

Godine 1983. utemeljen je na Macquaire sveučilištu prvi izvandomovinski studij hrvatskoga jezika. Treba isto tako napomenuti da je 1980. hrvatski jezik u Australiji priznat kao samostalni s tim da su već 1977. godine na *Royal Melbourne Institute of Technology* tadašnjim upravo završenim školovanim prevoditeljima izdane diplome za prevoditelje hrvatskoga jezika umjesto dotadašnjega "srpsko-hrvatskog".

Hrvatski nacionalni nogometni savez Kanade i SAD-a danas ima 21 člana, a za natjecanje na skorašnjem turniru Hrvatskoga nogometnog saveza Australije i Novog Zelanda, koji će se održati u Melbourneu, prijavio se 31 hrvatski nogometni klub. Ako tome dodamo i broj ljudi angažiranih u navedenim aktivnostima, a nismo nabrojili sve, onda možemo zaključiti da je riječ o vrlo aktivnoj zajednici koja se po mnogome ističe u svijetu.

U slavonskoj narodnoj nošnji

S australskim premijerom Tonyjem Abbottom

Za vrijeme borbe za neovisnost i međunarodno priznanje Republike Hrvatske iseljenici su sudjelovali svim srcem i davali sve. Taj odnos dijaspore i matice u međuvremenu je zahladio s obje strane. Što se može učiniti da se dijaspora i RH ponovno zbliže?

— Odgovor je kratak - uspostaviti partnerski odnos između institucija koje rade za iseljeništvo ili ga u sklopu svog rada obuhvaćaju. Ili, kako je to lijepo rekao davni povratnik iz Australije, veleposlanik Tomislav Bošnjak, na nedavnoj promociji knjige Tuge Tarle u Zagrebu: "Treba nam odnos koji će svjedočiti da smo mi globalizirani narod koji živi na svim kontinentima, ali ima jednu matičnu zemlju, koja se skrbi o svima i o kojoj se svi skrbе." Većina iseljenika je, kako kažete, svim srcem sudjelovala i davala sve, dok je i većina u Hrvatskoj svim srcem sudjelovala i davala, neki i živote.

Usljedilo je hlađenje odnosa, ali ne mogu reći da se to dogodilo u svim segmentima. Kad se u potpunosti osamostalila, Hrvatska se morala strukturirati. Već od početka bilo je nekih inicijativa institucionaliziranja odnosa s iseljeništvom, koje nisu bile u potpunosti uspješne niti dugotrajne. Istodobno je i u iseljeništvu došlo do određenog restrukturiranja. Mnoge iseljeničke zajednice su prije osamostaljenja Hrvatske imale svoje strukture koje su funkcionirale samostalno. Sad je trebalo stvarati nove odnose prema samostalnoj Hrvatskoj. Drugim riječima, dok nismo imali slobodnu Hrvatsku, uloge dijaspore i domovine bile su jasne. A otkad smo uspjeli uspostaviti državu, nismo jasno artikulirali novi odnos i ulogu dijaspore prema domovini i obratno.

Međutim, mislim da je zategnutom odnosu pridonijela promašena prilika,

pogotovo u devedesetim, da se većini iseljenika omogućiti investiranje u RH. Oni su tada željeli to učiniti širokog srca i velikim novcem. Mnogi su dolazili s namjerom da ulože, investiraju. Međutim, tada se češće gledalo na mentalitet iseljenika, nego na njihovu namjeru. I ta je boljka prisutna u našoj domovini. Veća je i bolnija istina da je većina iseljenika odustala zbog zatvorenih i raznih "dru- gih" vrata i financijskih vratolomija. Pojedinci koji su bili uporni i koji su uspjeli investirati ipak imaju negativne dojmove o tim iskustvima.

Na području ulaganja nedostajao je također partnerski odnos s iseljeništvom. Tu smo kao država podbacili. Da je ulaganje krenulo, spontano bi se otvarali kanali na mnogim razinama. Danas mnogi mladi, djeca iseljenika, dolaze u Hrvatsku na ljetovanje kao gosti. Njihovi roditelji odustali su od investiranja u hrvatsko gospodarstvo te su na kraju u Hrvatskoj kupili samo stan ili kuću. Da je bilo drukčije, mnogi mladi dolazili bi u Hrvatsku kao svoju drugu domovinu.

A danas? Pitanje je što se od obiju strana očekuje. Danas su izrasle i nove generacije iseljenika i krajnje je vrijeme za dogovor o ostvarivanju partnerstva: što se traži, što nudi i kako ćemo to ostvariti? To je sada veliki zadatak ponajprije Vladina Ureda za Hrvate izvan Hrvatske.

Svjedoci smo i toga da je zajednica hrvatskih govornika sve starija, mladi uglavnom slabo znaju hrvatski. Što Hrvatska i njezine ustanove mogu učiniti da se ta kulturna erozija zaustavi odnosno da se tradicija nastavi?

— Održavanje jezika je krucijalni problem. Što se tiče Hrvatske, ona u sklopu svojih financijskih mogućnosti podržava njegovanje hrvatskoga jezika i

kulture među iseljenicima. Već skoro deset godina, prema ugovoru s Macquarie sveučilištem i Hrvatskom znanstvenom zakladom u Australiji, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta financijski podržava nastavu hrvatskih studija na tom sveučilištu. Podržava i nastavu u Waterloo u Kanadi. U Victoriju je prije nekoliko godina poslana nastavnica hrvatskoga jezika. Organizira godišnji seminar za nastavnike hrvatskoga jezika u inozemstvu. Hrvatska matica iseljenika organizirala je 'online' učenje jezika i svake godine organizira Malu školu hrvatskoga jezika na koju dolaze djeca iz mnogih zemalja. Isto tako, Ured za Hrvate izvan Hrvatske daje stipendije za jednogodišnji studij hrvatskoga jezika na tzv. Croaticumu. Ove godine od ukupno 174 takvih stipendija pet je dodijeljeno mladim Hrvatima iz Australije.

Hrvatska je danas politički oštro podijeljena, a određene podjele postoje i u iseljeništvu. Kako se naši ljudi mogu u tome snaći, što je najvažnije?

— Prema mom iskustvu, a govorim o hrvatskim iseljenicima s ovog područja, oni imaju jednu želju - da Hrvatskoj i njihovim obiteljima u domovini bude

bolje! Njima će biti najbolja ona opcija koja to i ostvari.

Povratak iseljenika, o kojem se puno govorilo početkom devedesetih, nije ostvaren - a svjedoci smo i toga da iz Hrvatske upravo odlazi novi val ekonomske emigracije. Jesu li državne službe RH spremne za "prihvat" i komunikaciju s tim novim iseljenicima?

— Ni jedno iseljavanje niti useljavanje nije lako, bilo kada i u bilo koju zemlju, ma kakvi uvjeti bili! Međutim, čini mi se da je ova nova generacija iseljenika možda i najranjivija jer mnogi odlaze s velikom gorčinom. Ovo su sad druga vremena koja će možda tražiti drukčiji pristup. Kad se uklupe u novu sredinu, većinu će njihovih potreba pokrivati već postojeći projekti, a vjerujem da će mjerodavne institucije formirati i nove projekte, prilagođene novim uvjetima. Ipak, danas je donekle u odnosu na ranije olakotna okolnost što Internet čini čuda. Imate, na primjer, Portal hrvatskih znanstvenika (POHZ) kojemu je cilj umrežavanje hrvatskih znanstvenika iz domovine i inozemstva i na kojemu se oni redovito susreću i komuniciraju.

Tijekom boravka u Australiji nazočili ste mnogobrojnim manifestacijama, okupljanjima, proslavama i festivalima – koji Vam je od tih događaja najljepši, koju od postojećih inicijativa doživljavate kao najsadržajnije i najkorisniju za hrvatsku zajednicu?

— Teško je odvojiti neku! Svako okupljanje pridonosi zajedništvu, a u ova-ko velikoj i aktivnoj zajednici takvih je puno i svako je korisno. Prošli tjedan sam, na primjer, u Punchbowlu nazočila proslavi 21. obljetnice osnivanja radija *Cro2000*. Uz obilježavanje obljetnice radija koji mladi, pripadnici druge generacije, vode za mlade, cilj im je bio skupiti sredstva za njegovo daljnje održavanje. Bilo je divno vidjeti puno sretnih, mladih obitelji zajedno u hrvatskome klubu.

Kao značajnu inicijativu navela bih godišnji nogometni turnir na kojem se okupi oko 4.000 hrvatskih iseljenika svih generacija Australije i Novog Zelanda. To je trodnevno zajedničko druženje baka, djedova, roditelja, djece i unučad. Svi su tada dobre volje, igra se nogomet, bira se Miss Australije, ide na gala-večeru... To je mjesto susreta mnogih prijatelja koji se znaju iz davnih dana, a i prilika za sklapanje novih prijateljstava. Isto tako vesele me susreti i druženja folklornih skupina, iz raznih dijelova Australije. I tu se, njegujući tradicionalnu baštinu svoga naroda, mlađe generacije hrvatskih iseljenika međusobno poznaju i druže. Na mladima svijet ostaje. Zaista mi je teško izdvojiti bilo koje okupljanje i najradije bih navela sve na kojima sam bila i ona na koja nisam stigla.

Došlo je i do smjene vlasti u Australiji. Što ta promjena znači za hrvatsko-australsku zajednicu?

— Imamo istaknutih članova zajednice koji su zaslužni članovi kako Laburističke tako i Liberalne stranke. Hrvatsku zajednicu cijene i laburisti i koalicija, iako većina Hrvata naginje liberalima. Znamo da svim značajnim događajima u zajednici nazoče izaslanici saveznog predsjednika vlade i države, kao i predstavnici opozicije, ma koja opcija vlada. Hrvatska zajednica Sydneya prije nekoliko mjeseci ugostila je u Punchbowlu sadašnjeg predsjednika vlade Tonyja Abbotta. Bio je oduševljen prijemom i obećao

U društvu prijatelja, pokojnog Ivana Rusana iz Brisbanea

da će i kao predsjednik vlade ponovno posjetiti hrvatsku zajednicu. Vjerujem da će održati obećanje. Tada je na dar dobio i knjigu dr. Ilije Šutala o povijesti hrvatske zajednice u Australiji. Ovim izborima hrvatska zajednica će vjerojatno dobiti jednog predstavnika hrvatskoga podrijetla. Ako uspije, Zed (Zdenko) Šešelja će kao predstavnik ACT-a ući u Senat.

Može li, po Vašemu mišljenju, dijaspora bolje i kvalitetnije sudjelovati u unutarnjopolitičkom životu Hrvatske?

— Teško je izdaleka sudjelovati u političkom životu jedne zemlje. Isto tako, moramo priznati, Hrvatska je puno bliže Australiji nego što je Australija Hrvatskoj. Moji europski kolege tvrde isto

i za svoje zemlje. To je, valjda, sudbina otočne zemlje koja je *Down Under*. Međutim, hrvatsko iseljeničtvo iz Australije i te kako sudjeluje u mnogim vidovima života Hrvatske. Na primjer, prema podacima Svjetske banke koja posebno prati protok doznaka iseljenika, Australija je među zemljama iz koje najviše doznaka stiže u Hrvatsku. I to pokazuje kakav odnos prema matičnoj zemlji imaju iseljenici i koliko su povezani s njom. U vrijeme hrvatskog ljeta klubovi su manje posjećeni, a neki i prazni jer su članovi na godišnjem odmoru u Hrvatskoj. Mnogi mladi idu i sa svojim australskim

prijateljima u Hrvatsku. Ovaj dio godine mi je osobito drag jer iako zbog posla nisam imala hrvatskog ljeta već dugi niz godina, uživam u pričama mnogih koji se vraćaju s puta.

Što se tiče političke angažiranosti, znajući ovdašnje iseljeničtvo, oni bi željeli da hrvatski iseljenici imaju svoje predstavnike u Hrvatskome saboru koji će zastupati njihove ciljeve, odgovarati na njihove upite. Mnogi su mi se obraćali s različitim pitanjima i zahtjevima. Savjetovala sam im da se obrate svojim predstavnicima u Saboru kao što su naviknuli i ovdje raditi. Rijetki su to učinili. Ali ni saborski zastupnici iseljenika nisu komunicirali sa svojim izbornim tijelom, barem ne u ovome dijelu svijeta.

Gdje biste osobno najradije živjeli, koji Vam je kontinent najviše prirastao srcu: Afrika, Amerika, Australija ili Europa i Lijepa Naša?

— Afrika je divna i neukrotiva, Australija prostrana, s prekrasnim plažama i zalascima sunca, a Amerika puna divnih različitosti i suprotnosti. A moja Hrvatska ima sve to... ili mi se čini!?

ENG An interview with Mirjana Piskulić, Croatian general consul in Sydney and a long-time staffer at the Croatian Heritage Foundation. She moved to Canberra in 2005 where she worked as first secretary at the Croatian embassy.

ISELJENIČKA VIJEST

ANA KONJUH SLAVILA S DUBROVČANIMA U NEW YORKU

SAD - Članovi kluba Dubrovnik iz NY, zajedno s mnogobrojnim hrvatskim iseljenicima, navijali su za svoju sunarodnjakinju Anu Konjuh dok je u dramatičnoj borbi u Flushing Meadows u New Yorku protiv Amerikanke Alice Tornado Black

osvajala juniorski US Open. Nakon trijumfalnog osvajanja uz mladu tenisku zvijezdu okupili su se Dubrovčani i iseljenici iz drugih krajeva Hrvatske, a te večeri proslavili su njezinu pobjedu u novoootvorenom restoranu *Dubrovnik* u New Rochelle, vlasnika Željka Tomića, podrijetlom s otoka Lopuda pokraj Dubrovnika, gdje su uz hrvatske specijalitete, vino i dalmatinsku glazbu čestitali Ani Konjuh na velikom uspjehu. — Želimo ti, draga Ana, puno novih uspjeha u karijeri i da nam svojim talentom i postignućima gdje god bila pronosiš slavu domovine Hrvatske i našega Grada, jedinstvenog i prepoznatljivog u svijetu. Velike čestitke i tvom treneru Kristijanu Schneideru, a osobito tvojoj obitelji — naglasio je Šime Šimunović, predsjednik Kluba Dubrovnik NY. Srđan Gjivoje otpjevao je Ani "Serenadu gradu mom", što ju je posebno oduševilo. Susretu u restoranu Dubrovnik nazočili su i braća Barišić iz Osijeka, koji u gradiću Tene-flyju u New Jerseyu rade kao teniski instruktori. Posve sigurno, Anin uspjeh pridonio je još većem ugledu Hrvatske i Dubrovnika u svijetu. (Maja Mozara)

Veliki nogometaš i nogometni djelatnik

Igračku karijeru započeo je u Iskri iz Bugojna, a nastupao je i za Čelik iz Zenice. Zatim dolazi u Zagreb, gdje provodi najljepše dane nogometne karijere nastupajući 10 godina za zagrebački Dinamo

Tekst: Uredništvo Snimke: Hina, arhiva

Nakon duge i teške bolesti 23. rujna u zagrebačkoj bolnici Rebro preminuo je Vlatko Marković, bivši predsjednik HNS-a. Vlatko Marković dulje vrijeme bolovao je od Alzheimerove bolesti, a posljednjih dana dobio je upalu pluća, koja je dodatno pogoršala njegovo zdravstveno stanje.

Umro je u Zagrebu u 77. godini. Marković je kao proslavljeni hrvatski nogometaš i nogometni trener 1998. godine postao predsjednik Hrvatskoga nogometnog saveza te je na toj poziciji bio punih 14 godina. Rođen je 1. siječnja 1937. u Bugojnu, u Bosni i Hercegovini, potječe iz trgovačke obitelji, a završio je Fakultet fizičke kulture u Zagrebu. Marković je i utemeljitelj Nogometne akademije HNS-a, prvi je Hrvat s titulom predsjednika jedne Komisije u UEFA-i, predsjednik je Komisije za tehnički ra-

Vlatko Marković
(Bugojno, 1. siječnja 1937.
- Zagreb, 23. rujna 2013.)

zvoj, a nakon odlaska u mirovinu postao je počasni predsjednik HNS-a.

Igračku karijeru započeo je u Iskri iz Bugojna, a nastupao je i za Čelik iz Zenice. Zatim dolazi u Zagreb, gdje provodi najljepše dane nogometne karijere nastupajući 10 godina za zagrebački Dinamo. Nakon toga četiri godine igrao je za momčadi bečkih klubova FC Austriju i SK Rapid. Bio je i član jugoslavenske reprezentacije, za koju je zaigrao 16 puta, a na Svjetskom prvenstvu u Čileu, kad je reprezentacija bivše države bila četvrta na svijetu, uvršten je u najbolju momčad SP-a.

Kao trener vodio je Zagreb, Dinamo i Hajduk, trenirao je u Belgiji, Francuskoj i Austriji, dok je s U-23 reprezentacijom Jugoslavije postao prvak Europe. Kratko razdoblje vodio je i hrvatsku reprezentaciju, ali je na klupi bio u samo jednoj utakmici, u pobjedi protiv Ukrajine 3 : 1. Godine 1998. postao je predsjednik HNS-a, a na toj poziciji bio je sve do 2012. godine, kad je mjesto prepustio Davoru Šukeru. ■

Oproštaj od Vlatka Markovića

Mnogobrojni prijatelji, igrači iz svih generacija, treneri i sportski djelatnici oprostili su se od bivšeg nogometaša, trenera, izbornika i predsjednika Hrvatskoga nogometnog saveza (HNS) Vlatka Markovića na komemoraciji u muzeju Mimari. Govorili su Davor Šuker, predsjednik HNS-a, izaslanik predsjednika UEFA-e Michela Platinija i član Izvršnog odbora UEFA-e František Laurinec, u ime predsjednika FIFA-e Seppa Blatera, Walter Gagg. U ime suigrača od Markovića se oprostio legendarni vratar Dinama Zlatko Škorić, a u ime GNK Dinama predsjednik Mirko Barišić. Gradonačelnik Zagreba Milan Bandić je govoreći o liku i djelu Vlatka Markovića naglasio da je bio istinski "čovjekoljub, zagreboljub i domoljub". Posljednji se od prijatelja i suradnika oprostio dugogodišnji tajnik i najbliži Markovićev suradnik Zorislav Srebrić. Vlatko Marković pokopan je u nazočnosti najuže obitelji.

Marković u dresu zagrebačkog Dinama

ENG Vlatko Marković, the former president of the Croatian Football Federation and a prominent Croatian soccer coach passed away in Zagreb on September 23rd following a long and difficult illness.

MATIČIN VREMEPLOV

Priprema: **Hrvoje Salopek**

Tamburški orkestar zagrebačke Flviore «Tamburice» po dolasku na festival u Donji Pulj (Gradite) ☐ Tamburice orkestra iz Zagreba brewery «Tamburice» upon arrival on the festival in Donji Pulj (Gradite) ☐ La orqueste de les tamburice de la cançerrie de Zagreb «Tamburice» despues de la arribada al festival en Donji Pulj (Gradite)

TAMBURASI IZ ZAGREBA PROVELI SU PET DANA MEĐU GOSTOLJUBIVIM GRADIŠĆANSKIM HRVATIMA

[illegible][illegible][illegible]

prjekorno. Ipak, put do ko-

[illegible]

ton, i radi kao savjetnik Marine Construction and Design Co. Pronalazi i usavršava ribolova i dalje su u glavna glavna preokupacija. O 1954. godine do danas prijavio je Patentnom uredu SAD 12 svojih pronalazaka, a upravo radi na još nekoliko novih. Možda će neki od tih današnja ispuniti i Pustolovci donas napretek otkriva - "Pustolovci" koji su je do lankavo i vrlo visoke primanje, maslov - pronalazaka primanje - u Sjedinjenim Državama Amerike.

SENAD GUR

1962.

MATICA

ČASOPIS HRVATSKE MATICE ISELJENIKA • ZAGREB • BROJ 10 • LISTOPAD 2003. • 10 KUNA

HRVATI IZ CRNE GORE: PREMIJERNO U ZAGREBU

MURDER: LATINSKIM DROM PO BAŠTINSKOJ BRAZDI

2003.

prezentacija film
ZVEŠTA I S.A. NAMA NEĆE
BICATI NAŠA KUĆA

33

Pejačevići iz cijeloga svijeta pristigli u Osijek

Izložba je dio projekta *Skriveno blago europskog plemstva* kojem je cilj istražiti i prezentirati bogatu i vrijednu likovnu baštinu plemićkih obitelji koje su živjele i djelovale na području istočne Hrvatske od 18. st. do sredine 20. st.

Nasta Rojc, Elizabeta
(Lila) grofica Pejačević,
oko 1903. –GLUO

Pejačevići su hrvatska plemićka obitelj koja je imala značajnu ulogu u političkom, društvenom, gospodarstvenom i kulturnom životu Hrvatske tijekom 18., 19. i početkom 20. stoljeća, a posebno je dala svoj obol razvitku Slavonije i imala istaknuto mjesto u njezinoj povijesti. Iz obitelji je tijekom prošlosti poniknulo niz uglednih osoba među kojima su bili političari, vojni časnici, visoki državni dužnosnici, svećenici, pisci i umjetnici. Dvojica njezinih članova, Ladislav (1824. - 1901.) i Teodor (1855. - 1928.), bili su izabrani za hrvatske banove.

Tekst: Uredništvo Snimke: GLU Osijek

Unazočnosti 11 članova obitelji Pejačević, pristiglih iz različitih krajeva svijeta (od Londona, Beča i Zagreba do Buenos Airesa, Rume, Mađarske, Italije i Bugarske), svečano je otvorena 19. rujna izložba "Likovna baština obitelji Pejačević", pod pokroviteljstvom predsjednika RH Ive Josipovića.

Svečanost otvorenja održana je u HGK, Županijskoj komori Osijek, u sklopu koje je predstavljen i katalog odnosno fotomonografija izložbe, a zatim su uzvanici i posjetitelji mogli

Vlaho Bukovac, Teodor grof Pejačević, 1903.

razgledati izložbu u prostorima Galerije likovnih umjetnosti.

Izložba je dio projekta *Skriveno blago europskog plemstva* kojemu je cilj istražiti i prezentirati bogatu i vrijednu likovnu baštinu plemićkih obitelji koje su živjele i djelovale na području istočne Hrvatske od 18. st. do sredine 20. st. (obitelj Pejačević, valpovački vlastelini Hilleprand von Prandau i Normann-Ehrenfels, vukovarska vlastelinska obitelj Eltz), te predstaviti ugledne članove tih obitelji, kao i njihove kolekcionarske i mecenatske dosege na području likovne kulture. Autorice izložbe i kataloga su dr. sc. Jasminka Najcer Sabljak iz

Galerije likovnih umjetnosti, Osijek i Silvija Lučevnjak, prof., ravnateljica Zavičajnog muzeja Našice, koje su istražile povijesni razvoj četiriju najznačajnijih obiteljskih umjetničkih zbirki, po mjestu svoga nastanka i razvoja nazvane virovitičkom, našičkom, podgoračkom i retfalačkom zbirkom. Izložba je predstavila 153 umjetnine od ukupno 178 katalogiziranih umjetnina (slike, grafike, skulpture), a najveći broj umjetnina (110) je iz posjeda GLUO-a.

Izložba je otvorena do 7. siječnja 2014. ■

Iz recenzije:

...Iako se u posljednja tri desetljeća počinje ukazivati na provenijenciju tih umjetnina, tek ova izložba u cijelosti, međutim, ispravlja "nepravdu" i donosi reprezentativan uvid u golemu zbirku koja se taložila u rukama Pejačevića tijekom dva i pol stoljeća. Iako se danas više ne mogu gledati in situ, na zidovima i u prostorima rezidencija za koje su rađene, odnosno gdje su dospjele rodbinskim vezama, ova će izložba omogućiti da se konačno zna gdje su se ove umjetnine ranije nalazile, što predstavljaju, tko im je autor i kada su nastale. Osnova je to na kojoj će daljnja istraživanja zasigurno temeljiti brojni budući povjesničari umjetnosti. Konačno, zaključiti se može kratko da se bez obitelji Pejačević do sada nije mogla pisati hrvatska povijest 19. i početka 20. stoljeća, a od ove publikacije bez njih se neće moći pisati ni nacionalna povijest umjetnosti. (dr. sc. Zvonko Mako-
vić, dr. sc. Dragan Damjanović)

Neutvrđeni kipar, *Musica*, oko 1900. – ZMN

Potomci grofovske obitelji Pejačević

Liederovi Pejačevići plijene posebnu pozornost

Pozornost na izložbi posebno privlači gotovo 12 četvornih metara veliko ulje na platnu "Obitelj Pejačević u perivoju virovitičkog dvorca", koje je 1811. godine naslikao Friedrich Johann Gottlieb Lieder. Na njoj je obitelj Pejačević prikazana u parku. U središnjem dijelu slike je Antun IV. grof Pejačević, iza njega stoji brat Stjepan grof Pejačević, a ispred njih sjede supruge Marija Sidonija rođena Janković Voćinska i Marija rođena pl. Kiss. Lijevo na slici su prema starosti djeca Ivan Nepomuk, Antun i Terezija, s kojima je dadilja.

Sliku je od 2009. godine restaurirala Tamara Ukrajinčik, izvanredna profesorica Odsjeka za restauriranje i konzerviranje umjetnina Akademije likovnih umjetnosti Zagreb, sa suradnicima.

Da je doista riječ o iznimnome umjetničkom radu potvrđuje i suautorica izložbe dr. Jasminka Najcer Sabljak. "Ovo je sigurno najveća štafelajna slika u Hrvatskoj s tematikom porodične slike odnosno portreta. Visoka je 285, a široka 398 centimetara. Drago nam je da je takva slika u fondusu naše galerije, a dio je stalnog postava. Iako će na izložbi biti brojne vrijedne i iznimne slike i skulpture vezane uz porodicu Pejačević, svakako će i ova, zbog veličine, ali i reprezentativnosti privući veliku pažnju", kaže Najcer Sabljak.

Friedrich Johann Gottlieb Lieder,
Obitelj Pejačević u perivoju
virovitičkog dvorca, 1811.

ENG Eleven members of the House of Pejačević from around the world gathered for the September 19th grand opening of the Pejačević Art Heritage exhibition at Osijek's Visual Arts Gallery.

Napisao i snimio: **Edi Zelić**

“Restaurant Dalmatia”, tako glasi naslov novoga njemačkog romana Jagode Marinić koji je u izdanju nakladničke kuće *Hoffmann und Campe* ovih dana premijerno predstavljen u Stuttgartu i koji je odmah primio mnogobrojne pozitivne kritike poznatogatelja njemačke literarne scene.

Velikom senzibilnošću hrvatska autorica iz Heidelberga u svojoj novoj knjizi postavlja pitanje identiteta i vlastitih korijena kao preduvjeta za ispunjeni život i za slobodu da svatko za sebe smije i može pronaći svoj kutak na svijetu u kojem se osjeća kod kuće. Glavna protagonistica romana, Mia, mlada fotografkinja iz Berlina, uvjerena je da je taj svoj kutak pronašla u dalekoj Kanadi, gdje je konačno primila priznanje za umjetnost kojom se bavi. Međutim, s prvom nagradom stiže i čudnovata praznina i Mia više nije u stanju nastaviti svoj kreativan rad. Što sad?

POVRATAK KUĆI

“Moraš se vratiti kući, jednostavno se moraš vratiti. Natrag. Kao da se radi o mjestu koje na nekoga čeka, koje je uvijek tu, čak i kada zakasniš, kao topla juha na bakinom štednjaku.” Ovo je citat iz knjige kojim Jagoda Marinić svoju protagonisticu šalje natrag, u potragu za svojim korijenima, u berlinski restoran “Dalmatia” u kojem je provela djetinjstvo, koji joj je bio svojevrsna luka spasa i u kojem su joj se pod kožu uvukle mnogobrojne vrijednosti, stajališta, izreke i ponašanja njezine tete Zore.

Mia u Berlinu pronalazi snagu da se usredotoči na svoj identitet i da krene u potragu za svojim korijenima koji se nalaze u Hrvatskoj, zemlji koju poznaje tek s godišnjih odmora, ali koja joj je prirasla srcu. Nebo iznad berlinske četvrti Wedding za Miju je crno, misli joj lutaju pod svjetlo hrvatskoga sunca. Ona dobra stara ljeta provedena u Hrvatskoj vraćaju joj se u sjećanje, neopterećena atmosfera godišnjih odmora, tematiziraju se hodočašća Gospi Sinjskoj, govori se i o socijalnim problemima, izgubljenosti vjeri, o ratu, izbjeglištvu, Titu...

Potruga za vlastitim korijenima

Mjesto na kojem čovjek može biti sretan, tako će se pokazati na kraju knjige, može biti samo u nama samima, u unutarnjemu miru koji zaključujemo s vlastitom osobnošću, našim podrijetlom, ali i našom budućnošću

Petra von Olschowski i Jagoda Marinić

TETA ZORA IZ BERLINSKOGA RESTORANA

Petra von Olschowski, rektorica Umjetničke akademije u Stuttgartu, tijekom promocije romana "Restaurant Dalmatia" ocijenila je da Jagoda Marinić čitatelje fascinira svojim poetiskim jezikom koji je puno konkretniji i prirodniji od onog u romanu "Bezimena". "Restaurant Dalmatia" sadrži veliki broj dijaloga pa se čitatelju ponekad čini da se nalazi usred kazališnoga komada, primjerice u situaciji kada Mia susreće još jednog "migranta", Španjolca Jesusa, siromašnoga berlinskog intelektualca. To ne treba čuditi jer je Marinić mnoge takve priče skupila iz razgovora s "tetom Zorom" koja je stvarna figura i u čijem je restoranu naša autorica, podrijetlom iz dalmatinskoga Crivca, često boravila dok je živjela u Berlinu.

Premda je Marinić dugo bježala od toga da napiše roman koji eksplicitno tematizira "migracijsku pozadinu", dulji boravak u SAD-u, kako kaže, otvorio joj je oči. Svojevrsnu inspiraciju primila je i od američke autorice Toni Morrison koja je u svojoj knjizi "The bluest eye" opisala tamnoputu djevojčicu Pecolu kako čezne za vršnjakinjama bijele kože i plavih očiju koje sjede u prvim školskim klupicama. U Americi se neprestano prepričava i govori o migraciji i migracijskim problemima crnaca. S druge strane, priču migranata u Njemačkoj za pravo nitko ne priča. Zbog toga, uvjeren je Jagoda Marinić, vjerojatno vladaju i mnogi klišeji od doseljenicima i posebno mladi stranci nemaju prave uzore koji bi im mogli potvrditi da je ipak moguć uspjeh u njemačkom društvu.

Vjerojatno je Marinić najbolji primjer da može i drukčije:

"Osobno ne doživljam kao nedostatak ili hendikep činjenicu da sam žena, da sam dijete iz radničke obitelji i da imam migracijsku pozadinu. Dapače, radi se o obogaćenju i sretna sam zbog svega toga", rekla je Marinić koja trenutno u Heidelbergu vodi gradski interkulturalni centar.

POGLED I NA MENTALITET NIJEMACA

Promociji knjige u Stuttgartu, koju su organizirali "Kuća literature", Zaklada za umjetnost i Hrvatska kulturna zajednica, nazočili su i mnogobrojni uzvanici poput člana uprave izdavača *Hoffmann und Campe*, Franka Hägera, voditelja *Literaturhaus* dr. Florian Hölnera, ali i gradonačelnika Stuttgarta, poznatog političara stranke Zelenih, Fritza Kuhna, koji je uputio riječi pozdrava i priznao: "U romanu i mi Nijemci doznajemo puno toga o nama, ali i o ljudima koji su došli iz drugih zemalja da bi radili i sebi osigurali egzistenciju u Njemačkoj. Čitatelj doživljava pogled izbliza, ali i pogled izdaleka na nas, na našu zemlju i naš mentalitet", rekao je Kuhn.

Zaključak je da je Jagoda Marinić s romanom "Restaurant Dalmatia" ostvarila odlično konstruirano literarno djelo prepuno nostalgije koje na impresivan način traga za izgubljenim vremenom. Mjesto na kojem čovjek može biti sretan, tako će se pokazati na kraju knjige, može biti samo u nama samima, u unutarnjemu miru koji zaključujemo s vlastitom osobnošću, našim podrijetlom, ali i našom budućnošću. ■

Gradonačelnik Stuttgarta Fritz Kuhn

ENG Croatian writer and German resident Jagoda Marinić's German novel *Restaurant Dalmatia* was presented in Stuttgart. The book was immediately received with many positive critiques from leading figures on the literary scene.

“Uvijek sam radila da se ne zaboravi hrvatski jezik”

Za svoj dugogodišnji rad na društvenom i kulturnom području Marija dobiva 1988. godine priznanje Hrvatske matice iseljenika, a 1996. predsjednik države New South Walesa, Bob Carra, uručio joj je Povelju za dugogodišnji društveni rad i pomoć doseljenicima

Marija
tijekom
posjeta
Matici

Svoju iseljeničku priču Marija započinje kraćim životopisom. Rođena je u Zaostrogu kraj Makarske i djetinjstvo joj je bilo teško i mučno jer je započeo Drugi svjetski rat. U tim teškim ratnim vremenima morala je napustiti domovinu, bježeći u Egipat, u El Shatt, u kome je bilo smješteno 36.000 hrvatskih izbjeglica. Ondje Marija završava osnovnu školu, koju je započela u rodnom Zaostrogu. Nakon povratka iz Egipta, 1946. godine pohađa gimnaziju, takozvani pripremni razred (četiri godine gimnazije u jednoj), nakon čega odlazi u Knin u Učiteljsku školu. Dvije godine poslije odlazi u Zagreb u Pedagošku školu, gdje je uspješno diplomirala. U životopisu je zabilježeno kako je Marija radila kao odgajateljica u Dječjem domu u Novome Vinodolskom, nakon čega je dvije godine radila u Dječjem domu u Crikvenici. Ondje otvara dječje zabavište-vrtić za predškolsku djecu Crikvenice. No, zbog ekonomskih razloga, prije

svega neriješenoga stambenog pitanja, naša sugovornica napušta rodnu grudu i odlazi u daleku Australiju, u prelijepi grad Sydney.

NA FARMI PILIĆA

- Polovicom 1959. godine teška srca napuštam voljenu domovinu i odlazim u Australiju gdje su mi već živjeli roditelji. Stoga mi je bilo nekako lakše nego ostalima jer sam znala kamo idem. Najviše sam s obitelji bila na farmi, daleko od grada. Moj prvi posao bio je na farmi pilića gdje sam radila osam godina i uz to učila engleski jezik - kaže naša sugovornica napominjući kako je tada pisala pisma premijerima država navodeći kako joj je žao što mora raditi takve poslove i kako bi Australiji više pomogla na nekom drugom poslu. Nakon mnogobrojnih pisama Marija dobiva posao i radi kao socijalna radnica na odjelu za useljavanje, od 1973. do 1996. godine. Zatim radi kao zdravstvena djelatni-

Napisala: **Željka Lešić** Snimke: Iz albuma
Kosović-Makić, H. Salopek

Nedavni posjet Marije Kosović-Makić domovini Hrvatskoj i Hrvatskoj matici iseljenika bio je prigoda za razgovor s ovom našom iseljenicom koja više od pedeset godina živi u Australiji. U HMI je došla u pratnji dugogodišnje prijateljice Evice Čosić, zahvaljujući kojoj ima svoj kutak u domovini. Naime, prigodom svakog boravka u domovini gospođa Evica ugosti dragu prijateljicu iz Australije budući da Marija u Hrvatskoj nema svoje obiteljsko ognjište.

Sa unucima: James, Lucy i Eliza

Obiteljska slika sa didom Ivanom 1939.
(Marija dolje lijevo)

Sastanak djelatnika Etničkog radija u Sydneyju s predstavnicima Matice iseljenika, 1975.
(Marija stoji skroz desno)

ca te kao tumač na socijalnom do kraja radnoga staža, do zaslužene mirovine. - Probijala sam se radeći razne poslove i mogu reći da sam zadovoljna s onim što sam postigla - kaže Marija.

No, uz svoje obiteljske obveze koje je imala odgajajući sa suprugom tri sina, te one profesionalne, naša draga sugovornica pronašla je vremena i za rad na kulturnom i društvenom području. Tako, primjerice, 1975. godine Marija sudjeluje u osnivanju S.B.S.-ova multijezičnoga radioprograma, zatim je aktivni član programa pod nazivom *Hrvatski dani*, gdje nastupa i recitira svoje rodoljubne pjesme. Marija je i član H.A.L.U.D.-a (Hrvatsko-australskoga literarnog i umjetničkog društva), a od 1992. godine sudionik je zbornika *Zrcala u sjeni*, koje izdaje navedeno društvo. Spomenimo kako je naša izrazito aktivna iseljenica i član *Hrvatsko-australskoga dramskog društva* Sydney. Tijekom agresije na Hrvatsku, u Domovinske ratu Marija svesrdno pomaže voljenoj domovini i sudjeluje u svim oblicima pomoći za Hrvatsku.

PRIZNANJA, ZAHVALNICE, POVELJE

Za svoj dugogodišnji rad na društvenom i kulturnom području Marija dobiva niz priznanja. Za golemi dugogodišnji rad na socijalnom i društvenom području hrvatske zajednice 1988. godine dobiva priznanje Hrvatske matice iseljenika, a 1996. predsjednik države New South Walesa, Bob Carra, uručio joj je Povelju - priznanje za dugogodišnji društveni rad i pomoć doseljenicima. Nekoliko godina

kasnije uručena joj je i Povelja federalne vlade te joj je tako odano priznanje za dugogodišnji društveni rad u Australiji. Uz spomenuta priznanja, Marija je 2001. godine dobila i priznanje Odjela za zdravlje za dobrovoljni rad u Odjelu za multikulturalno društveno zdravlje.

No, uz sav taj rad, Marija onako za svoju dušu piše poeziju. - Rođena sam s time i vjerojatno je sve u genima jer je i moj pokojni otac Mate pisao - objašnjava Marija te napominje kako poeziju piše još u osnovnoj školi. Nastavila je s tim svojim hobbijem i u Australiji, gdje su joj u svim hrvatskim novinama objavljivali pjesme: od Hrvatskoga vjesnika, Nove Hrvatske pa sve do Boke Cro Expressa. - Divim se tim našim ljudima koji uređuju novine u Australiji i hvala im što su mi objavili pjesme - iskreno

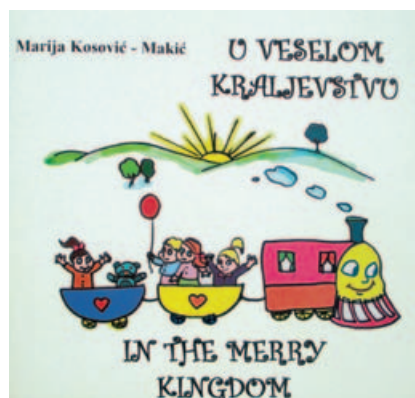
će naša sugovornica napominjući kako je dugogodišnja prijateljica Franje Harmata, urednika Nove Hrvatske, koja na žalost više ne izlazi.

SVE ZA HRVATSKI JEZIK

- Nisam mogla izdati zbirku pjesama pa sam zato jako sretna i uzbuđena što je na XVI. rešeteračkim susretima bila promovirana moja prva knjiga *Matici domovini*, čiji je izdavač KLD "Rešetar", dok je sunakladnik Hrvatska matica iseljenika. Posebno sam zahvalna uredniku i izdavaču Ivanu De Villi koji toliko vremena i ljubavi posvećuje nama pjesnicima. Bilo je jako lijepo na promociji, a knjigu je dojmljivo predstavio poštovani prof. Đuro Vidmarović.

Na pitanje je li zadovoljna s Hrvatskom maticom iseljenika i njezinim časopisom Maticom, Marija odgovara kako je jako zadovoljna s radom HMI-ja od početka. - Časopis Matica dao je pogled u svijet svakome jer u njemu za svakoga ima ponešto. Onaj tko ima Maticu, našao je sebe u njoj - kaže Marija.

Na kraju razgovora napomenula je kako je oduvijek podržavala sve što je hrvatsko kako se ne bi zaboravio hrvatski jezik u svijetu. - Želja mi je da se naši mladi ljudi prestanu iseljavati iz Hrvatske te da sudjeluju u izgrađivanju drage nam domovine kako bi bila još bogatija i na ponos nama i drugima - zaključuje Marija. ■

Jedna od Marijinih dvojezičnih slikovnica

ENG We spoke with Marija Kosović-Makić, a prominent figure in the emigrant community in Australia who has received numerous Croatian and Australian awards in recognition of her many years of social and cultural work.

Morao je otići naš Zvonko

Piše: dr. fra Šimun Šito Ćorić, Švicarska
(sito.coric@gmx.net)

U revolucionarnoj borbi za nacionalnu slobodu od 1945. do 1990. dva su slučaja hrvatske otmice zrakoplova, a oba su bila sasvim nešto drugo od ustaljenih terorističkih otmica. Nakon što ih je Udba zatvarala i proganjala, našli su se u emigraciji i njih trojica: Tomislav Rebrina, Rudolf Prskalo i Nikola Lisac. U Göteborgu u Švedskoj 15. rujna 1972. otimaju zrakoplov kako bi od izručenja SFRJ, u kojoj im je prijetila smrtna kazna, spasili sedmoricu istaknutih hrvatskih političkih emigranata. Nakon pregovora sa švedskim vlastima oslobodili su 86 putnika u zamjenu za te zatočene Hrvate. Sletjeli su s njima na uzletište u Madridu, gdje su zatim odslužili dodijeljenu im zatvorsku kaznu i spasili se od izručenja. Rebrina je poslije objavio pojedinih o tome u svojoj znakovitoj knjizi

Prosudbe Zvonkove otmice zrakoplova u našem narodu odraz su osobnog odnosa prema SFRJ i uspostavi države Hrvatske. Svi oni koji su bili za uspostavu suverene države Hrvatske *petorku* vide kao hrvatske borbe, a oni koji su bili za SFRJ nazivaju ih teroristima

“Let za Hrvatsku”. Ta epizoda iz priče o borbi za suverenu Hrvatsku, a posebno ona na čelu sa Zvonkom Bušićem, toliko su dojmljive da je samo pitanje vremena kad će se o njima snimiti nezaborni film.

UPOZORITI SVJETSKU JAVNOST

Od 1966. politički emigrant, 30-godišnji Bušić (1946.), pripremao je način kako javno upozoriti svjetsku javnost odnosno gluhe svjetske moćnike na hrvatsku borbu za slobodu i neovisnost. Oni su podržavali totalitarnu Jugoslaviju: SAD je preko svog ministra vanjskih poslova Bakera čak u ljeto 1991. u Beogradu davao zeleno svjetlo Miloševiću za vojni napad na Hrvatsku sokoleći ga javno da je “integritet Jugoslavije u američkom interesu”, a politički ograničeni francuski predsjednik Mitterrand, najprije Hitlerov sljedbenik, a onda ljevičar komunističkoga smjera, do kraja života 1995. na svim razinama tvrdio je da se nije smjelo priznati Hrvatsku i grizao se zbog našega međunarodnog priznanja.

Sve je u konačnici bilo zamišljeno bezazleno, osim same “posudbe” zrakoplova, a za koju je, znam, također imao

plan: na kraju ponuditi financijsku nadoknadu štete za taj nezakoniti čin. Zvonko, njegova američka supruga Julianne Eden Bušić, Slobodan Vlašić, Frane Pešut i Petar Matanić 10. rujna 1976. ukrkali su se u zrakoplov TWA (otad je zovu “hrvatskom kompanijom”) na letu iz New Yorka u Chicago u zračnoj luci La Guardia i zadržali ga 30 sati. Zaprijetili su da će detonirati bombe u zrakoplovu ako se njihov zahtjev ne ispuni: da se njihova Deklaracija o hrvatskoj neovisnosti objavi u vodećim američkim i nekim svjetskim novinama te da vlasti u Londonu, Parizu, Montrealu, Chicagu i New Yorku iz helikoptera izbace letke s tom deklaracijom. Kad su zahtjevi ispunjeni, *petorka* se u Parizu predala. Nitko od putnika nije bio ozlijeđen, putnici su hvalili postupanje otmičara i u medijima i na sudu, a pri jednom zaustavljanju radi goriva (Gander na Newfoundlandu) pušteno je 35 putnika. “Bombe” u zrakoplovu bile su lažne – od piljevine. Ona postavljena na Grand Centralu u New Yorku bila je prava, a Bušić je u poruci objasnio gdje je bomba i kako je sigurno demontirati. Njome je samo htio uvjeriti vlasti da su i one u zrakoplovu prave. Bomba je prenesena na poligon policijskih pirotehničara u Bronxu. Tragedija pogibije jednog policajca pri demontaži dogodila se pogreškom njujorške policije. Protiv svih pravila, oko bombe su bila četvorica policajaca bez odgovarajuće zaštitne opreme. Bušić i njegova supruga

Hvala Ti, za Julie sa San Francisco Baya,
reče, mir nije uvijek dobra ideja!

osuđeni su na doživotni zatvor, a Frane Pešut, Petar Matanić i Marko Vlašić svaki na 30 godina zatvora. Ostali su pušteni ranije, a Zvonko nakon 32 godine najgorih američkih tamnica te je 2008. stigao u domovinu.

BIO JE DOSLJEDAN

Prosudbe Zvonkove otmice zrakoplova u našem narodu odraz su osobnog odnosa prema SFRJ i uspostavi države Hrvatske. Svi oni koji su bili za uspostavu suverene države Hrvatske *petorku* vide kao hrvatske borbe, a oni koji su bili za SFRJ nazivaju ih teroristima. Za New York Times Zvonko je nacionalist, a sudac koji ih je osudio rekao je da ih ne smatra teroristima jer takvi tužitelji znaju da su puno veći "teroristi" Jaser Arafat i Nelson Mandela dobili Nobelovu nagradu za mir, kao i tko je bio u židovskome narodu "terorist" Ben Gurion?! Znaju sve to, ali zbog predrasuda ne haju! Zvonko je isključio svaku mogućnost da ikoga ozlijedi, a kamo li da dovede u pitanje nečiji život. Ponavljao je na sudu, kao i kad je meni bio u posjetu: "Da sam ikada mogao računati da će itko stradati, ne bih se nikad ukrcao na taj let."

Zvonko je u svome nacionalnom djelovanju stalno tvrdio da je najbolje živjeti za ono što je trajnije od života i biti drugima inspiracija za dobro i bolje. Čovjeka takve orijentacije neuko je i podlo nazivati teroristom. I još nešto. Možda neki smatraju kako svojim posljednjim činom nije pokazao dosljednost. Ali ne treba biti psihijatrijski stručnjak pa zaključiti kako čovjek može potonuti u svoju tamu a da nitko to ne primijeti. Zvonko je bio idealist, postupno su ga pritiskale prognaničke godine, bio je na listi planiranih Udbinih smaknuća, pretrpio je desetljetni teror i muku teških američkih tamnica, uspio je i pobjeći iz zatvora nakon kojega ga nisu čekali "prijatelji" pa se nakon tri dana sam predao policiji, a onda je doživio jad i bijedu stanja svojih dviju država, HR i BiH, kao i njihovih hrvatskih predvoditelja. Sreli smo se samo petnaestak dana prije njegova odlaska, uz razgovor u uskom krugu (u društvu još s N. Valentićem, M. P. Thompsonom...). Ni nakon toga ne znam kako, ali znam da je Zvonko morao poći, on više nije mogao drukčije. Poznam ga i zato mogu reći - da je ikako mogao, ne bi on tako! Naprosto, nekad se ni najsnažniji hrast ne može oprijeti stalnim munjama i gromovima! U one prosječne rijetko udaraju! ■

Brzo, lako i zanimljivo ovladajte temeljima hrvatskoga jezika učite kada želite i gdje želite

A fast, easy and interesting way to learn the basics of Croatian learn when and where you want

Sveučilište u
Zagrebu

srce

HIT-1

Prvi sveučilišni on-line tečaj hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika

The first on-line course of Croatian as second and foreign language

3. ožujka – 25. svibnja 2014.

March 3 – May 25, 2014

■ 7 nastavnih cjelina u sustavu MoD (utemeljen na Moodlu)	■ <i>7 learning units in the Moodle-based e-learning system</i>
■ 150 nastavnih aktivnosti	■ <i>150 learning activities</i>
■ 24 sata online nastave u živo	■ <i>24 hours of real-time communication online</i>
■ iskusni lektori, stručnjaci za hrvatski kao ini jezik	■ <i>experienced language instructors, specialists in Croatian as L2</i>
■ interaktivan, komunikacijski i individualiziran pristup učenju jezika	■ <i>an interactive, communicative and individual approach to language learning</i>

Pogledajte videopriloge o tečaju na mrežnoj stranici

Look at videos about the course at web page

www.matis.hr

Obavijesti i upisi

additional information and enrollment:

ecroatian@gmail.com

Grad s četirima zvonicima

Kao jedan od najznačajnijih gostiju Raba i rodonačelnika naturizma na Jadranu spominje se britanski kralj Edward VIII. i lady Simpson koji su boravili na Rabu 1936. godine

Grad Rab i njegova prepoznatljiva četiri zvonika

Središte grada

Piše: **Zvonko Ranogajec**

Rab je najveće naselje na istoimenome otoku Rabu koji pripada skupini većih sjevernojadranskih otoka, a zajedno s Krkom i Pagom čini unutarnji niz kvarnerskih otoka koje Velebitski kanal odvaja od kopna. Vanjski niz kvarnerskih otoka čine Cres i Lošinj koje od Raba odvaja Kvarnerić. Otoku Rabu s površinom od 102,85 četvornih kilometara pripadaju i otoci Sv. Grgur i

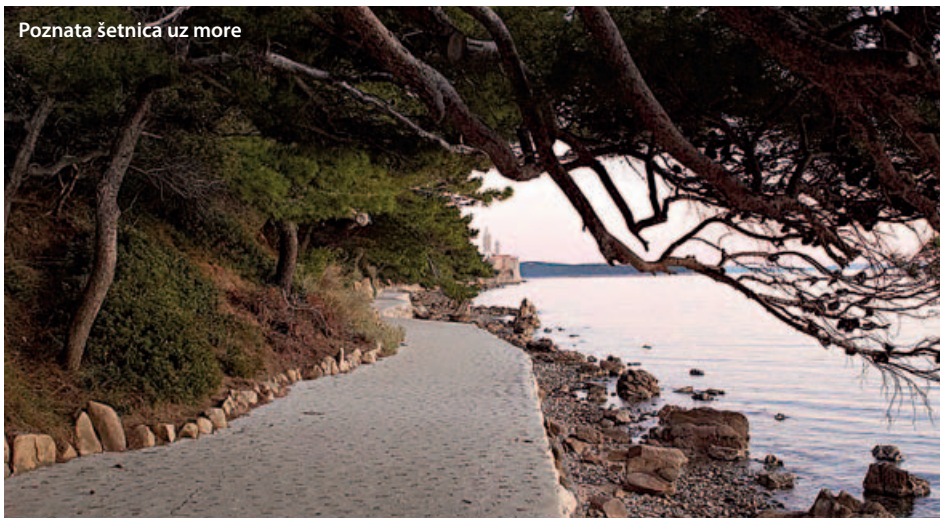
Goli otok na SI otoka te Dolin na jugu. Iako se 2006. godine iz područja grada Raba izdvojila općina Lopar, do danas nisu definirane granice između lokalnih samouprava grada Raba i općine Lopar te se čeka da državna tijela pokrenu postupak arbitraže. Ipak, pretpostavlja se da je prostor lokalne samouprave grada Raba površine oko 80 četvornih kilometara, a s pripadajućim akvatorijem oko 300 četvornih kilometara. Na sjeveru grad Rab graniči na moru s općinom Baškom na Krku, na JI s Ličko-senjskom

županijom odnosno gradom Novaljom na Pagu, na zapadu gradovima Malim Lošinjem i Cresom, a na sjeveru kopnom granicom s općinom Lopar. Grad Rab u svom sastavu ima sedam naselja: Banjol, Barbat na Rabu, Kampur, Mumdanije, Palit, Rab i Supetarsku Dragu.

BUGA POVIJEST

Područje grada Raba reljefno je izrazito diferencirani prostor s trima morfološkim zonama koje se kao i sam otok pružaju dinarskim smjerom, od sjeverozapada ka jugoistoku. Na sjeveroistoku otoka dominira vapnenačko bilo Kamenjaka s istoimenim vrhom visokim 408 m.n.v. Priobalne strane su strme i zbog snažne bure ogoljele bez vegetacije. Jugozapadno od vapnenačkog bila središnja je flišna zona s plodnim i nepropusnim tlom s mnogobrojnim izvorima vode u dvama prostorima oko Kampora i Supetarske Drage. To je danas najnaseljeniji dio otoka, a i u prošlosti kada su povoljni prirodni uvjeti uzrokovali ranu naseljenost. Posljednja treća reljefna zona na jugozapadu prostora grada Raba je krška visoravan poluotoka Kalifronta na kojoj se ističe šuma hrasta crnike Dundo koja je zaštićeno područje, rezervat šumske vegetacije. Klima je sredozemna s bla-

Poznata šetnica uz more

gim zimama (siječanski srednjaci su 6,7 stupnjeva) i toplim ljetima (srpanjski srednjaci su preko 23 stupnja), s godišnjom količinom padalina većom od 1.000 mm, pogodna za turizam i agrarnu djelatnost širokog spektra - od vinove loze i maslina do povrća.

Rab, razumljivo, ima dugu povijest i kontinuitet naseljenosti koji seže u 4. st. prije Krista kada su Grci na Rabu osnovali koloniju, a Rab i Pag zajedno Grci nazivaju Mentorides. Rimljani u 2. st. pr. K. osnivaju na prostoru današnjega Raba pomorsko uporište Arba ili Arva koji je bilo rimski municipij odnosno naselje s vlastitom upravom. Time se ističe kontinuitet Raba kao jednog od najstarijih naselja na Jadranu s više od dvije tisuće godina naseljenosti, iako za to nema puno materijalnih dokaza. Tako 1071. godine kralj Petar Krešimir IV. dodjeljuje rapskoj biskupiji župe pod Velebitom te na sjeverozapadnom dijelu otoka Paga egzistira Rapska biskupija sve do 1828. godine kada je Rab pripojen Krčkoj biskupiji. Smrću hrvatsko-ugarskoga kra-

Rab jedno od najmanjih gradskih naselja u Hrvatskoj sa samo 437 stanovnika

lja Ludovika Rab potpada od 11. stoljeća pa do 1409. godine u sastav Venecije u kojoj je imao status slobodne komune. Pod mletačkom vlašću Rab je bio sve do kraja 18. stoljeća, od 1805. do 1813. pod vlašću je Napoleona, a nakon toga sve do 1918. godine pripada Austriji. Poslije 1. svjetskoga rata Rab je s ostalim prostorima zapadnoga Kvarnera i Dalmacije pripojen Kraljevini SHS.

PRVI HOTEL 1895.

Između dvaju svjetskih ratova Rab postaje značajna turistička destinacija, a plemstvo iz razvijenih dijelova Europe otkriva čari prirode i pogodnosti klime te počinje posjećivati otok. Princ Alois von Liechtenstein 1910. godine boravi na otoku i oduševivši se njegovom ljepotom donira značajne količine novca za uređenje turističke šetnice u zaljevu sv. Eufemije podno stare gradske jezgre. Kao jedan od najznačajnijih gostiju Raba i rodonačelnika naturizma na Jadranu spominje se britanski kralj Edward VIII. i lady Simpson, koji su boravili na Rabu 1936. godine. Ozbiljniji razvoj turizma počinje na Rabu gradnjom prvoga hotela 1895. godine pa je početkom stoljeća Rab imao oko tisuću ležaja dok danas u raznim vidovima turističke ponude ima više od dva-

deset tisuća postelja, što znači da na jednog stanovnika ima oko tri kreveta. Grad Rab ima dvije marine, u mjestu Rabu i Supetarskoj Dragi, a hotel s najduljom tradicijom je Imperial. Koliko je turizam značajan dio gospodarstva govori i činjenica da je Rab osnovao vlastitu brodarSKU tvrtku Rapsku plovidbu koja otok povezuje s kopnom u Jablancu.

KLESAR MARIN

Značajni Rabljani tijekom povijesti bili su klesar Marin za kojeg se smatra da je osnovao Republiku San Marino, Ivan Krstitelj Rabljanin, ljevač topova i zvonar, svećenik i fizičar Markantun de Dominis i konzervator Miljenko Domijan. Od najznačajnijih kulturno-povijesnih spomenika ističe se crkva sv. Marije koja je do 1828. godine bila katedrala, kao i njezin zvonik visok 26 metara. Tu spada i Trg slobode, zvonik, crkva i samostan sv. Ivana Evanđelista, kao i samostan te crkva sv. Eufemije u Kamporu.

Iako je Rab u prošlom stoljeću doživljavao stalni porast stanovništva, posljednji popis stanovništva iz 2011. godine pokazuje da ima 8.065 stanovnika, što je smanjenje za 425 stanovnika u odnosu na prethodni popis. Također se broj stanovnika naselja Raba smanjio za čak 117 te je danas Rab jedno od najmanjih gradskih naselja u Hrvatskoj sa samo 437 stanovnika. Od ostalih naselja na prostoru grada Raba porast je doživio Banjol koji ima 1.907 stanovnika. ■

Crkva sv. Eufemije

ENG Rab is the chief city on the eponymous Croatian island – situated on a small peninsula above Sveta Eufemija Bay and the city harbour; it is a beautiful town, recognisable by its four bell towers.

40 hrvatskih slikara - 40 godina kolekcionarstva

Münchenski Hrvat i kolekcionar u Europskoj patentnoj kući konvencije organizirao izložbu slika na kojoj je predstavio četrdeset umjetničkih djela naših slavnih slikara

Kolekcionar Želimir Ilić sa svojom vrijednom zbirkom slika

Razgovarao: **Silvano Jelenić**

Ove godine Europska patentna kuća u Münchenu (*Europäisches Patentamt*) bilježi četrdeset godina od osnutka (1973. - 2013.). Europski ured za patente je izvršno tijelo Europske patentne organizacije (EPO), čija je članica i Hrvatska. Münchenski Hrvat, dipl. ing. elektronike **Želimir Ilić**, član je Kluba pri Europskome patentnom uredu. Neumorni Ilić veći dio života posvetio je skupljanju slika hrvatskih velikana te je u povodu ovogodišnje proslave osnutka ove ugledne kuće organizirao izložbu slika na kojoj je predstavio četrdeset umjetničkih djela naših slavnih slikara.

— Rođen sam u Zagrebu, gdje sam odrastao i 1968. godine diplomirao slavu struju na Zavodu za elektroniku pri

elektrotehničkom sveučilištu. Nisam se odmah zaposlio jer sam već 1969. godine dobio ponudu za zaposlenje u Njemačkoj. U svojoj zbirci, čiji temelji datiraju iz djetinjstva, uspio sam prikupiti djela velikana hrvatskog slikarstva 20. i 21. stoljeća. Nakon završenog studija, odmah sam se raspitivao za posao u "bijelome svijetu" i krenuo za London i Pariz, a ozbiljnu ponudu dobio sam u Philipsu u Hamburgu. Tih godina u München je došla američka tvrtka *Texas instruments*, gdje mi se pružila mogućnost zaposlenja i gdje sam dočekao mirovinu.

Kako ste došli do bogate zbirke slika?

— Kontakt s Hrvatskom često se temeljio na kulturnoj razini, a još u djetinjstvu bavio sam se umjetnošću te poznavao umjetnike i odlučio prikupiti lijepa hrvatska djela. Tako sam počeo skupljati stvari koje su me zanimale. Najprije sam

želio imati malu zbirku, koja se kasnije razvila u veću zbirku vrijednih radova. Kako je rasla kolekcija od pedeset radova, pružila mi se mogućnost nove dimenzije u pribavljanju povijesti likovne umjetnosti Hrvatske. Poznavao sam mnoge umjetnike. Ponekad bih kupio sliku, a ponekad ne bih, ali uspio sam prikupiti kolekciju koja opisuje opus određenih slikara.

S kojim ste se slikarima družili i kako je došlo do poznanstva?

— U mojoj obitelji bilo je dosta arhitekata. Nekada su studenti arhitekture i umjetnosti imali na prvoj godini tečajeve risanja te su se tu mogli upoznati. Sjećam se kad se u Zagrebu gradio "Ruđer Bošković", Edo Murtić napravio je veliku fresku na zidu pod nazivom "Razbijanje atoma". Bila je to apstraktna slika. Slučajno, preko strica koji je po struci bio arhitekt, doveli su me tamo, a od mjesta gdje se slika stvarala više me nisu mogli izvući. Kao klinac razgovarao sam s Murtićem i postavljao mu pitanja na koja mi je rado odgovarao jer je primijetio da volim i imam smisla za slikarstvo. Poznavao sam Zvečnjaka, koji je stanovala u blizini, Otona Glihu, koji je radio

Ilić s predstavnicima Matice Hrvatske ogranak München

Njemačka publika pokazala je veliko zanimanje za hrvatsko slikarstvo

skice šezdesetih godina na Krku za ciklus "Gromača". Zatim sam poznao Kaštelančića iz Splita, koji je bio vrlo dobar slikar, drag i blag čovjek prema mladima. Isto tako, upoznao sam Šimunovića, dragog, blagog i senzibilnog čovjeka, koji je na temu svojih radova s malo lijepih riječi mogao ispričati prekrasne priče.

Možete li nam ispričati koju zgodu vezanu uz Vaše kolekcionarsstvo?

— Kada sam se spremao za Njemačku, došao sam kod Glihe i rekao mu: "Gospodine Gliha, došao sam kupiti jedno Vaše remek-djelo. Ja to mogu platiti!" On se počeo smijati i odgovorio: "Ti buš u Njemačkoj trebal najprije krevet i stol, a tek onda sliku." Nisam se dao smesti jer sam iz atelijera izašao s velikom slikom iz 1958. godine, kad je Oton Gliha dobio međunarodnu nagradu *Guggenheim International World*. Sjećam se zgrade iz 1971. kad sam s aerodroma u Zagrebu iznosio Stančićevu sliku. Carinik me upitao: "Imate li dozvolu za prijenos slike u inozemstvo? To moram prijaviti jer će inače ispasti da mi svaki tjedan iz zemlje izlazi po jedan naivac."

Kakav su dojam na Vas ostavili posjetitelji izložbe?

— Dojam je izvrstan, izvan očekivanja jer riječ je o ljudima Kluba pri Europskome patentnom uredu koji su pokazali veliko zanimanje za umjetnost, ali došli su i drugi ljubitelji slikarstva. Odazvalo se oko stotinjak ljudi. Oni su se divili lijepoj umjetnosti, nije važno je li ta umjetnost iz Hrvatske ili nije. Umjetnost je vječna ako zrači i stvara prostor za gledatelja. Patentna kuća ima oko tri tisuće zaposlenika iz različitih zemalja te mogu reći

da su se oduševili izložbom. Oni ne razmišljaju da je Hrvatska mala zemlja, da je imala rat, nego uz umjetnost stvaraju nove spoznaje, otvaraju nove vidike i dimenzije. Hrvatsko slikarstvo je zanemareno u svijetu jer nema dokumentaciju na svjetskim jezicima, neki dijelovi su netočni, teško ju je skupiti ili je ne možemo dobiti. Tako sam za Münchensku izložbu i katalog na engleskome jeziku (*40 Croatian Painters - 40 Years of Collecting*), uključujući životopise i slike četrdeset hrvatskih slikara, morao tekstove sam pripremiti, osim uvodnika, a mnogobrojni primjerci podijeljeni su u trenu.

Zbog čega je hrvatsko slikarstvo na Zapadu nedovoljno plasirano?

— Nije riječ o plasmanu, nego o tome što ljudi vole gledati i na koji način doživljavaju umjetnost. Važna je i promocija. Svjetski muzeji i muzeji manjih gradova imaju isti sustav vrijednosti kad žele prikazati slikarstvo 20. stoljeća, kad su im na listi Picasso, Monet, Cilea i drugi velikani slikarstva, dok slikari malih naroda, koji nemaju tržište, ne mogu plasirati svoja djela. No, ima dobrih naznaka jer nedavno je Murtića ot kupila *Tate Gallery* u Londonu, *Guggenheim* u New Yorku otkupio

je Vaništu, a Murtića *Musee d'Art Moderne* u Parizu. Ima hrvatskih slika koje nakon kupnje završe u inozemstvu, ali ne preko tržišta. Devedesetih je slikar Mihačević, hiperrealist, priređivao izložbe u Zagrebu, nakon čega je otišao u SAD gdje mu je kuća *First Foundation* u New Yorku postigla cijenu od 100.000 dolara za sliku. No, meni je takva slika skupa, a istodobno to nije priča o slikarstvu 20. stoljeća koja me zanima.

Koja ste slikarska djela izabrali, iz kojeg vremena datiraju?

— Za četrdesetogodišnjicu Europske patentne kuće konvencije München izložio sam slike koje datiraju iz 1919. pa do pojave apstrakcije 1950. godine početkom prošloga stoljeća, ali i slike hrvatske moderne. Izložio sam djela Biffela, Franićevića, Glihe, Tartaglia, Dulčića, Hermana, Jordana, Murtića (čak tri njegove slike), Šimunovića, Price, Vaništa, Račića, Misea iz 1923. godine, Jersova, djela grupe Gorgone i druge. Najstarija slika u mojoj zbirci je portret grofa Agera iz 1849. godine slikara Mihaela Stroja, koji je po Zagrebu portretirao kler i plemstvo.

Čime se bavite u mirovini?

— Otkako sam u mirovini puno putujem, a ujedno se bavim preuređenjem jedne stare obiteljske kuće i vrta u Novome Vinodolskom i sređivanjem podataka o mojoj zbirci kako bih i dalje mogao izlagati po svijetu. ■

Europska patentna kuća (*Europäisches Patentamt*) u Münchenu

ENG An interview with Croatian painting collector and Munich resident Želimir Ilić. He recently exhibited his valuable collection at the European Patent Office (*Europäisches Patentamt*).

Severina

ZA SVOJE OČI BIRA SAMO NAJBOLJE

Redovita briga o zdravlju postala je nužna svakodnevnicom modernog čovjeka koji ubrzano živi i radi. Razlog je to zašto je i hrvatska glazbena zvijezda Severina odlučila redovito kontrolirati svoje oči u Optical Expressu, vodećoj europskoj grupi za lasersku korekciju vida koja surađuje s vrhunskim hrvatskim oftalmolozima.

“Svakome tko ima problema s očima ili se želi riješiti naočala i leća laserskom korekcijom vida preporučila bih Optical Express. Veliki broj članova moje obitelji i prijatelja su upravo u Optical Expressu obavili svoje zahvate i prenijeli mi svoja pozitivna iskustva. Stoga, ako razmišljate o laserskoj korekciji vida ili jednostavno trebate prave stručnjake za vaše oči, onda ste u Optical Expressu u najboljim rukama. Idem na redovite preglede, i uvijek su mi pri ruci, što za moj naporni raspored puno znači.” rekla je Severina.

Laserska korekcija vida donedavno je bila tabu tema od koje su mnogi zazirali i s nepovjerenjem gledali na zapravo rutinske medicinske zahvate. Danas je to izazov za sve one, koji imaju problema sa svojim očima i kojima je želja iz svakodnevne upotrebe izbaciti dioptrijske naočale ili kontaktne leće. Želeći uvijek biti u vrhu svoje usluge Optical Express je uvijek nudio i nudi najbolje i trenutačno je vodeća europska grupa u području laserske korekcije vida. Optical Express centar u Zagrebu jedini u regiji koristi CustomVue I IntraLase tehnologiju koja zahvat diže na višu razinu preciznosti i sigurnosti.

Ekspertni tim Optical Express grupe sastavljen od eminentnih svjetskih stručnjaka za lasersku korekciju vida zajedno s našim liječnicima sposobni su riješiti i najsloženije probleme u oftalmologiji.

Doživite svijet oko Vas ljepšim pogledom.

Za više informacija pogledajte našu web stranicu www.opticalexpress.hr ili nas nazovite na broj telefon 00 385 (0)1 48 60 644.

OPTICAL EXPRESS

MANJINSKA VIJEST

40. OBLJETNICA PRIJATELJSTVA BUŠEVCA I KLOKOTIĆA

BUŠEVEC - U Buševcu, selu nedaleko od Velike Gorice, proslavljena je 40. obljetnica prijateljstva između Ogranka "Seljačke sloge" Buševac i KUD-a Klokotić iz istoimenoga karaševskohrvatskog sela u Rumunjskoj. Iz Klokotića se u petak, 20. rujna, u ranojutarnjim satima autobus s vodstvom, članovima i prijateljima, 40 putnika i dva vozača, uputio prema Zagrebu. Nakon popodnevnoga boravka u Zagrebu, krenuli su prema Buševcu, gdje ih je dočekaio predsjednik Ogranka "Seljačke sloge" Buševac Nenad Rožić sa suradnicima i s budućim udomiteljima. Od petka na večer do nedjelje poslijepodne, sadržajno osmišljen program članova UO Ogranka "Seljačke sloge" Buševac te prijatelja dvaju društava, omogućio je lijepu proslavu 40. obljetnice prijateljstva Buševca i Klokotića.

Središnji dio obilježavanja obljetnice dogodio se u subotu, 21. rujna, u Domu Ogranka "Seljačke sloge" Buševac. Prisutnima su se obratili Nenad Rožić - predsjednik Ogranka, Slobodan Đuređ Gera - predstavnik karaševskih Hrvata u rumunjskom parlamentu, Petar Hategan - predstavnik karaševskih Hrvata u Savjetu Vlade za Hrvate izvan Republike Hrvatske i predsjednik Demokratskoga saveza Hrvata u Rumunjskoj, Dražen Barišić - gradonačelnik Velike Gorice, kao i Milja Vataš te Filka Golub iz KUD-a Klokotić. Podijelili su se komplimenti, zasluženi darovi, priznanja... Hrvatska matica iseljenika dodijelila je Priznanje društvima za 40. obljetnicu promoviranja humanosti i kulture.

Iznimno kvalitetni kulturno-umjetnički program i prikaz nekih tradicionalnih običaja tijekom godine, osobito svadbenih, oduševio je prisutne i izmamio gromoglasni pljesak. Druženje se, uz ukusnu hranu te slavljeničko raspoloženje, nastavilo do duboko u noć. (Petar Hategan)

NAŠA KUHINJA

Priprema: Marija Hećimović

ZAGORSKA JUHA S VRGANJIMA

Kulturna domaća zagorska juha karakteristična je za Hrvatsko zagorje, ali i šire. Može se služiti kao predjelo, ali uz dobar kukuruzni kruh može biti i glavno jelo. Grije, okrepljuje i hrani jer je gusta i zasitna. Svemu tome velik doprinos daju vrganji, najpoznatija jestiva šumska gljiva bogata bjelančevinama. Postoje mnoge varijante ove juhe, ali mi smo se odlučili za ovaj recept. I na kraju, možda je važno naglasiti kako se uobičajilo mišljenje da ublažava djelovanje alkohola...

Vrijeme pripreme:
60 min

SASTOJCI

40 dag suhog mesa (vratina)
20 dag svježih vrganja
1 glavica luka
20 dag svježe rajčice
15 dag svježe paprike
70 dag krumpira

2 dcl bijelog vina
1 dcl octa
10 dag pšeničnog brašna
1,5 dcl ulja ili masti
0,5 dag pirea od rajčice
češnjak, sol, papar, crvena mljevena paprika

PRIPREMA

Narezani luk i papriku pirjati na ulju, dodati rajčicu i sušenu vratinu narezanu na kocke. Nakon kratkog pirjanja dodati narezani krumpir i vrganje pa pirjati dalje dok krumpir ne omekša. Dodati pire od rajčica i vode da svi sastojci budu prekriveni vodom. Na masnoći napraviti zapršku, maknuti s vatre i dodati narezani češnjak i crvenu papriku te ukuhati zapršku u juhu i pustiti da provre. Dodati sol, papar, vino i po potrebi zakiseliti octom. Po želji, u juhu možete dodati kiselo vrhnje, ali tek nakon što ste juhu maknuli s vatre.

Hrvatski klasik koji je znao mađarski

Lik i djelo Miroslava Krleža zauzima istaknuto mjesto u kulturološkim hrvatsko-mađarskim vezama dvadesetoga stoljeća. Školovao se u Pečuhu i Budimpešti, kao pitomac vojne akademije Ludoviceum

Sudionici sjednice kod kipa Miroslava Krležu u Budimpešti

Napisala: **Branka Pavić Blažetin**

Snimila: **Kristina Goher**

Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, Histron Bt., Croatica d.o.o. organizirali su 26. rujna spomen-sjednicu pod naslovom "Od Kap-tola do Ludoviceuma" u povodu 120. godišnjice rođenja Miroslava Krležu u Multimedijalnoj dvorani Croatice, poduzeća za informativnu i izdavačku djelatnost sa sjedištem u Budimpešti. Dvorana je bila prepuna, okupilo se stotinjak zainteresiranih slušatelja, održana kazališna predstava, izložba, tematski znanstveni skup, promocija knjige.

Lik i djelo Miroslava Krležu zauzima istaknuto mjesto u kulturološkim hrvatsko-mađarskim vezama dvadesetog sto-

ljeća. Miroslav Krleža uz hrvatski jezik dobro je znao mađarski jezik. Školovao se u Pečuhu i Budimpešti, kao pitomac vojne akademije Ludoviceum. Ugledao se na kulturni književni časopis Nyugat i oduševljavao se Endre Adyjem. Dobro je poznao mađarsku književnost, čiji se utjecaj ogleda i u njegovim djelima, a prostor Austro-Ugarske bio je i uporište radnji njegovih novela, romana... Skoro sva njegova djela prevedena su na mađarski jezik, njegove drame izvodile su se i danas se izvode na mađarskim kazališnim daskama, kao ni jednoga drugoga hrvatskog dramatičara.

PREDSTAVA I ZNANSTVENI SKUP

Dan je započeo predstavom "Gospoda Glembajevi". Željko Senečić adaptirao je i režirao kazališnu predstavu na temelju

Krležina teksta, čija je zagrebačka premijera bila 20. rujna, a budimpeštanska 26. rujna. Troje glumaca: Vesna Tominač-Matačić u ulozi Barunice Castelli, Žarko Savić u ulozi Ignjata, Andrej Dojkić u ulozi Leona i dva ključna dijaloga čine predstavu. Minimalizirana scena, troje glumaca, izvrsna glazba i bilijarski stol kao poprište radnje, u ulozi prikaza raspada i kobi Glembajevih.

Znanstveni skup o Miroslavu Krležu otvara ravnatelj Znanstvenoga zavoda Hrvata u Mađarskoj Stjepan Blažetin, te daje niz ponuđenih viđenja lika i djela Miroslava Krležu, o kojem se uvijek govorilo i još se govori povišenim tonovima. Skup je bio međunarodnoga karaktera, a izlaganja će naći svoje mjesto i u dvojezičnome hrvatsko-mađarskom zborniku.

Na "ambivalentnost" Miroslava Krležu osvrnuli su se mnogi ugledni predavači iz Zagreba, Splita, Subotice, Osijeka, Egera, Pečuha. Velimir Visković izlagao je na temu *Aktualnost Krležina djela danas*, Krešimir Bagić govorio je o *Polemičkom diskursu Miroslava Krležu*, Boris Škvorc izlagao je na temu *Historicističko i suvremeno (dekonstrukcija) "Krležinog malograđanskog hrvatstva"*, Goran Rem izlagao na temu *Krleža i Osijek*, István Lőkös govorio je o *Ambivalentnosti Krležinih refleksija o Budimpešti, o mađarskoj povijesti i o Mađarima*, Dinko Šokčević o *Starčevićovoj slici Mađara u Krležinim djelima*, Stjepan Blažetin o *Mađarskom prijevodu Krležinih ratnih novela*, dok je ravnatelj Zavoda za kulturu Hrvata u Vojvodini Tomislav Žigmanov govorio o *Hrvatima u Vojvodini u Krležinim "Marginalijama"*.

KNJIGA ISTVÁNA LÖKÖSA

Dopisni član HAZU-a kroatist István Lőkös objavio je na hrvatskome i na mađarskome jeziku trideset naslova, a uskoro mu na mađarskome jeziku izlazi knjiga *Povijest kajkavske književnosti*. Višestruki dobitnik nagrade Davidias, Inine nagrade, István Lőkös promicatelj je hrvatske kulture i tradicije, ponajprije u Mađarskoj i to mnogobrojnim studijama, kritikama, esejima, novinskim člancima, autorskim knjigama i prijevodima. István Lőkös objavio je na mađarskome jeziku prvu *Povijest hrvatske književnosti*, prije nego što je knjiga toga naslova objavljena u Hrvatskoj, Marulićevu *Juditu* preveo je na mađarski jezik, pisao je o Đalskome, Krleži. Skori osamdeseti rođendan Istvánu Lőkösu čestitao je predstavljajući dvojezično hrvat-

Publika na promociji

Predstava "Gospoda Glembajevi"

ska-mađarsko izdanje *Od Kaptola do Ludoviceuma/A Kaptoltól a Ludovikáig* Stjepan Blažetin, ravnatelj Znanstvenoga zavoda Hrvata u Mađarskoj. To je trideseta knjiga Istvána Lőkösa, koja nosi podnaslov *Hrvatska nacionalna svijest i doživljaj mađarstva u djelu Miroslava Krležu*. Studije Istvána Lőkösa sabrane u ovoj knjizi s mađarskoga na hrvatski jezik prevela je Melinda Adam, a izdavač je Croatia - Budimpešta 2013.

U nazočnosti diplomatskih predstavnika Republike Hrvatske, veleposlanika

Gordana Grlića Radmana i generalne konzulice Ljiljane Pancirov dan je završio polaganjem vijenaca pokraj spomenika Miroslavu Krleži, ispred zgrade nekadašnjega Ludoviceuma.

KRLEŽIN SPOMENIK U BUDIMPEŠTI

Budimpeštanski događaji vezani uz 120. obljetnicu rođenja Miroslava Krležu ostvareni su uz potporu Ministarstva ljudskih resursa Mađarske, Ministarstva kulture RH, Veleposlanstva RH u Budimpešti i Generalnoga konzulata RH u Pečuhu. Inicijativu za postavljanje spomenika Miroslavu Krleži pokrenuli su Hrvati u Mađarskoj te je grad Zagreb 2011. godine poklonio Budimpešti skulpturu akademske kiparice Marije Ujević-Galetović ispod koje stoji "Hrvatski klasik koji je znao mađarski". ■

Znanstveni skup otvorio je ravnatelj Znanstvenoga zavoda Hrvata u Mađarskoj Stjepan Blažetin

ENG Budapest was the venue on September 26th for a gathering entitled *From Kaptol to Ludoviceum*, held on the occasion of the 120th anniversary of the birth of Miroslav Krleža. The many who gathered had an opportunity to view a stage play, exhibition, topical round table and book promo.

Blago koje je gotovo 400 godina bilo pod morem

Zahvaljujući trudu mnogih ronilaca, podvodnih arheologa, konzervatora i kustosa pred našim očima nalazi se čudesno sačuvan teret potonuloga broda koji je plovio iz Venecije za Istanbul

Istraživačka ekipa na otvorenju izložbe

Tekst: Uredništvo (izvor HPM)

Snimke: Hrvatski povijesni muzej

Donedavno je u Hrvatskome povijesnome muzeju u Zagrebu bila postavljena izložba "Gnalić – blago potonulog broda iz 16. stoljeća", izbor iz zbirke Zavičajnoga muzeja Biograd na Moru. Autorice izložbe su Ana Filep i Ela Jurdana.

Šezdesetih godina 20. stoljeća otkriven je južno od Biograda na Moru, pokraj stjenovitoga otočića Gnalića, potonuli brod s trgovačkim teretom. Dolasku stručnjaka na lokalitet prethodili su posjeti podmorskih pljačkaša. Devastacija nalaza nastavila se i nakon istraživačkih kampanja. Od 2012. godine istraživanja su obnovljena i potrajat će više godina.

STAKLA ZA SULTANOV HAREM

Oduvijek je plovidba istočnojadranskom obalom pretpostavljala dobro poznavanje sustava vjetrova i morskih struja sa

sezonskim obilježjima. Pružala je brodovima, veslarkama i jedrenjacima lučku zaštitu i sigurne orijentire na kopnu (brda i mnogobrojne otoke), no prati-

le su je mnoge opasnosti. Osim napada gusara, česti su bili brodolomi. Jedan takav brodolom dogodio se u kasnu jesen 1583. godine pokraj otočića Gnalića, smještenog između otoka Pašmana i Vrgade. Za sada uzrok potonuća nije poznat. Pretpostavlja se da je brod prilikom izlaska iz Pašmanskoga kanala stradao u nevremenu.

Na temelju dosadašnjih podvodnih arheoloških istraživanja smatra se kako je riječ o trgovačkome brodu dužine od oko 30 m. U službenim spisima brod se navodi po imenu vlasnika "da Gagliano", kao *Gagliana grossa*, pri čemu pridjev *grossa* (velika) označava plovilo velike nosivosti. Pravo ime broda još uvijek nije poznato. Brod je plovio iz Venecije ka Carigradu (Istanbulu) nakrcan dragocjenom trgovačkom robom, među ostalim i pošiljkom okruglih prozorskih stakala za sultanov harem.

Zahvaljujući nedavno otkrivenom dokumentu, saznalo se da je brod izgra-

Olovni karbonat (ceruzit)

đen u mletačkom brodogradilištu 1569. godine, da je bio nosivosti od 1.000 bačava (oko 630 t) i da je pao u osmanlijske ruke 1571. godine. Deset godina kasnije prodan je Odoardu da Gaglianu u Carigradu.

MATERIJALNA KULTURA RANOGA NOVOG VIJEKA

Predmeti pronađeni na olupini pripadaju brodskoj opremi (topovi, sidra, užad, pomorski šestar i dr.) i teretu koji se sastojao od gotovih proizvoda (svijećnjaci, tekstil, stakleno posuđe, stakla za pro-

Postav u muzeju

Vrijedni stakleni predmeti

Buduća muzejska prezentacija osim suvremeno opremljenoga prostora podrazumijeva stalnu stručnu brigu i zaštitu više od 20.000 predmeta ovoga najbogatijega podmorskog nalaza na Jadranu i po mnogočemu jedinstvenoga na cijelome Sredozemlju.

Škrinja

zore i zrcala, naprsci, pribadače, britve, naočale i dr.), polufabrikata i sirovina (mijedeni lim i žica, pocinčani lim, kositar, olovno bjelilo, cinobar i dr.).

Izložba nam omogućava da upoznamo sadržaj broda i trgovačke tokove 16. stoljeća. Raznovrstan teret potječe iz raznih krajeva Europe te s jedne strane prezentira europsku proizvodnju i trgovinu, a s druge potražnju za europskim proizvodima na drugim tržištima.

Predmete na izložbi treba promatrati sa spoznajom da su bili pod morem gotovo 400 godina! Oni zorno dokumentiraju materijalnu kulturu ranoga novog vijeka o kojoj cr-

pimo saznanja uglavnom na osnovi pisanih izvora i likovnih djela starih majstora. Zahvaljujući trudu mnogih ronilaca, podvodnih arheologa, konzervatora i kustosa pred našim očima nalazi se ču-

Naočale

desno sačuvan teret potonuloga broda.

U Biogradu na Moru planira se realizacija suvremeno opremljenog edukacijsko-prezentacijsko-istraživačkog centra kojemu je središnji sadržaj stalna izložba nalaza s brodoloma pokraj Gnalića.

Buduća muzejska prezentacija osim suvremeno opremljenog prostora podrazumijeva stalnu stručnu brigu i zaštitu više od 20.000 predmeta ovoga najbogatijega podmorskog nalaza na Jadranu i po mnogočemu jedinstvenoga na cijelome Sredozemlju. ■

ENG Gnalić – *The Treasure of a 16th Century Shipwreck* is an exhibition currently on show at the Croatian History Museum in Zagreb showcasing the unique treasure that lay, undiscovered for almost 400 years, at the bottom of the Adriatic Sea.

140 godina željezničke pruge Karlovac - Rijeka

Željeznička pruga Karlovac - Rijeka puštena je u promet 23. listopada 1873. u Austro-Ugarskoj kao dio pruge Budimpešta - Zagreb - Rijeka, a služi i danas prometu putnika i robe kao jedna od važnijih hrvatskih pruga

Piše: **Željko Holjevac**

Prije dva stoljeća konstruirana je u Velikoj Britaniji, domovini industrijske revolucije, prva lokomotiva i već 1825. otvorena je prva pruga na svijetu. Pokretana ispravom snagom vodene pare, a kasnije naftom i električnom energijom, željeznica je imala silan utjecaj na gospodarski i društveni život sredina kroz koje je prolazila i krajeva koje je povezivala. Mjesta kroz koja je prošla pruga razvijala su se brže od mjesta koja su ostala na rubu ili izvan domašaja željezničke mreže. Pruge nisu bile ni izdaleka toliko zahtjevne za održavanje kao tadašnje makadamske (s kamenitom podlogom) i obične pošljunčane (bez kamenite podloge) ceste, vlakovi su vozili brže od zaprežnih kola i kočija, a sirovine, gotovi proizvodi i putnici mogli su brzo i jeftino stizati i na udaljenija odredišta. To je bilo posebno važno za krajeve koji nisu gravitirali prema riječnim ili morskim plovidbenim putovima.

NEUSPOREDIVO BRŽE

Iako su prvi vlakovi prevaljivali jedva 20-ak kilometara na sat, već od sredine 19. stoljeća mogli su ponegdje postiza-

Parna lokomotiva vuče vagone

ti brzinu i do 80-ak kilometara na sat, što je bilo neusporedivo s brzinom kojom su se kretale tovarne životinje, kočije i zaprežna kola, dotad jedina prijevozna sredstva na kopnu. Ne čudi stoga da su *Narodne novine* prilikom dolaska prvoga vlaka u Zagreb 1. listopada 1862. ušišeno pisale: "Zagrebčani moći će u jutro još kod kuće svoju kavu piti pa će u Beču u 9 sati večerati." Ranije to nije bilo moguće jer je, primjerice, samo za vožnju kočijom iz Karlovca preko Jastrebarskog u Zagreb (oko 50 km) bio potreban "cijeli jedan dan", kako je u svojim mladenačkim uspomena posvjedočio Imbro Ignjatijević Tkalac. Mirko Ožegović Barlaubaševački putovao je u kolovozu 1834. iz Zagreba kočijom na svoje biskupsko ustoličenje u Senj puna tri dana, a da bi se stiglo do Beča, udaljenog od Zagreba nekoliko stotina kilometara, trebalo je u to vrijeme i nekoliko dana.

U 19. stoljeću željeznica je

bila ključna za "komunikacijsku revoluciju" i razvoj modernoga građanskog društva, ali i za uspjeh nacionalne integracije. U ovome dijelu Europe prvi su to shvatili susjedni Mađari. Ugarski zakoni, potvrđeni 11. travnja 1848. u Požunu (današnja Bratislava), nalogali su mađarskoj vladi "da iz Buda-Pešte kao iz sárca domovine naprama medjam dèržave 6 novih železnica, posle tehničkog izpita i osobito iz dáržavnog gledišta, sa obzirom takodjer na mèštne okolnosti, osnuje, i ako bi moguće bilo, posao ovim pravcem osobito pako prama Rëci, takodjer činom, i bez odvlačenja započme". No, zbog revolucije u Habsburškoj Monarhiji i hrvatsko-mađarskoga rata, u kojem su Hrvati pod vodstvom bana Josipa Jelačića pružili oružani otpor mađarskoj prevlasti, gradnja željezničkih pruga u Hrvatskoj započela je tek desetak godina kasnije.

POLITIKA BEČA I PEŠTE

Izgradnja željezničke mreže u Hrvatskoj ovisila je u to vrijeme o politici bečkih

Željeznička mreža iz 19. stoljeća

i peštanskih krugova jer Hrvatska pod habsburškom krunom nije imala političku i ekonomsku samostalnost niti je raspolagala znatnijim akumuliranim kapitalom. U zemlji nije bilo nijedne komercijalne banke, a deficit zbog neplaćenih poreza iznosio je više od dva milijuna forinti. Zbog toga je izostala planirana izgradnja pruge od Zemuna do Rijeke, potencijalne hrvatsko-slavonske prometne "žile kucavice", koja je bila u planu odmah poslije dolaska prvoga vlaka u Zagreb, a pruge su se gradile austrijskim i mađarskim kapitalom i u skladu s interesima Beča i Pešte. Nakon što je preko slovenskoga Zidanog Mosta 1862. povezan s prugom Beč-Trst, glavni grad Zagreb dobio je 1865. željezničku vezu s Karlovcem, a 1870. povezan je željezničkom prugom preko Koprivnice s Peštom. Poslije toga je 23. listopada 1873. puštena u promet dovršena dionica pruge preko Ogulina i Gorskoga kotara. Na taj način Zagreb je spojen s Rijekom koja je tih godina dobila i modernu luku.

Koliko je mađarskim krugovima bila važna karlovačko-riječka pruga kao najbrži spoj Budimpešte s Rijekom, najbolje pokazuju proračunski iznosi. Tijekom nekoliko godina koliko je trajala izgradnja pružne dionice preko Ogulina i Gorskoga kotara mađarska vlada u zajedničkome ugarsko-hrvatskom proračunu osiguravala je svake godine 7 - 10 milijuna forinti ili u prosjeku četiri puta više od tadašnjega paušalnog iznosa (2,2 milijuna forinti godišnje) za hrvatsko-slavonske autonomne potrebe. Zanimljivo li značajne proračunske iznose koji su bili namijenjeni za potrebe postupnog povratka Vojne krajine pod bansku vlast i u politički prostor zemalja ugarske krune, gotovo jedino ulaganje u Hrvatskoj i Slavoniji tih godina bila je izgradnja željezničke pruge od Karlovca do Rijeke. U prora-

Karlovac i okolica s prugom

čunima zemalja ugarske krune bilo je u tu svrhu izdvojeno: 7,5 milijuna forinti (1870. godine), 8 milijuna forinti (1871. godine), 10 milijuna forinti (1872. godine), 6,4 milijuna forinti (1873. godine) i 2,2 milijuna forinti za potpuno uređenje pruge (1874. godine). Bila je to stavka na koju je odlazilo od dvije trećine do gotovo tri četvrtine svih proračunskih izdvajanja za javne potrebe u Hrvatskoj i Slavoniji. Tako velika novčana sredstva bila su potrebna i zato što je izgradnja pruge preko brdovitoga Gorskog kotara bila težak i skup pothvat, ali radilo se i o nastojanju mađarskih političkih i gospodarskih krugova da što prije željeznicom povežu Budimpeštu s Rijekom kao glavnom uvozno-izvoznom lukom ugarskoga dijela Austro-Ugarske.

'ČIJE SU ŽELJEZNICE, NJEGOVA JE I ZEMLJA'

Isprva željeznice u rukama Mađara i pod mađarskom upravom nisu služile hrvatskom gospodarstvu, nego povlaštenome izvozu mađarske robe na svjetsko tržište jer je npr. prijevoz robe iz Budimpešte u Rijeku bio jeftiniji od prijevoza robe između dvaju hrvatskih gradova, neovisno o razlici u udaljenostima. "Čije su željeznice, njegova je i zemlja", tvrdilo se u doba Khuena Héderváryja, hrvatskoga bana promađarske orijentacije, koji

je potkraj 19. stoljeća nastojao pretvoriti Hrvatsku u mađarsku pokrajinu i time pridonijeti učvršćenju dualizma u Austro-Ugarskoj. Ipak je od pruge Karlovac-Rijeka i ostalih željezničkih pruga na hrvatskom tlu dugoročno profitirala i Hrvatska jer je ostvarenjem željezničke veze između panonskog i primorskog prostora porasla važnost Zagreba koji se u tome razdoblju počeo snažno razvijati kao moderan europski grad i nacionalno središte svih Hrvata.

"Komunikacijska revolucija" s osobitim osloncem na željeznicu bila je važna i za postupno oblikovanje moderne hrvatske nacije, napose u kombinaciji s građanskim načelom jednakosti pred zakonom. Kao što je to načelo omogućilo masovniju vertikalnu prohodnost ljudi iz različitih društvenih slojeva, tako je i svladavanje većih prostornih udaljenosti u kraćem vremenu omogućilo pouzdanije horizontalno umrežavanje etničkih srodnika iz različitih krajeva. U 20. stoljeću puno toga se promijenilo: Austro-Ugarska je 1918. nestala, poslije čega su nastale i nestale dvije Jugoslavije, a Hrvatska je 1991. postala samostalna država. No, željeznička pruga Karlovac - Rijeka, puštena u promet prije 140 godina, preživjela je sve te promjene i još danas služi prometu putnika i robe kao jedna od važnijih hrvatskih pruga. ■

Stara lokomotiva

ENG The Karlovac-Rijeka railway was opened on October 23rd 1873 by the Austro-Hungarian government as a part of the Budapest-Zagreb-Rijeka line and continues to serve today as one of the chief Croatian railways for the transport of passengers and cargo.

“Pomagao je i pomogao je!”

U svojoj vrlo osobnoj propovijedi kardinal Schönborn istaknuo je otvorenost i solidarnost o. Varge. Slavljeniku je, svome negdašnjem provincijalu, između ostalog zahvalio riječima: “Pater Innozenz spasio je moje zvanje i otvorio mi put do svećeništva! Bez njegove odlučne pomoći ne bih stajao ovdje na oltaru!”

Kardinal Schönborn, o. Varga i kardinal Duka

Napisao: **Franjo Prcela**

Plavo nebo Beča, zahvalna lica vjernika, blago ljetno sunce, ponosni pogledi gradišćanskih Hrvata, mnogobrojna dominikanska zajednica na čelu s dva dominikanca nadbiskupa i kardinala, Christophom Schönbornom (Beč) i Dominikom Dukom (Prag), u dominikanskoj crkvi u Beču 1. srpnja 2013. svečano su proslavili 100. rođendan dominikanca Innozenza Varge.

Biografija ovoga gradišćanskog Hrvata ujedno je ljepota i drama prošlih sto godina Srednje Europe. Rođen je u hrvatskom selu Čajti (*Schachendorf*, južno Gradišće) 1. srpnja 1913. u mnogobrojnoj obitelji koja je živjela u vrlo skromnim uvjetima u predvečerje I. svjet-

skoga rata. Prve dvije godine njegova školovanja bile su na mađarskome jeziku. Od 1921. godine pripajanjem pokrajine Gradišća Austriji nastavlja školsku izobrazbu na hrvatskome jeziku u rodnome kraju. Odlaskom u dominikansko sjemenište u Graz 1928. nastavlja svoju izobrazbu na trećem jeziku, ovaj put njemačkome. U istoimenome gradu 1935. stupa u dominikanski red i započinje studij filozofije i teologije, koji od 1938. godine nastavlja na dominikanskome visokom učilištu u Walberbergu (pokraj Kölna). Već iduće godine izbija Drugi svjetski rat i mora prekinut studij zbog vojne obveze. Uskoro slijedi teško ranjavanje i dugi boravci u bolnicama u Magdeburgu i Beču. Slijedi nastavak vojne službe po frontama Litve, Poljske, Mađarske, Čehoslovačke, koje završava

ratnim zarobljeništvom pod američkim okriljem. U lipnju 1945. nastavlja teološki studij da bi 2. ožujka 1947. bio zaređen za svećenika u Beču.

BOGAT REDOVNIČKI ŽIVOT

Službe koje je u svome bogatome redovničkom i svećeničkom pozivu obnašao bile su gotovo isključivo u sklopu redovničke zajednice reda propovjednika: od 1948. godine bio je cijelo desetljeće voditelj dominikanskog sjemeništa u Grazu, a nakon toga do 1966. obnaša službu priora dominikanskog samostana u Beču. Zatim preuzima službu provincijala Južno-njemačke i Austrijske provincije (sa sjedištem u Beču) sve do 1982., postaje starješina samostana u Friesachu te opet prior u Beču (1983. - 1986.) i provincijal od 1986. do 1990. godine. Sudjelovao je

na pet općih zborova dominikanskoga reda, bio član sinode bečke nadbiskupije, rado slušan duhovnik, rektor glazbene škole St. Ursula u Beču: jednom riječju – osoba kojoj je ne samo njegova redovnička zajednica davala povjerenje, nego i bečki nadbiskup te mnogi drugi. Rado je vodio pučke misije (ne samo u župama Gradišća), duhovne vježbe (kako redovnicima i redovnicama tako i laicima) i bio rado tražen propovjednik i preko radiovalova. Više od pola stoljeća vodio je “Djelo sv. Dominika” (*St. Dominikus Werk* – s ciljem promidžbe redovničkog i svećeničkog poziva u dominikanskom redu) i bio duhovnik u laičkim zajednicama u dominikanskom redu (tzv. III. red). Dobio je mnoga priznanja, a posebice je bio ponosan što ga je rodno selo Čajta prije nekoliko godina proglasilo počasnim građaninom.

ODANOST RODNOME KRAJU I HRVATSKOME JEZIKU

I još puno toga bi se moglo nabrojiti što je dominikanac o. Innozenz radio, pratio, stvarao i podupirao. Mnoštvo okupljeno u crkvi svojom brojnošću i na taj način iskazalo je svoju zahvalnost za blizinu i riječ potpore o. Innozenza, za njegovu odanost rodnome kraju i hrvatskome jeziku, za njegovu iskrenost bez okolišanja, za njegov humor i društvenost. Prema vlastitom kazivanju vrlo snažno na njega je utjecala njegova pobožna i ra-

Župnik i gradonačelnik Čajte te slavljenik

dišna majka – njezina čvrsta vjera i stamenost življenja.

U svojoj vrlo osobnoj propovijedi kardinal Schönborn istaknuo je otvorenost i solidarnost o. Varge. Slavljeniku je, svome negdašnjem provincijalu, između ostalog zahvalio riječima: “Pater Innozenz je spasio moje zvanje i otvorio mi put do svećeništva! Bez njegove odlučne pomoći ne bih stajao ovdje na oltaru!” Vidno dirnut riječima kardinala, o. Innozenz skoro je pustio suzu. I praški nadbiskup kardinal Dominik Duka zahvalio je svome dominikanskom subratu za svesrdnu i velikodušnu pomoć u vrijeme iza “željezne zavjese”. “Riječima se ne može opisati koliko nam je pater Innozenz pomogao i koliko je nama dominikancima u negdašnjoj Čehoslovačkoj ta pomoć značila”, zaključio je kardinal Duka. Tu svoju zahvalnost su kako češki tako i slovački dominikanci, na čelu sa slovačkim provincijalom, potvrdili svojom prisutnošću. Slavljeniku je uputio pismo i učitelj dominikanskoga reda Bruno Cadore, u kojem je naglasio posredničku ulogu o. Innozenza. U ime provincije slavljeniku je čestitao i zahvalio provincijal o. Christophe Holzer.

Prije nego što je prior samostana, o. Viliam Stefan Doci, sve nazočne pozvao na domjenak u klastru dominikanskoga samostana, uslijedila je gradišćanska

i hrvatska čestitka. Gradonačelnik Čajte je najprije na njemačkom, a zatim i na hrvatskom istaknuo povezanost o. Innozenza s rodnim krajem, s hrvatskim jezikom i Hrvatima uopće. Dirljivo je bilo slušati riječi iz kratkog odlomka objavljenog u novinama u povodu mlade mise o. Innozenza, 13. travnja 1947., kad je u mladomisnikovo rodno mjesto došlo više od 3.000 ljudi – šest puta više nego što je ono imalo stanovnika. Osjećaji duboke zahvalnosti, ponosa i zahvalnosti za zajedništvo s o. Innozenzom izraženi su i marijanskom pjesmom “Črna madona” uza zvuk tamburica gradišćanskih Hrvata, pod ravnanjem župnika iz rodne župe slavljenika.

GRADIŠĆANSKOHRVATSKA ČESTITKA

Slavlje se nastavilo do kasno u noć u klastru samostana, uz hrvatske gradišćanske i starogradske pjesme. Stotine vjernika stajali su u redu kako bi o. Innozenzu osobno čestitali rođendan. Sve je popratila austrijska državna televizija (ORF), uz nazočnost mnogobrojne dominikanske braće i sestara, susjednih dominikanskih provincijala, prijatelja ovoga radosnoga bijelog fratra stoljeća. Svi su, kako u javnome nastupu tako i u privatnome razgovoru, jednoglasno naglašavali: “Pomagao je i pomogao je!” ■

Dominikanska crkva u Beču

ENG The 100th birthday of Dominican friar and Gradišće (Burgenland) Croat Innozenz Varga was celebrated at the Order's church in Vienna. On hand were Viennese cardinal Schönborn and Prague cardinal Duka.

Avanturizam duha odgovorne autorice

Tekstovi pouzdano prate izazove hrvatskih iseljeničkih zajednica pretežno južne hemisfere (Australija, Novi Zeland, Čile, Ekvador...) u posljednja dva i pol desetljeća

Napisala: **Vesna Kukavica**

Publicistkinja, kulturna i humanitarna djelatnica te diplomatkinja Tuga Tarle objavila je nedavno novu knjigu *Hrvatski iseljenički duhopis* - zbirku eseja i drugih publicističkih radova inspiriranih migrantskom tematikom. Spisateljski opus, kao i urednički naponi Tuge Tarle o hrvatskom iseljeništvu vrijedan su prinos književno-teorijskom i istraživačkom fondu hrvatske iseljeničke baštine. Izabrani radovi pisani su s mnoštvom tematskih i analitičkih uvida koji čitatelja ne ostavljaju ravnodušnim, već ga vode avanturističkim putovima duha znatiželjne i odgovorne autorice. Gdje god je bila upućena u diplomaciju, od Južne Amerike, Australije i Novoga Zelanda do europskih zemalja, vratila se obogaćena drugim kulturama, objavivši

pri tom antologijske izbore hrvatske iseljeničke literature.

Tekstovi tako pouzdano prate izazove hrvatskih iseljeničkih zajednica pretežno južne hemisfere (Australija, Novi Zeland, Čile, Ekvador...) u posljednja dva i pol desetljeća. Građa knjige raspoređena je u sedam tematskih cjelina na ukupno 416 stranica, uz odabrane fotografije i popis od šezdesetak referentnih djela i korištenih izvora.

PROBLEMI I OČEKIVANJA

Knjiga simbolično započinje razgovorima s Antom Babićem i Tomislavom Bošnjakom, istaknutim članovima hrvatske zajednice u Australiji na prijelazu 80-ih i 90-ih godina o problemima i očekivanjima iseljeništa prema Hrvatskoj, te s Arturom Hribarom, uglednim naturaliziranim Australcem, negdašnjim Titovim generalom o njegovu viđenju hrvatske emigracije i raspada Jugoslavije. Nadalje, knjiga zaokružuje vlastitu cjelinu i završava razgovorima s tim osobama (Babić i Bošnjak), koji ocjenjuju iseljeničku zbilju dvadeset godina kasnije, točnije 2012. godine, pitajući se kako u globaliziranom svijetu razvijati identitetske značajke raseljenoga hrvatskog naroda, čiji su naraštaji odrasli u multietničkim sredinama razvijenoga svijeta,

nerijetko zaboravivši jezik svojih predaka. Oba autoričina sugovornika danas su ugledni hrvatski diplomati čije iskustvo treba cijeniti i iz njega učiti.

Druga tematska cjelina donosi više eseja o stvarnome životu austral-skih Hrvata i Australiji kao useljeničkoj zemlji kamo odlaze naši visokoobrazovani ljudi, ali i oni nekvalificirani

radnici željni posla koji ostaju na marginama toga dalekog kontinenta i ondje dočekuju starost, samujući u tuđini. Autorica upozorava na njihova nerealna očekivanja i razočaranja hrvatskim institucijama u bivšoj Jugoslaviji, koje su zanemarivale potrebe hrvatskih emigranata poput Matice iseljenika Hrvatske.

IZMEĐU INTEGRACIJE I ASIMILACIJE

Slijede dva eseja (*Budućnost hrvatskoga jezika i kulture u Australiji* te *Djela i pogledi: Hrvatska, Australija, Novi Zeland - u potrazi za građom*) koja otvaraju važna pitanja naše dijasporne raspolućene između integracije i asimilacije, uz nerijetka bolna povratnička iskustva. Autorica se hrabro hvata u koštac s krizom identiteta iseljenih Hrvata u multikulturnom okruženju, procesima asimilacije i akulturacije, dok s treće strane pomno pra-

Tuga Tarle predsjednikom slovačkog parlamenta Pavelom Paškom

ti društveni život i stvaralaštvo članova hrvatske zajednice u raznim granama ljudske djelatnosti, diveći se uspjesima australskih Hrvata. Treća tematska cjelina posvećena je Hrvatima u zemljama Južne Amerike, napose onima iz Čilea, gdje je autorica boravila od 2004. do 2007. godine.

Uvjerivši se kao diplomatkinja u pozitivna iskustva integracije hrvatskih iseljenika u čileansko društvo, autorica navodi mnogobrojne plodove na duhovnom i materijalnom polju kojima je hrvatsko iseljeničtvo obogatilo zemlju svojega novog utočišta – Čile. Slijedi jedinstveni prilog o Hrvatima u Ekvadoru, nastao 2006., gdje autorica zatječe uglednu hrvatsku koloniju uzgajivača banana, humanitaraca i ribara tunolovaca. Četvrta cjelina ove zanimljive knjige nastaje u Europi (Španjolska, Slovačka), gdje autorica s čitateljima dijeli iskustva o novim integracijama i promišlja o idealiziranome cilju pristupanja Hrvatske u Europsku uniju kojem bez razlike i kritičkog promišljanja, kao kakvoj luci spasa, teži gotovo čitava hrvatska politička elita. U tom kontekstu ponovno razmatra pitanje jezika u integrativnim procesima, ali i šire kulturne teme. Tu je objavljen i nekrolog pateru Ferdinandu Takaču pod naslovom “Hrvatski

Grob u srcu Europe”, koji autorica smatra posljednjim stupom hrvatskoga otpora asimilaciji u Slovačkoj.

IZVORI FRUSTRACIJA

Peta tematska cjelina sadrži više raznorodnih tekstova koji govore o izvorima frustracija s kojima se susreću hrvatski iseljenici u odnosu na domovinu i obrnuto – kako suvremena hrvatska država gleda na svoje građane i njihove potomke u svijetu. Prvi tekst te pete cjeline ponovno je posvećen Hrvatskoj matici iseljenika, koja je u međuvremenu reorganizirana u nastojanju da odgovori suvremenim potrebama i očekivanjima hrvatske dijasfore nakon prvih višestranačkih izbora u neovisnoj i slobodnoj Republici Hrvatskoj.

Osobno mi se sviđa esej pod naslovom “Što je to iseljenički kapital?” u kojem autorica vrednuje ljudske resurse iseljene Hrvatske, koji posjeduju nespornu kompetitivnost prijeko potrebnu društvu znanja kojem težimo. Autorica zamjera kreatorima hrvatske migracijske politike koji tijekom drugog tisućljeća s raznih instanci nisu uspjeli spriječiti iseljavanje iz Hrvatske, te iskazuje bojazan da se Lijepa Naša i danas slabo nosi s depopulacijom čitavih regija. Esej o “Nostalgiji ili pustošenju duše” dirli-

Tuga Tarle

Diplomatkinja, promotor hrvatske kulture u svijetu (Australija, Čile, Španjolska, Novi Zeland, Slovačka) i društveno angažirana publicistkinja: inicirala i vodila *Zakladu za skrb o djeci žrtvama rata – DORA* (1991. – 1996.), pokretač i prva predsjednica Hrvatske humanitarne mreže te povjerenica podružnica SDLSN-a pri MVEP-u (2008. - 2012.). Sredinom devedesetih članica uredništva časopisa *Matica Hrvatske matice iseljenika* i suradnica više izdanja *Hrvatskoga iseljeničkog zbornika*. Osnovala *Hrvatsko-španjolsko društvo prijateljstva* u Madridu te *Diplomatski klub zamjenika veleposlanika* u Bratislavi...

Objavila je više knjiga pripovijetki i zbirki esejâ te uredila antologijsku knjigu *Hrvatska Australija / Novi Zeland, povijesne i kulturne veze* u izdanju DHK 2000. godine.

S djecom i časnim sestrama u Quitou (Ekvador)

vo je svjedočanstvo autoričine empatije prema ljudima u pokretu, i još snažnije prema onima potrebitima – razapetima između dviju domovina.

Šesta cjelina svjedoči o Zakladi za skrb o djeci žrtvama rata – DORA, među čijim je utemeljiteljima i sama autorica. Čitamo o mnogobrojnim iseljenicima s pet kontinenata koji su moralno i materijalno pomagali Hrvatskoj tijekom Domovinskoga rata. Zanimljiv je zatim i opis autoričina projekta o muzeju iseljeničtva SIGMa u Rijeci, čijom realizacijom bismo se, po njezinu uvjerenju, barem jednim dijelom odužili našim sunarodnjacima koji su se razišli svijetom. ■

ENG Publicist, culture and humanitarian activist and diplomat Tuga Tarle has published her book *Hrvatski iseljenički duhopis (Croatian Emigrant Spiritualogue)* – a collection of essays and other works inspired by emigrant themes.

Igrati za hrvatsku reprezentaciju ili za...?

Hrvatska, ako želi i dalje računati na usluge naših vrhunskih nogometaša odraslih u inozemstvu, mora agirati proaktivnije i u što ranijoj dobi otkrivati talente. Sustavnog skautiranja u tom smislu nema pa se puno toga svodi na neprovjerene preporuke

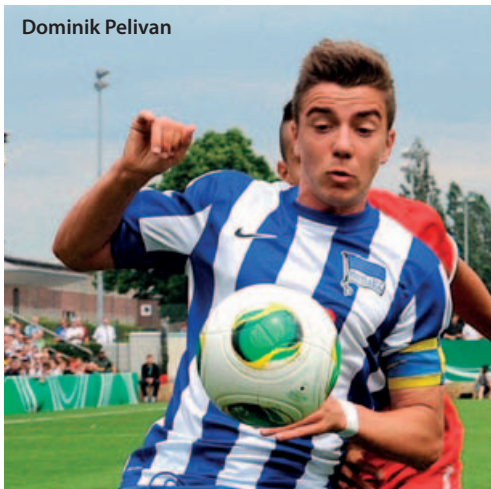
Dominik Martinović u dresu njemačke reprezentacije

Švicarskoj, Australiji i drugim zemljama, zadržali su hrvatska državljanstva i time pravo nastupa za Hrvatsku.

No, kako izgleda budućnost? Hoće li se hrvatska nogometna reprezentacija i dalje moći osloniti na vrhunske igrače iz dijaspe? Igrače koji su prošli njemačke i druge vrlo priznate škole nogometa, koji profitiraju od odlične sportske infrastrukture i u koje Hrvatski nogometni savez zapravo nije uložio niti centa, a uvelike profitira od njihova znanja i talenta.

TALENATA NEMA NA PRETEK

Novih vrhunskih nogometnih talenata i potencijalnih nasljednika Klasnića, Kovača ili Rakitića u hrvatskom iseljeništvu ima, ali nema ih na pretek. Razumljivo je da se za usluge svakoga vrhunskog talenta, naravno, bori i Njemačka odno-

Dominik Pelivan

Marko Marić vratar bečkog Rapida

sno druge zemlje. Nijemci su, primjera radi, već odavno u svome reprezentativnom kadru integrirali igrače stranog podrijetla, a taj trend će se, s obzirom na društvene migracijske trendove, nastaviti. Naši mladi talenti u iseljeništvu često se nalaze u velikoj dvojbi. S jedne strane, na neki način se osjećaju dužni nastupati za državu u kojoj odrastaju, u kojoj su integrirani i koja im pruža sve

Ivan Gudelj za nedavnog predstavljanja svoje knjige "Hajdučka priča" u Offenbachu

Napisao: **Edi Zelić**

Hrvatski nogometaši iz iseljenišтва godinama predstavljaju važnu okosnicu hrvatske nogometne reprezentacije. Ivan Klasnić, braća Kovač, Josip Šimunić, Ivan Rakitić, da ne nabrajamo dalje, udarili su svojim igrama duboki pečat uspjesima "vatrenih". Iako su odrasli daleko od Hrvatske, odgajani su u kontaktu s domovinom svojih roditelja. Probivši se u profesionalnome sportu u Njemačkoj,

"Dobivamo, naravno, redovito informacije o igračima i kao izbornik nastojim se osobno uvjeriti u njihove sposobnosti. Trenutno imamo u kadru U 17 reprezentacije Antu Prskala iz Carl Zeiss Jene, Marka Marića iz bečkog Rapida, Lukasa Čuljka iz Borussije Dortmund i Dominika Pelivana iz berlinske Herthe", kaže izbornik Gudelj.

najbolje uvjete rada, treninga i života. S druge strane, srce kuca za kockasti dres i domovinu.

No, Hrvatska, ako želi i dalje računati na usluge naših vrhunskih nogometaša odraslih u Njemačkoj, mora agirati proaktivnije i u što ranijoj dobi otkrivati talente. Sustavnog skautiranja u tom smislu nema pa se puno toga svodi na razne preporuke, u čiju kvalitetu se naši izbornici i stručni stožeri tek moraju uvjeriti.

VELIKA ULOGA RODITELJA

Ivan Gudelj, legendarni Hajdukov nogometaš i izbornik U 17 odnosno U 19 reprezentacije točno zna o čemu je riječ: "Moram reći da me ponajprije jako veseli ako se mladi igrači iz dijaspor odluču nastupati za Hrvatsku. To nije samo po sebi razumljivo. Veliku ulogu igraju i roditelji. Dobivamo, naravno, redovito informacije o igračima i kao izbor-

Lukas Čuljak

Dominik Martinović

nik nastojim se osobno uvjeriti u njihove sposobnosti. Trenutno imamo u kadru U 17 reprezentacije Antu Prskala iz Carl Zeiss Jene, Marka Marića iz bečkoga Rapida, Lukasa Čuljka iz Borussije Dortmund i Dominika Pelivana iz berlinske Herthe", kaže Gudelj koji se upravo vratio iz Frankfurta gdje je predstavio svoju knjigu "Hajdučka priča", ali je iskoristio priliku i gledao uživo odličan nastup stasitog šefa obrane Carl Zeiss Jene, Ante Prskala, u utakmici U 19 Bundeslige.

Kako doći do informacija o uspjesima mladih hrvatskih igrača u dijaspori i kako osigurati njihove usluge za hrvatske reprezentacije? To su ključna pitanja i za Ivana Gudelja koji smatra da hrvatske institucije u iseljeništvu poput

Hrvatskoga svjetskog kongresa, koji u Njemačkoj redovito organizira vrhunski turnir za mlade pod nazivom "Best of Cup", mogu svakako biti važna spojnice. "Razumljivo je da Hrvatski nogometni savez ne može organizirati nogometne kampove za naše mlade igrače u Njemačkoj, Švicarskoj, Austriji ili preko-morskim zemljama. Tu bismo dolazili u konflikt s tamošnjim savezima. Stoga živimo od informacija koje do nas dolaze raznim kanalima. Filtriranje takvih informacija, primjerice, na turnirima Hrvatskoga svjetskog kongresa, za nas je vrlo pozitivna stvar. Ujedno bi nam se otvorila prilika vidjeti više naših talenata na jednome mjestu. Uvijek smo otvoreni za suradnju i, naravno, za dobre hrvatske igrače iz iseljeništva. To je naš cilj, to je i naša strategija", uvjeren je Ivan Gudelj.

HSK-ov 'BEST OF CUP'

Činjenica je da drugi nogometni savezi definitivno ne spavaju i točno su informirani o talentu i perspektivi pojedinih igrača. Jedan od najboljih primjera je 16-godišnji Dominik Martinović koji je u protekloj sezoni s VfB Stuttgartom osvojio njemačko prvenstvo. Od ova- ga ljeta Dominik je potpisao ugovor s Bayernom iz Münchena. Za njemačke reprezentacije nastupio je već šest puta i zabio sedam golova. Dominik je svojedobno dva puta branio boje sastava Hrvatskoga svjetskog kongresa u Njemačkoj na turnirima "Best of Cup" u Hamburgu i Obertshausenu. Na Hrvatskoj je da ne izgubi takve talente ne samo u nogometu, nego i u svim ostalim sportovima. ■

ENG We consider the perspectives of the Croatian national football (soccer) team continuing to draw on top players from the emigrant communities based on the pool of young Croatian talent currently playing in German clubs.

Gudelj i Prskalo

Ante Prskalo

Život u kombiju

Nikola je bio vrlo spretan čovjek. Što očima vidi, to rukama uradi. Posebno dobro kuha. Ali, život ga nije mazio, mnogo toga je pretrpio. Rodio se u Kosovu kod Knina 24. listopada 1930. U Njemačku je došao 1963. Žena mu je Njemica iz Berlina. Nikola se nakon ženidbe namjeravao vratiti u Hrvatsku, ali se ženi nije išlo, iako su svake godine, a koji put i po potrebi po dva puta išli na "dopust" u Hrvatsku. Taj "dopust" za njegovu je ženu bio dopust, a on je išao službeno i po Bosni i po Hrvatskoj. Naslijeđene zemlje ima na Hvaru i kod Splita, ali kako je 1972. uzeo njemačko državljanstvo, zemlja mu je bila nedostupna kao strancu. Politikom se počeo baviti od malih nogu i bilo je ozbiljnih razloga zašto je 1943. do 1944. postao sinom Domobranske satnije u Kninu. Prije pada Knina 1944. prebjegli su u Zagreb i tamo se poslije vojnog roka 1954. oženio, ali zbog jezika i hrvatstva rastavila ga je od žene i djeteta Komunistička partija. Bilo je to 1960. Tad je pošao na Hvar gdje je upoznao svoju drugu ženu Njemicu.

1968. slučajno se (zbog bolesti) upoznao s pokojnim dr. Brankom Jelićem. U razgovoru je doznao da je Branko poznao njegova oca i čak s njime surađivao za vrijeme Kraljevine i NDH. Tako je pristupio tajno njegovoj organizaciji i služio mu kao kurir. Putujući navodno na dopust, nosio je poštu i letke sve do njegove smrti, a poslije i u vrijeme njegova brata dr. Ivana Jelića sve do 1978. godine. Tada je bio izdan na Hvaru i morao je bježati iz Hrvatske. Za njim je bila jaka potjera, ali uspijeva dva sata prije nego je za njega bila zatvorena granica prijeći u Austriju.

Za tu potjeru doznali su i neki seljaci u Žrnovnici kod Splita, jer je tamo bila najjača potjera za njim. Tad su mu uzurpirali zemlju i probili put preko nje bez ikakve dozvole, misleći da se nikada neće vratiti u domovinu. Već četiri godine vodi zbog toga sud. Kako više nije mogao putovati u Hrvatsku, javno se bavi politikom, prodajući emigrantski tisak pred crkvom u kojoj su se okupljali Hrvati. Prodavao je "Hrvatsku državu" dr. Ivana Jelića i "Novu Hrvatsku" od Kušana iz Londona. Pristupio je Hrvatskom narodnom vijeću i osnovali su Mjesni odbor "Dr. Branko Jelić" pri HNV-u u New Yorku. Pristupa vojnim organizacijama HOS-a i Hrvatske revolucije (Bušić-Nižić). Kako je u to vrijeme radio u Spandau kod "saveznika" u Savezničkom zatvoru gdje je bio zatvoren Rudolf Hess, UDBA uz pomoć "naših" izdajica I.K., F.L., A.B., I.Kot. i još nekih drugih izvršava četiri atentata na njega. Nikola zahvaljuje dragom Bogu što u tome nisu uspjeli. Likvidirali su njegove suborce Antu Kostića, Nikolu Miličevića, Luku Kraljevića, obitelj Kordić, Bušića, Nižića i mnoge druge.

Ostalo preživjelo vodstvo Hrvatske revolucije izdaje mu naređenje i daje materijal za likvidaciju i uništenje nekih osoba i objekata koji su radili za Vojnu

Jugomisiju ili su surađivali s njom. Zbog izdaje akcija propada i završava u zatvor. Odbio je njemačku ponudu: "Ti si predstavnik hrvatske vlade u New Yorku za Berlin, reci cijenu i sutra ideš radi ti". Odgovorio im je: "Gospodo Nijemci, ni vi, ni Amerikanci, ni Englezi, ni Rusi, ni Francuzi, nemate dovoljno novca, ni srebra ni zlata da me možete kupiti. Svaki čovjek ima svoju cijenu. Ako prodam svoj ideal, ja sam nitko i ništa." Odgovoriše mu: "E, to ćeš nam platiti!" Osuđen je na četiri godine zatvora.

Kad je izašao iz zatvora imao je duga oko 20 tisuća DM. Poslije zatvora bilo je teško zadržati radno mjesto, jer su mu za petama uvijek bili Nijemci i Udba. Kad bi se oni pojavljivali kod njegova poslodavca, gospodar bi mu davao otkaz, jer se nije htio time opterećivati. Zbog toga je u više navrata bio na burzi rada. Pošto je zbog zatvora imao predugački prekid rada, dobivao je vrlo malu pripomoć koja mu nije dostajala za stanarinu, a kamoli za život.

Ženinom obitelji uspijeva vratiti dugove, ali mu 1996. nakon četiri teške bolesti i tri operacije raka na plućima, umire žena koju pokopaše u bratov grob sve dok joj nije stavio ploču s imenom. Nikola je mišljenja da ga je njegova borba za Hrvatsku izravno ili neizravno koštala njegove uštedevine, a kako nije radio duže od šest godina i nije zaradio više od 250.000 DM, da ga je njegova borba koštala preko pola milijuna maraka, četiri godine zatvora, tri godine prijave policiji svaki tjedan i da je još u dugu oko 25.000 DM. Nikola završi ovo svoje kazivanje riječima: "Moje tijelo je u Berlinu, ali moje srce i duša uvijek su u Hrvatskoj, jer iz Hrvatske nisu nikada ni izišli."

Sve za brata blizanca

Blizanci Ivan i Boško živjeli su u roditeljskoj kući do petnaeste godine života. Siromaštvo ih je tada prisililo na odvajanje. Roditelji nisu mogli plaćati mjesečnu kartu za obojicu do Slavonskoga Broda. Boško odlazi u Sarajevo na školovanje, kod sestre. Godine su prolazile, susreti su bili sve rjeđi, a posebice otkad je Ivan otišao na privremeni rad u Berlin. Dopisivanja i čestitke ipak su održavale kakvu, takvu vezu. A onda je došao nesretni rat. "Vruća linija" sa Sarajevom nije prestajala. Ivan je bio u strahu zbog brata Boška, koji se nalazio na prvoj crti fronte. Strah je rastao sve više, jer je velik broj njegovih najbližih u Sarajevu. U toj neizvjesnosti, odigrat će veliku ulogu mješoviti brak njegova brata.

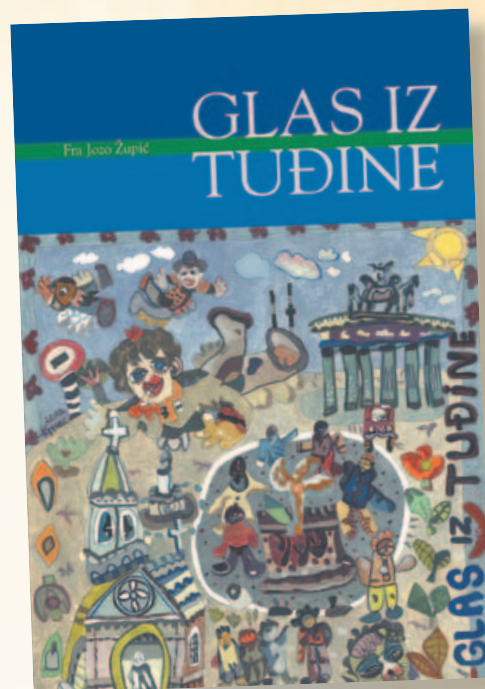
Zadnjim zrakoplovom prebacili su kćerke, trinaestogodišnju Irenu i jedanaestogodišnju Sandru, zajedno s bakom u Beograd. Brat mu je imao hrane za još tri mjeseca. Noćne straže, svakodnevna pucnjava, detonacije, put do radnog mjesta, strahovi zbog susjedskih izjava koje su dopirale do njihovih ušiju "noćas ćemo klati Srbe i Hrvate", požurivali su u njima odluku, da bi bilo najbolje pobjeći iz Sarajeva koji sve više dobiva obilježje pakla, a ne raja i suživota. Nazvali su prijatelja Srbina koji je živio nedaleko Sarajeva, pa su se neko vrijeme sklonili kod njega u nadi da će sukobi uskoro prestati. Kako je tu bilo srpsko uporište s mnogo četnika, brzo se saznalo da je u njihovoj sredini Hrvat.

Boška su priveli i ispitivali. Predbacivali su mu kako mu je jedan brat u ustašama, a drugi u Njemačkoj. Sve su znali o njima. Dva tjedna bio je zatvoren u jednoj kući. Supruga Gordana, kćerka bivšeg podoficira JNA i prijatelj Srbin

poduzimahu sve da bude oslobođen. Uz pomoć nekih oficira dobili su propusnicu za Srbiju. Ivan je saznao da se cijela obitelj nalazi u Kragujevcu. Bila je subota, 13. lipnja, blagdan sv. Ante kada je Ivan pošao na posao, ali je više mislio na brata nego na rad. To ga je moglo stajati života jer je tako nesmotren ozlijedio rame. Prva pomoć sa specijalnim madracem za transport brzo je stigla. Vožnja do bolnice trajala je kao vječnost. Tko će sada ići po brata i njegovu obitelj? Samo je na to mislio. Nakon 17 renogenskih snimaka čuo je riječi liječnice: "Ništa vam nije slomljeno, ali ste izubijani po čitavom tijelu. Možete sami odlučiti želite li ostati u bolnici, ili poći na kućnu njegu." Odlučio se za kućnu njegu.

Prijatelji s posla govorili su mu: "Ivane, ovaj put su te čuvala dvojica anđela čuvara. Imao si sreću u nesreći." Njega je i dalje mučio problem s bratom. "Zašto sam baš sada morao nastradati. Što ću učiniti ako me brat nazove?" Dvojica "takozvanih kućnih prijatelja" rekoše mu: "Kad ti se javi brat, mi ćemo poći umjesto tebe. Nemoj se ništa sekirati." Brat se javio dva dana nakon njegove nesreće riječima: "Sve je u redu. Čekat ćemo vas na srpsko-mađarskoj granici. Dođite po nas."

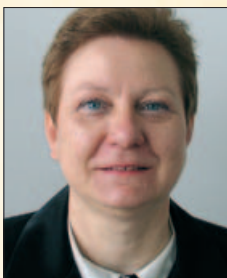
Ivanovi "kućni prijatelji" zbog zauzetosti na poslu, iznenadno iskrslili problema, ili zbog neodgovarajućeg dana razbiše u njemu iluzije da će poći umjesto njega po brata i obitelj. Smogao je hrabrosti, te sa svojom starijom kćerkom krenuo na dalek put kako bi mogao pomoći bratu blizancu i njegovoj obitelji. Sretno je prošao i Beč i Budimpeštu i sretno stigao na mađarsko-srpsku granicu sutradan u deset sati ujutro. Na graničnom prijelazu nema brata ni njegove obitelji. Ivanu se probudila bol u srcu.

Prevalio je dug put, a brata nema. Što im se moglo dogoditi? Javio se da će čekati na mađarskoj strani. Jesu li prijedeni put i patnja uzaludni? Što poduzeti dalje? Nazvao je Berlin. Javila se Ivanova supruga. Bilo mu je lakše kad je saznao da će se njegov brat ipak pojaviti predvečer, jer je imao problema s pasošima. Čekao je na međugraničnom prijelazu sjedeći na klupi i ispraćao pogledom rijeku ljudi i automobila. Napokon je dočeka sretni trenutak. Ugledao je brata i njegovu obitelj. Poletješe jedan drugom u zagrljaj. Mađarski policajci pomisliše da je Ivan krenuo u neki napad, pa uperiše pištolje u njega. Kakav šok! "Pa to je moj brat i njegova obitelj." Devet mjeseci nakon toga proveo je na bolovanju, ali je u duši bio sretan, jer su dvije obitelji sljedećih šest godina proživjele u nezaboravnim trenucima.

PETA OBLJETNICA MEĐUNARODNOGA PRIZNANJA HRVATSKOGA JEZIKA

Današnji hrvatski mediji preplavljeni su senzacijama kratkotrajna daha, tračevima, skandalima i bezvrijednim tričarijama, kojima se zabavljaju mozgovi hrvatskih čitatelja, gledatelja i slušatelja, da se kojim slučajem ne bi sjetili razmišljati o nečem doista važnom. Tako se je dogodilo da je i peta obljetnica jednoga za hrvatski narod iznimno važnoga događaja uglavnom prošla nezapaženo, kao i sam događaj prije pet godina. Vjerujem da je svima poznato kako Ustav Republike Hrvatske jasno navodi da je hrvatski jezik službeni jezik u Hrvatskoj. Međutim, izvan hrvatskih državnih granica rijetko smo gdje susretali hrvatski jezik kao samostalan, a svi hrvatski pokušaji izdvajanja hrvatskoga jezika iz tzv. srpskohrvatske jezične tvorevine bili su bezuspješni. Zbog toga je prof. dr. sc. Tihomil Maštrović, dok je bio ravnatelj Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, predložio ravnatelju Narodne biblioteke Srbije da zajedno pokrenu zahtjev za jasnim razdvajanjem dvaju jezika. Kao rezultat civiliziranih pregovora, kakvi doliče kulturnim ustanovama najviše nacionalne razine, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Narodna biblioteka Srbije, Hrvatski zavod za norme i Institut za standardizaciju Srbije zajedno su 2008. godine poslali Međunarodnom tijelu za norme ISO 639-2 Registration Authority, sa sjedištem u Washingtonu, zahtjev za izmjenom međunarodnoga jezičnoga koda, tj. za uvođenjem posebnih kodova za hrvatski i za srpski jezik. Zajedničko djelovanje brzo je urodilo plodom.

Piše: Sanja Vulić

Potvrđan odgovor stigao je već 17. lipnja 2008., a odluka o potpunom razdvajanju jezika službeno se počela primjenjivati od 1. rujna 2008. Upravo zahvaljujući toj odluci, Europska unija je, u pregovaračkom poglavlju br. 34., konačno oblikovanom u studenom 2010., prihvatila hrvatski jezik kao 24. službeni jezik Unije. To bi se teško postiglo bez međunarodnoga priznanja hrvatskoga jezika iz 2008. jer je, na žalost, u Europskom parlamentu bilo zastupnika koji su se tomu protivili, a svoje su protivljenje temeljili na činjenici da se na Međunarodnom sudu

u Hagu koristi tzv. BKS jezik (jer je srpskomu i hrvatskomu, u toj nakaradnoj tvorenici još pridružen i bošnjački). Unatoč svemu, hrvatski je, kao već prije međunarodno priznati jezik, postao službenim jezikom Europske unije.

U današnje se vrijeme često ističe važnost civiliziranih razgovora i pregovora sa susjednim državama. Navedeni nam primjer izvrsno pokazuje da je zaista važno pregovarati, pa i zajednički djelovati kada je to potrebno, ali na inteligentan i mudar način, uvijek u istinskom interesu vlastitoga naroda i vlastite države, a da pritom i druga strana bude zadovoljna. Kad je pak riječ o hrvatskom jeziku, jasno nam je da će i dalje biti nasrtaja na njegovu posebnost, pogotovu zato što još uvijek na prste možemo nabrojiti samostalne lektorate hrvatskoga jezika na stranim sveučilištima, ali bitno je ustrajati te čvrsto stati i dalje graditi na temeljima odluke od 1. rujna 2008. i Europske unije iz studenog 2010. ■

Study in Croatia

www.zsem.hr

zagrebačka
škola ekonomije
i managementa
zagreb school
of economics
and management

Bogata filmska produkcija srednjoškolske mladeži

Odličnoj organizaciji svih ovih filmskih događaja u Karlovcu u mnogočemu su pridonijeli zaljubljenici u film okupljeni u Kinoklubu Karlovac

Karlovački Zorin dom za vrijeme Festivala

Napisala: **Lada Kanajet Šimić** Snimke: **Four River Film Festival**

Nezaobilazna destinacija za srednjoškolski film bio je od 11. do 14. rujna grad na četirima rijekama – Karlovac, u kojemu su se održali 18. filmska revija mladeži i 6. *Four River Film Festival*, manifestacije koje zajedno rade na stručnoj procjeni domaće i međunarodne godišnje filmske produkcije srednjoškolske mladeži.

Filmskoj reviji i festivalu prethodio je Europski seminar o filmskom stvaralaštvu mladih koji se održavao od 9. do 12. rujna okupivši 30-ak sudionika iz 12 zemalja. U prvome dijelu seminara predstavilo se svih 18 europskih filmskih festivala koji su posvećeni filmskom stvaralaštvu mladih, drugi dio održan je u formi pet radnih grupa koje su raspravljale o raznim temama, a završio je okruglim stolom. Europski seminar o filmskom stvaralaštvu mladih održan je uz potporu programa *Mladi na djelu* Agencije za mobilnost i programe EU.

Na 18. filmskoj reviji mladeži i 6. *Four River Film Festivalu* bilo je prisutno više od 150 srednjoškolaca s ukupno čak pet kontinenata i iz trideset zemalja koji su, zajedno s producentima, redateljima i ostalim stručnim osobama iz filmskog svijeta, uživali u natjecateljskim projekcijama filmova, filmskim radionicama te izletu na atraktivne lokacije karlovačke okolice.

Posljednjeg dana festivala dodijeljeno je ukupno jedanaest nagrada filmovima iz službene konkurencije. Po četiri nagrade u domaćem i četiri u stranom dijelu konkurencije dobili su najbolji filmovi u kategorijama - animirani, dokumentarni, igrani i slobodni ili eksperimentalni stil, a tu su još i nagrada

publike te nagrada filmu koji je po mišljenju žirija srednjoškolskih filmaša najviše pridonio promociji nenasilja. Najvrjednija nagrada, koja ujedinjuje i Reviju i Festival, je glavna - Grand prix nagrada za najbolji film iz ukupne konkurencije.

Odličnoj organizaciji svih ovih filmskih događaja u Karlovcu u mnogočemu su pridonijeli zaljubljenici u film okupljeni u Kinoklubu Karlovac. Povijest ove udruge započela je 1999. kada je nekolicina entuzijasta vođena profesorom hrvatskoga jezika Damirom Jelićem osnovala u sklopu Gimnazije Karlovac školsku sekciju pod nazivom Videodružina Gimnazije Karlovac koja je svoju kvalitetu vrlo brzo pokazala osvojivši nagrade i priznanja na mnogim domaćim i inozemnim festivalima. Kako bi se bavljenje filmom omogućilo ne samo gimnazijalcima, već i svim drugim srednjoškolcima, ali i osnovnoškolcima, nekoliko godina kasnije osnovan je Kinoklub Karlovac. Nekad najmlađi članovi danas uče sadašnji pomladak filmu i filmskoj umjetnosti te je na taj način zadržana kvaliteta i postignut potpuni kontinuitet djelovanja vidljiv i u njihovu aktivnom sudjelovanju na Reviji i Festivalu.

Izvrсна organizacija 18. filmske revije mladeži i 6. *Four River Film Festivala*, bogat program te nezaboravna druženja i razmjena iskustava dovoljan su razlog da karlovačka filmska priča traje i dalje. ■

Sa seminara o filmskom stvaralaštvu mladih

ENG From September 11th to 14th Karlovac, the city on four rivers, was the not-to-be-missed destination for secondary school film – the city was the venue for the 18th Youth Film Review and the 6th Four River Film Festival.

Krapje obilježava Dan europske graditeljske baštine

U selu Krapju, gdje su sačuvani reprezentativni primjerci posavske graditeljske baštine, bogatim kulturnim, edukativnim, folklornim i sportskim programom obilježen je Dan europske graditeljske baštine. Održana je prezentacija Ogledne posavske kuće, dok su sklopu promocije tradicionalnih obrta predstavljeni mnogobrojni proizvođači tradicijskih proizvoda, a posjetitelji su mogli kušati i autohtona jela. Ova manifestacija održava se 19. godinu zajedno s ciljem afirmacije kulturnih, povijesnih i tradicijskih vrijednosti hrvatskoga Posavlja te širenja znanja i svijesti o kulturnom naslijeđu ovoga kraja.

Policijska oprema na splitskoj rivi

U sklopu proslave sv. Mihovila na splitskoj rivi djeca i odrasli mogli su se informirati o radu policije i vidjeti opremu kojom se koriste. Prije toga u Vili Dalmaciji svečano je obilježen Dan policije koji se tradicionalno slavi na blagdan svetoga Mihovila. Službenicima Policijske uprave splitsko-dalmatinske njihov dan čestitali su načelnik Zoran Petričević, gradonačelnik Ivo Baldasar te dožupan Luka Brčić.

Dobri dupini razminiraju u Jadranu

U međunarodnoj vojnoj vježbi Hrvatske ratne mornarice i američkoga bilateralnog partnera "Dolphin 13", prema programu "Humanitarno razminiranje morskim sisavcima", razminiran je dio dubrovačkog akvatorija. Posebno uvježbani dupini Loki, Maya, Evinrude, Randolph, Charlie i Nitro marširali su mine u podmorju, a ronionci su ih zatim deaktivirali.

Tradicijske igračke za vrtiće

Projektom "Dajmo djeci korijene i krila" zagrebačkoga Etnografskog muzeja u iduće dvije godine svi hrvatski vrtići dobit će komplete od trideset hrvatskih tradicijskih igračaka. Cilj projekta je upoznati djecu vrtićke dobi s ovim tradicionalnim hrvatskim igračkama, s ekološkim aspektom proizvoda od drva te s korijenima hrvatske tradicije u izradi dječjih igračaka. Također se želi promovirati ovaj tradicijski obrt kako bi se privukli budući mladi majstori da se okrenu izradi tradicijskih drvenih igračaka, a time bi se osigurao i ostatak na reprezentativnoj listi UNESCO-a.

Čolak oborio rekord u ronjenju

Hrvatski ronilac Goran Čolak, aktualni svjetski prvak i rekorder u svim bazenskim disciplinama u ronjenju na dah, postavio je novi svjetski rekord u disciplini *Static Apnea CO2* (zadržavanje daha u mirovanju s prethodnim disanjem kisika) na zagrebačkome Trgu bana Jelačića. Čolak je pod vodom izdržao 22,32 minute te tako za 10 sekundi popravio dosadašnji rekord koji je držao Belgijac Tom Sietas.

Jedinstven vinkovački mimohod

U Svečanome mimohodu sudionika 48. vinkovačkih jeseni i Reviji konjskih zaprega središtem Vinkovaca prodefiliralo je 76 kulturno-umjetničkih društava, 35 svečanih konjskih zaprega i 70-ak konjanika, s oko 3.500 njegovatelja hrvatske tradicijske kulture. Na taj način predstavio se i najreprezentativniji dio ovogodišnjih Vinkovačkih jeseni koje se održavaju od 6. do 15. rujna pod visokim pokroviteljstvom hrvatskoga predsjednika Ive Josipovića. "Mimohod je najljepši dio Vinkovačkih jeseni kojim pokazujemo sav sjaj, bogatstvo i povijest hrvatskoga naroda, a sve s ponosom unosimo u Europsku uniju", istaknuo je vinkovački gradonačelnik Mladen Karlić, dajući znak za početak svečanoga mimohoda.

MEDVEŠČAKU ŠESTA POBJEDA U NIZU!

Nakon sedam uzastopnih poraza Medveščak je nanizao šest pobjeda. Sa 6 : 0 (3 : 0, 3 : 0, 0 : 0) deklasirao je Neftehimik Nižnekamsk i s 23 boda probio se na peto mjesto Zapadne konferencije KHL lige, sa samo bodom zaostatka za četvrtoplasiranim Dinamom iz Rige! U Zapadnoj konferenciji vodi SKA St. Peterburg s 32 boda. Najuvjerljiviju pobjedu, uz ovu, hrvatski igrači dosad su ostvarili u prvome kolu kada su sa 7 : 1 šokantno deklasirali moskovski CSKA. Vratar Medvjeda Barry Brust, bivši igrač NHL momčadi LA Kings, nije primio gol u tri utakmice zaredom, što ga trenutno čini najboljim vratarom lige. Danas je skupio 30 obrana.

ODBOJKAŠICE IZVRŠNE PETE NA EP-u

Najbolje i najljepše hrvatske sportašice na Europskom prvenstvu u Njemačkoj zauzele su odlično peto mjesto, što je najbolji rezultat hrvatske odbojke u posljednjih 14 godina. Uz to, zahvaljujući plasmanu u Njemačkoj, Hrvatice su već osigurale plasman na sljedeće Europsko prvenstvo 2015. u Nizozemskoj i Belgiji. - Mislim da smo postigle izvrstan uspjeh i da će nam tek s vremenom postati jasno koliko je važan rezultat plasman na peto mjesto u Europi – rekla je nakon dolaska u Zagreb najstarija hrvatska reprezentativka Mia Jerkov.

TEŽAK PORAZ DINAMA – RIJEKI VELIKI BOD

Dinamo je u Sofiji izgubio od Ludogorca 0 : 3 i nakon dva kola nalazi se na dnu ljestvice skupine B Europske lige. Za razliku od hrvatskoga prvaka, Rijeka je došla do povijesnog boda protiv španjolskog Real Betisa. Poraz koji će se pamti ti po nevjerojatnim pogreškama Dinamove obrane u sva tri pogotka ostavio je hrvatskoga prvaka bez bodova i s minimalnim izgledima za plasman u europsko proljeće. Nogometaši Rijeke osvojili su prvi bod i postigli prvi zgoditak u natjecanju Europske lige nakon što su na Kantridi odigrali 1 : 1 protiv Betisa iz Seville. Rijeka je fanatičnom borbenošću došla do velikog boda u srazu s favoriziranom momčadi iz Primere te su u potpunosti opravdali svoje sudjelovanje u drugome najjačem europskom natjecanju nakon 'potopa' kod Vitorije Guimaraes (0 : 4) u prvom kolu.

KOŠARKAŠI SOLIDNI ČETVRTI NA EP-u

Hrvatska košarkaška reprezentacija u borbi za treće mjesto na Europskome košarkaškom prvenstvu u Sloveniji poražena je od reprezentacije Španjolske rezultatom 66 : 92 te su tako EP okončali na četvrtome mjestu. Hrvatska je natjecanje u Sloveniji završila s osam pobjeda i tri poraza od kojih je dva doživjela od Španjolske. Još jedno veliko priznanje Hrvatska je dobila uvrštavanjem Bojana Bogdanovića u najbolju petoricu prvenstva.

“Heroji našeg doba”

Matica 8/9 kolovoz/rujan 2013.

Poštovano uredništvo,

Javljam vam se povodom članka novinke Vesne Kukavice objavljenog u časopisu Matica br. 8/9 kolovoz/rujan 2013., na stranicama 34. i 35., pod naslovom: “Heroji našeg doba”.

Članak zaslužuje čestitke i pohvale jer je na vrlo zanimljiv i vjerodostojan način prikazao zbivanja oko Hrvatskog poslanstva u Canberri 1977-1979 godine, uspjevši sažeti ovu uistinu kompleksnu političku, pravnu i javno promidžbenu akciju u razumljivu priču s jasnim kontekstom vremena u kojem se zbivala i ciljevima svog djelovanja.

Rekavši to, željela bih vam skrenuti pozornost na dio članka koji govori o mojoj ulozi, a koji bi u kontekstu cijelog članka i popratnih fotografija, mogao biti zbunjujući za čitatelje jer navodi kako je Ivana Damjanović “radila u hrvatskoj ambasadi u Canberri sedamdesetih”. Iako bi za mene bila iznimna čast biti sudionikom zbivanja oko Hrvatskog poslanstva, ja se u vrijeme navedenih događaja još nisam niti bila rodila. Meni je, međutim, pripala još veća čast, a to je biti diplomat u službenom predstavništvu Republike Hrvatske u Australiji, dakle u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Canberri, gdje sam radila od lipnja 2009. do lipnja 2013. godine. Upravo sam kroz svoj rad u Veleposlanstvu u Canberri imala prilike upoznati g. Mariju Dešpoju te iz prve ruke saznati kako je vizionarski djelovalo Hrvatsko poslanstvo tih sedamdesetih godina kada je samostalna Hrvatska bila tek nedosanjani san. U tom smislu, čitateljima će biti jasnija moja poruka koja se navodi u tekstu, a to je kako sam u ovom našem sadašnjem vremenu, baš na primjeru Hrvatskog poslanstva uspjela puno naučiti o Australiji, njezinim demokratskim vrednotama, slobodi govora i specifičnostima pravnog sustava, ali još više i o domoljublju i hrabrosti jedne grupe ljudi koja nam može služiti na čast i koju s pravom nazivate “herojima našeg doba”.

Radi istine i obostrane vjerodostojnosti potrebno je objaviti ovaj ispravak te vam zahvaljujem na objavi.

S poštovanjem,

Ivana Damjanović, mag.iur.

IVANA BUDEN SREBRNA NA SP-u U STRELIČARSTVU

Hrvatska strelčarka Ivana Buden osvojila je srebrnu medalju na Svjetskom prvenstvu održanom u Antalyji, dok je Maja Orlić zauzela četvrto mjesto. Hrvatska je prvi put u borbi za medalje imala dvije strelčarke, a pritom su naši predstavnici obarali svjetske, europske i hrvatske rekorde. Prije olujnog vjetera Orlić je u eliminacijama sa 147 pogodaka na 15 strijela postavila novi svjetski kadetski rekord, europski juniorski i kadetski rekord te hrvatski seniorski, juniorski i kadetski rekord.

TINA MIHELIĆ OSVOJILA ZLATO NA SP-u!

Hrvatska jedriličarka Tina Mihelić osvojila je naslov svjetske prvakinja u olimpijskom samcu na Svjetskom prvenstvu održanom u Rizhaou u Kini! U uzbudljivoj završnici u posljednja dva plova bila je sedma i treća, što joj je bilo dovoljno da zadrži broj jedan, s četiri boda prednosti ispred Finkinje Tuule Tenkanen, koja je sjajno jedrila, upisala pobjedu i drugo mjesto, ali nije uspjela razbiti Tininu koncentraciju i taktiku. Zlato Tine Mihelić u Kini prva je svjetska seniorska ženska medalja za hrvatsko jedrenje u olimpijskoj disciplini i tek drugi naslov svjetskog prvaka za Hrvatsku u olimpijskoj disciplini uopće. Tina je Opatijka, a već nekoliko godina živi u Splitu i jedri za JK Labud.

U dječaćkim godinama

Mladomisnik sa roditeljima i sestrama

Zajednička fotografija nakon mlade mise

Sa prvopričesnicima 1946.

Kardinal Kuharić na mučenicovu grobu 1997.

Relikvije

Vlč. Miroslav Bulešić

PROGLAŠEN BLAŽENIM U PULSKOJ ARENI 28. RUJNA 2013.

